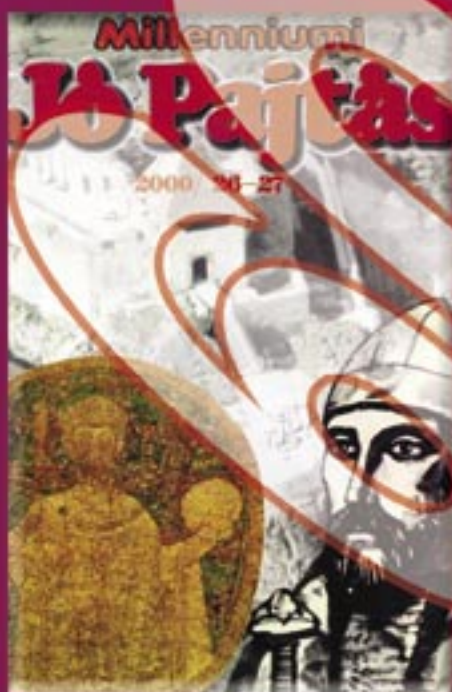
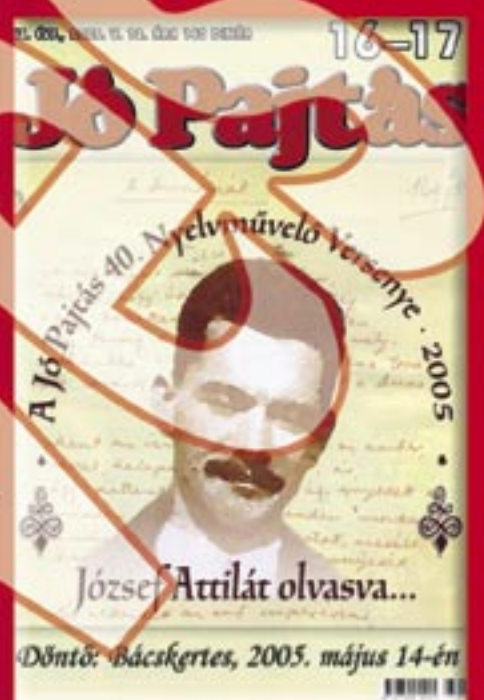

Egy öreg fa históriája

Kérdezik kollégáim: miért ezt az öreg fát választottam az idei Jó Pajtás naptár-poszter háttérképül? Nos, pont ilyennek látom a hatvanéves, szebb és csúnyább időket egyaránt megélt Jó Pajtást is: öreg fa a hegycsúcson, szél tépázta, villám sújtotta, de a nedvet adó eső locsolta, éltető Nap sugara ragyogta be. Mikor hogy.

Kereken hatvan évvel ezelőtt csodálatos meglepetést hozott a Télapó – mert akkor Jézuskáról még beszélni is csak suttogva lehetett – Vajdaság magyar ajkú elemistáinak, akiket pioníroknak hívtak akkortájt. Megjelent saját újságuk első száma, a **Pionírújság**. Példaképe a *Pionirszkaja Pravda*, a Szovjetunió Pionírszövetségének sajtóorgánuma volt – ne felejtjük az időpontot: 1947 a jugoszláv-szovjet barátság fénykorának pillanata volt. A szerkesztéssel egy vidékről fölkerült fiatalasszonyt bíztak meg, **Cellik Magda** volt az, lánynevén Farkas. Édes testvére, Farkas Géza tervezte később az újvidéki vasútállomás ma is figyelemre méltó szépségű, akkor hipermodernnek számító épületét.

Nos, **Cellik Magda**, **Csasznyi Teri** és harmadik társuk (aki feltehetően **Molnár Géza** gimnáziumi tanár volt), példaképük mintájára, az akkori tapasztalt kollégák sugallatát is figyelembe véve elkészítették az első Pionírújság anyagát, s az ólomgözsöny nyomdagépek ki is nyomtatták a szerény, alig 8 oldalas gyermeklapot.

Ha mai szemmel nézzük, tiszta kommunista propaganda volt, kiöltői, akik a Tartományi Pártbizottság kultúrfelelősei voltak, valójában nem is akartak mást, mint az akkor szentnek számító kommunista ideológiát belepalántálni a kicsiny (magyar) fejcskékbe. Hogy aztán nem (csak) ez lett belőle, az már nyilván éppen a készítőinek érdeme. Egy biztos: a szerkesztőségnek nem voltak anyagi gondjai, problémái, hiszen a lap készítői azt se tudták, miből pénzelik, mennyit adnak el belőle, ők becsületesen elvégezték munkájukat és ezért illendő fizetést kaptak.

Az első villám akkor csapott a Jó Pajtás fiatal fatörzsébe, amikor 1948-ban a Tájékoztató Iroda közzétette hírhedt határozatát: attól a pillanattól kezdve Tito és Sztálin nem elvtársak voltak (az első Pionírújság fedőlapján még mindkettőjük mosolygós arca köszönti a gyerekeket), hanem ádáz ellenségek. És erről – véletlenül vagy szándékosan – elfelejtettek szólni a szerkesztőknek. Cellik Magda is az államellenségek listájára kerül, csak hosszas meghurcoltatás után engedik meg, hogy kisgyermekével elutazhasson, később Kanadában telepedett le, de erről mi itt, a Balkán sötét bugyraiban csak sok évtizeddel később szereztünk tudomást (lásd: The Cellik Story, Jó Pajtás, 2002/5. szám, 4. oldal).

Újabb főszerkesztők jöttek, dolgoztak, továbbmentek, a Pionírújság fiatal fácskája pedig erősödött, izmosodott a szorgos kertészek keze nyomán. Hamarosan 16, majd 20 oldalra bővült, eleinte kéthetenként, később hetenként jelent meg. 1953-ban a Pionírújság mellékleteként megszületett a **Mézeskalács**, mely 1955 őszétől külön „kis újságként”, a legkisebbek lapja lett, s maradt meg a mai napig a „nagy lappal” egy szerkesztőségben. 1958-ban – egy pályázat nyomán – névváltoztatásra került sor: a „mozgalmista” *Pionírújság* neve előbb **Jópajtásra**, majd a nyelvészek jogos zúgolódásának hatására **Jó Pajtásra** változott. 1959 szeptemberétől színes köntös kapott a lap, de ezt azért ne úgy képzeljétek, hogy szép, színes képekkel teli magazin lett belőle – ezt a nyomdatechnika még sokáig nem tette lehetővé. 1960-ban a szerkesztőség megtartotta az első tudósítóértekezletet, majd ugyanabban az évben az Olimpiai Versenypályázat győzteseit Rómába utaztatta.

1966 tavaszán volt a Jó Pajtás első Nyelvművelő Versenye – ebből azóta kereken 40 került megrendezésre. A lap számos állami és művelődési elismerésben részesült, emeljük itt ki a **Vuk-díjat**, ami Szerbiában a legmagasabb „művelődési” kitüntetés, meg a **Testvériség–Egység Ezüst Koszorús Érdemrendjét**, így, csupa nagy kezdőbetűvel... (Mi maradt azóta e szép eszméből?)

1980-tól a lap az akkor nagyon modernnek számító fényszedéssel készült – ebben az időben az anyavállalat, a Forum nyomdája az akkori, húszmilliós Jugoszlávia második legjobb nyomdájának számított. 1989-be a Jó Pajtás 36 oldalra bővült, valamint az első nyelvművelő tábort is ebben az évben tartottuk meg.

És 1993-ban – a jugoszláviai polgárháború már nagyban tart, a boltok, áruházak polcai kongnak az ürességtől – a belháborús és pénzületi válság villáma a Jó Pajtás fatörzsébe is belecsapott, kis híján el is pusztította. Ősszel 6 szám nem jelent meg, de a szívós fatörzs – a kis kertészek, tanáraik és más jóindulatú segítők ápolásának köszönhetően – ezt is túlélte. 1995-ben magalakult szabadkai fiókszerkesztőségünk, 1996-ban pedig áttértünk a lapok (sose felejtjük el: mindvégig együtt van a Jó Pajtás és a Mézeskalács) komputeres tördelésére. A haldoklás éveit után egy lélegzetvételnél ideig azt hittük: elvonultak a viharfellegek, nem csapkodnak már belénk újabb villámok. A válság végét sejtve nagy bátran visszatértünk a színes, fényes fedőlapra, 1998-tól pedig *Miskolci József* barátunk (lásd: *Bővíthető névsor* c. cikkünket) jóvoltából a **TippNet** szerveréről világszerte olvashatóvá vált a Jó Pajtás internetes kiadása. Az ítéletidő azonban visszatért: az 1999-es NATO bombázás villámai (a kilencvenes évek elejéhez hasonlóan) nemcsak a Jó Pajtás fáját tépázták meg, hanem a gyökereket éltető bázist is. Sok fiatal család – nagy részben magyarok – megelégedte a létbizonytalanságot, akik még nem mentek el, most összepakoltak és világgá mentek. Olvasóink száma soha nem fogja már elérni az országos jólét nyolcvanas éveinek szintjét...

2000-ben sem csüggedt azonban a négy főre zsugorodott lelkes csapat: elkészült a *Jó Pajtás Millenniumi Különszáma*, mely a lap történetében első ízben második kiadást is megélt, annyian kértek még belőle utólag. Közben posztterekkel próbálta a szerkesztőség a tanulók és tanárok munkáját segíteni: a lap mellékleteként megjelent a *Vajdasági magyar írók, Az egyetemes magyar irodalom arcképcsarnoka I. és II., Az ENSZ felépítése, 55 éves az Európa Tanács, Az Európa Tanács 45 tagállama, Vajdaság térképe a helységek szerb és magyar elnevezésével* c. poszter, ez utóbbi négy kiadást élt meg eddig. 2002-ben Kossuth-különszámot, 2003-ban *Rákóczi-különszámot*, 2005-ben *József Attila-emlékszámot* készített a szerkesztőség, mindig a megfelelő jubileumok jegyében, közben 2004-ben kiadtunk egy visszatérítő számot a Mézeskalács 50 éves jubileuma kapcsán, egy reprint *ős-Mézeskaláccsal* mint melléklettel.

Van tehát mit letennünk az asztalra, nem lustálkodtunk sem mi, sem elődeink az eltelt 60 évben. Azt pedig, hogy az öreg fának nekiesik-e valaki fűrészszel-baltával, vagy gondos kertészek gyógyítják be sebeit és segítik újabb 20, 40 vagy 60 éves továbbélését, eldönti az idő. És a politika. Hiszen kulturális, ismeretterjesztő és tájékoztató gyermeklapot csinálni nem üzlet, de politika. Különösen akkor, ha netán kisebbségről van szó, mint a Jó Pajtás és a Mézeskalács esetében. Az volt 1947-ben is, és az 2007-ben is.

Lennert Géza
főszerkesztő

Örök barátság

Gyerekek szoktak „örök barátságot” fogadni egymásnak, ami rendszerint valami apróság miatt megszakad. Aztán, ha sok év után az illető barátok újra találkoznak, nevetve emlékeznek vissza a régi fogadalmakra, miszerint soha nem engedik meg, hogy útjaik elváljanak.

A mi barátságunk azt hiszem hétéves koromban kötöttet. Akkor még Pionírújságnak hívták, s a növérem volt az előfizetője. Én meg, mivel már akkor is a betűk vonzásában éltem, szintén átböngésztem. A képregényre különösen élénken emlékszem, alig vártam a következő heti folytatást. (Miközben válogattam az írásokat ebbe a számba, mosolyogva bólintottam Timnek és Spudnak, a főhősöknek.)

Egy-két év múlva már magam hordtam haza hetente az iskolából az újságot. Emlékezetem szerint rajtam kívül minden családtag kézbe vette. Az olvasást, mint általam a világnak legjobbnak tartott időtöltését, a szüleim szeretették meg velem. Nem csoda hát, hogy rendszeres Jópajtás-, majd Jó Pajtás-olvasó lettem. Fejtettem a rejtvényeket, gyűjtöttem a folytatásos regényeket, amelyekből tű és cérna segítségével könyvet gyártottam, aztán persze elolvastam az újság minden sorát. Rengeteg dolgot innen ismertem, tanultam meg.

A Jó Pajtást hozzám hasonló módon szerette meg később a fiam, aki most felnőttként is kézbe veszi. Lassan az unokáim is olvasói lesznek. A csaknem hétéves Peti és az ötéves Ádám már

saját kezűleg írják rá rajzaikra a nevüket. A 65 éves Jó Pajtást – mert erősen hiszek benne, hogy öt év múlva is lesz újság – remélem, felváltva olvassák.

De térjünk vissza a múltba.

Múltak az évek, „kinőttem” a Jó Pajtást, gimnáziumba, egyetemre jártam. Fél lépéssel a diploma megszerzése előtt elkezdtem keresni jövőd munkahelyemet. A Jó Pajtás újságírógyakornokot kereső pályázatáról a Magyar Szó-ból értesültem. Jelentkeztem, és a legnagyobb örömmre felvettek. Mucsi József, akkori főszerkesztő már az első munkanapon, 1973. október 8-án a lelkemre kötötte: „A diplomavizsgát azért el ne hanyagold, kislányom! A jövő hónapban két hét tanulmányi szabadságot kapsz.” Szót fogadtam, s levizsgáztam.

Mit hozott a szerkesztőségben eltöltött több mint három évtized? Felsorolni nem tudnám, illetve a hely nem lenne elég. Mindenesetre rengeteg örömet, élményt, szívmengető emléket, fűszerezve gondokkal, olykor elkese-redettséggel. A mérleg nyelve mégis inkább a szép felé billen. Érthető hát, ha a szép emlékek között mazsoláztam.

1978 – Bar. A nyelvművelő és a terjesztési verseny győzteseinek egy csoportjával, valamint V. Mészáros Rózsa főszerkesztő-helyettesével együtt néhány igazán kellemes nap a tengeren. Az utóbbi években az akkori gyerekek egyikének, a doroszlói magyartanárnő, Brindza (Kovács) Ildikó tanítványainak levelei szereznek örömet.

Gerold László

Minden olvasójára gondol

Elemista voltam, amikor tudósítottam a Pionírújságot, a Jó Pajtás elődjét. Hogy miről tudósítottam? Már nem emlékszem. Feltehetőleg arról, ami iskolánkban történt, s amiről azt találtam, hogy a „világ”, a pajtások elé kíváncsok.

Sokáig rendszeres olvasója voltam a lapnak. Az utóbbi néhány évben, sajnos, már csak elvétve akad a kezembe. Időnként az embernek a mai világban különben is nagyon szakmaira zsugorodó érdeklődési köréből szükségszerűen hullanak ki egyes lapok, rádió- vagy tévéműsorok, könyvek, amelyekről tudjuk, érezzük, hogy figyelemmel kísérni, ismerni kellene, illene, de egyszerűen nem jut rá idő. Így vagyok a Jó Pajtással is. Nyilván ismét rendszeresebb olvasóvá leszek, ha majd Ákos fiam kapcsolódik be a kis olvasók – és remélem: a kistudósítók – táborába, addig azonban jó néhány évnek kell elmúlnia. A folyamatos figyelemmel kísérés nélkül is látom, megfigyeltem, hogy jó, nívós gyermeklap a Jó Pajtás. Különösen tetszik benne, hogy minden olvasójára gondol, mindenkit igyekszik bekapcsolni – vagy az olvasás, vagy az olvasás és írás szintjén olvasói, barátai körébe. Tömeges akciói minden dicséretet és csodálatot megérdemelnek. S ami nem tetszik: az irodalmi szövegek közlésében sokszor alacsony mércével mérnek a szerkesztők, holott az igényes irodalom szeretetére, értésére és értékelésére való nevelés a gyermeklapok nagyon fontos feladatai közé tartozik. Az első olvasmányélmények döntő hatásúak.

Jubileumi kívánságom: továbbra is jó, sőt még jobb, színvonalasabb lap legyen a kisdíjak körében a valóban méltán népszerű és fontos missziót teljesítő Jó Pajtás.

1972. december 21.

Ács Károly
Életjel

Tenyér kérge kenyér béle
Vér munkája munka bére
Éjek mélye és sekélye
Nappaloknak meredélye
Kidalolva elmesélve
Szóra bízva kőszá szélre –
Elszórt magod
Életjeled
Édes méged
És gyógyszered
Városom szeresd a szót!

Testté vált szél megállt óra
Elfutó ma vallatója
Régi harcok hallatója
Új s új arcok álmodója
Forró parázs vörös csóva
Pörös tudás forró gondja –
Kikelt magod
Életjeled
Szívverésed
Lélegzeted
Városom szeresd a szót!

1978

1984. május 17.

1988 – isztriai körút. Szintén a legjobb nyelvművelők és Lennert Géza, mostani főszerkesztő. Azóta az a csodás táj külföld lett, de ha behunom a szemem, magam előtt látom a motovuni városkaput az alabárdosokkal, Humot, a világ legkisebb városát, Pulát...

1991 – Palics. Az első nyelvművelő tábor. Búcsúzáskor a tó szintjét megemelő könnyeső.

1993 – Zánka. Nyelvművelő tábor a Balatonnál, Edda-koncert, amelynek eredményeként a hazafelé induló autóbusz ablaküvegei repedni készültek a társaság harsogó énekétől: „Repül a bálna, repül a bálna...”

1998 – Az első erdélyi körút. Tündérország vendégének éreztem magam. A nyelvművelő verseny győzteseivel együtt megérintett Erdély szépsége, a Békás-szoros, Szováta, az Oltárkő, a parajdi sóbánya...

2000 – A második erdélyi körút. Mesedélután Kisbaconban, Benedek Elek házában, a Jókai-regényből ismert Bálványosvár romjainak megmászása, bókklászás a zágoni Mikes-kúriában és parkjában...

Úgy érzem, igazságtalan vagyok az emlékeimmel szemben, mert csak ennyit soroltam fel. De a hely véges, az írás nem lehet túl hosszú. Talán egyszer papírra kerül a többi élmény is. Most viszont, mivel összeállt e különleges jubileumi Jó Pajtás anyaga, édes pihenésképp találomra az ölembé veszek egy bekötött évfolyamot, és olvasni fogok.

Tripolszki Zsuzsa

Miként lettem újságíró?

Modern mese arról, hogyan szól közbe néha a sors

Volt egyszer egy Horváth Gábor, aki... Nem, nem ez lesz megfelelő indítása a történetnek, hisz modern mesét ígértem a címben!

Lássuk akkor a kissé mindennaposabban a történeteket.

Minek tagadjam, hisz az alábbiakból úgyis kiderül: pusztán véletlenül lettem újságíró. Meg jóval később főszerkesztő is. (És aki a sorokat át-böngészi, azt is megtudhatja belőle, érdemes-e ezt a foglalkozást választania.)

Hol is kezdjem a 20. század hétköznapi meséjét?

Talán a gimiben?

Igen épp ott!

Szóval akkoriban három dolog érdekelt. A sport meg a műszakiak, csavarhúzó és kombinált fogó nélkül soha egy lépést sem tettem.

Megálljunk csak, az imént azt ígértem, hogy három fontos elemet sorolok fel.

Igen, igen. Az a harmadik bizony a lányok voltak. Amiben – remélhetőleg egyet értesz velem – nincs semmi különös, továbbá meglepő sem.

Csak hogy én akkoriban – remélem legtöbbekkel ellentétben – reménytelenül szerelmes voltam egy Tóth Anna nevű lányba. Ami annyit jelent, hogy a többi szoknyás lény (mert akkoriban még nem nadrágban, vagy ahogy mostanában mondják, naciiban libegett a többségük) inkább csak úgy elméleti szinten foglalkoztatott. A gyakorlatban ez úgy festett, hogy rohantam az egyik edzésről a másikra, közben szétszereltem mindent, amit csak lehetséges volt, és megszakítás nélkül a megnevezett tündéri lény után epekedtem.

Hogy miért árultam ezt el neked? (Mert elhallgathattam volna!)

Azért, hogy ne lepődj meg: harmadik és negyedik gimiben, az iménti tényezőknél hálá, nem futott többre magyar nyelvből és irodalomból, mint egy erős hármásra. Vagy amennyiben lakkozni szeretném a valóságot, úgy is mondhatnám: haramatyenge négyesre.

Ha akkor valaki azt jósolja Mirnics Júlia magyartanárónknak, hogy ebből a pernahajder tiniből egy nap újságíró lesz, hát, hmmm, alaposan megmosolyogta volna az illetőt. Mert hogy tornatanár, vagy gépészmérnök, az talán. Esetleg mozdonyvezető vagy úrhajós, netán olimpiai bajnok úszó.

De firkász? No ne vicceljünk, ez nem lehetséges. Nem!

És lám, mégis ezt szánta nekem a sors.

Az pedig úgy történt, hogy egy langyos őszi napon az újvidéki Forum Kiadó (ahol a Jó Pajtás készült) vendéglőjében Varga Tibi barátom (aki már a Magyar Szó sportújságírója volt) és Mucsi József, a Jó Pajtás akkori főszerkesztője egy asztalnál ültették a poharakban levő folyadékot. A Főnök (így hívtuk később, mi ifjú titánok, Mucsi bá't) mint egy véletlenül megkérdezte, hogy Tibi barátom, ismersz-e egy olyan fickót, aki ért a sporthoz, ugyanakkor a technikához is. Ráadásul a fotózás tudománya sem áll távol tőle.

(Épeszű ember ilyen kérdés hallatán megrémül, hisz e két jártasság szinte kizárja egymást.)

Tibi azonban a világ legnyugodtabb és legtermészetesebb hangján közölte: igen, nekem létezik egy ilyen ismerősöm.

– No akkor szólj neki, hogy jövő kedden tegye tiszteletét a szerkesztőségben, hadd lássam ezt a csodát! – hangzott a Főnök szintén higgadt válasza. Aki vagy valóban nem lepődött meg a

birtokába jutott ismereten, vagy csak úgy tett, mint ha nem.

Ennyi év távlatából most már beismerem, nem készültem különösebben a bemutatkozásra. Határtalanul bíztam lenyűgöző modoromban és hanyag eleganciámban (nem akarok dicsekedni, ezt mások mondták rám, nem én eszeltem ki...).

Az említett kedden behoztam egy csomó, valóban gyönyörű fotómat (miért nem mentem inkább fotóművésznek??), és a helyzet adta lehetőséghez mérten igyekeztem úgy terelgetni a beszélgetés fonalát, hogy kifejezésre juttathassam a technikában és a sportban való jártasságom.

Hazugság lenne, ha letagadnám, hogy ottlétem idején nem nélkülöztem a jó adag szerencsét sem, mert Mucsi bá' egy egész csomó műszaki újdonság felől érdeklődött. Valamint kíváncsian azt is megkérdezte, miért számolnak a kosárlabdában minden találatért két pontot egy helyett. Mert ugye csak egyszer jutott át a laszti az abroncsra.

Nem élek vissza a türelmetekkel, inkább rögvést elmondom a lényegét. A főszerkesztői szobában félórásra kerekedett cseverészés eredménye az lett, hogy:

– Akkor Gabikám, elsején munkára jelentkez!

Hát így volt. Esküszöm, nem szépítettem, nem toldottam meg, nem is kurtítottam a történeteket.

No de hol marad a bevezetőben ígért meglátás és jó tanács az újságírói hivatást illetően?

Ennyi év távlatából, továbbá millió ide vágó tapasztalat birtokában minden kíváncskodónak el merészelem mondani: nem hibáztam, amikor az említett elsején, tele tervekkel, elképzelésekkel, ötletekkel benyitottam a Jó Pajtás szerkesztőségébe.

Szép volt, nagyon szép az ott töltött idő. Minden közbejött kisebb és nagyobb gond, akadály, és némi kevéske csalódás ellenére is.

Mert mit hozott számomra az újságírói hivatás?

Rengeteg új ismertséget, még több tapasztalatot, és főleg sok-sok utazást. Megtoldva azzal az örömmel, hogy a látottakat, hallottakat megoszthattam másokkal. Képekben vagy szavakban. Vagy képekben és szavakban is.

(Ha valakit egy pirinyót érdekel, úgy hirtelenében eldicseksem vele, miszerint a régi, nagy, az akkori időkben gazdagnak számító és igen, igen szép Jugoszlávia minden jelentősebb városába, tájára elvitt a hivatás. Íme nagy hírtele-nében mindössze néhány: Ljubljana, Rijeka, Zágráb, Sarajevo, Split, Dubrovnik, Szkopje, Priština, Prizren, Banja Luka, Belgrád, Kopaonik, Jahorina, Maribor, Lendva, Pula, Eszék. A vajdasági városok és falvak nevét lehetetlen lenne mind felsorolni, nem is igyekszem...)

Száz szónak is egy a vége: ha mozgalmas, izgalmas életre vágyik a lelked, válaszd ezt a hivatást.

És hogy később hogyan lettem az újság főszerkesztője?

Mint a bevezetőben már megsúgtam, ismételt szándékom nélkül.

Úgy volt az, hogy a 90-es évek derekán az egyik szerkesztőségi ülésen az akkori főszerkesztő, Mirnics Zsuzsa indokolt okokból benyújtotta a lemondását.

Rövid vitát követően a szerkesztőség tagjai kimondták: holnapról Gabi lesz a főszerkesztő!

Nem csalás, nem ámtás, így volt.

Persze, aztán szép lassan, mint a homokóra, letelt a megbízatás ideje, és én köszöntem szépen, ebből azért mégse kérek többet.

Mert azért egészen más újságírónak lenni, és megint más a főszerkesztői hivatás. Akit – mármint az utóbbit – a lapterjesztő, a nyomdász, a bedolgozó munkatárs, a nyomdapi papírt szállító cég, az adóhivatal, a komputereket javító szaki és még sokan, sokan mások nyagatnak naponta...

Horváth Gábor

Kedves Jó Pajtás!

Igazán nagy dolog egy lap, különösen gyermeklap életében megérni ennyi születésnapot. Tiszta szívünkől kívánjuk a legjobbakat! Még sok-sok születésnapot és rengeteg olvasót!

A szabadtéri J. J. Zmaj iskola 1.c osztálya és Emília tanítónő

Kedves pionírok!

Ismeritek egy kedves kisfiút? Ez az a kisfiú, aki a gyerekeknek meséket mesél. A gyerekek nagyon szeretik, mert a mesékben mindig van valami szép és jó. A kisfiú meséi mindig olyanok, mint a csodák. Ha meghallgatod a meséit, akkor úgy érezheted, hogy te is részt veszsz a történetben. A kisfiú meséi mindig olyanok, mint a csodák. Ha meghallgatod a meséit, akkor úgy érezheted, hogy te is részt veszsz a történetben.

Ismeritek egy kedves kisfiút? Ez az a kisfiú, aki a gyerekeknek meséket mesél. A gyerekek nagyon szeretik, mert a mesékben mindig van valami szép és jó. A kisfiú meséi mindig olyanok, mint a csodák. Ha meghallgatod a meséit, akkor úgy érezheted, hogy te is részt veszsz a történetben. A kisfiú meséi mindig olyanok, mint a csodák. Ha meghallgatod a meséit, akkor úgy érezheted, hogy te is részt veszsz a történetben.

Ismeritek egy kedves kisfiút? Ez az a kisfiú, aki a gyerekeknek meséket mesél. A gyerekek nagyon szeretik, mert a mesékben mindig van valami szép és jó. A kisfiú meséi mindig olyanok, mint a csodák. Ha meghallgatod a meséit, akkor úgy érezheted, hogy te is részt veszsz a történetben. A kisfiú meséi mindig olyanok, mint a csodák. Ha meghallgatod a meséit, akkor úgy érezheted, hogy te is részt veszsz a történetben.

Ismeritek egy kedves kisfiút? Ez az a kisfiú, aki a gyerekeknek meséket mesél. A gyerekek nagyon szeretik, mert a mesékben mindig van valami szép és jó. A kisfiú meséi mindig olyanok, mint a csodák. Ha meghallgatod a meséit, akkor úgy érezheted, hogy te is részt veszsz a történetben. A kisfiú meséi mindig olyanok, mint a csodák. Ha meghallgatod a meséit, akkor úgy érezheted, hogy te is részt veszsz a történetben.

Ismeritek egy kedves kisfiút? Ez az a kisfiú, aki a gyerekeknek meséket mesél. A gyerekek nagyon szeretik, mert a mesékben mindig van valami szép és jó. A kisfiú meséi mindig olyanok, mint a csodák. Ha meghallgatod a meséit, akkor úgy érezheted, hogy te is részt veszsz a történetben. A kisfiú meséi mindig olyanok, mint a csodák. Ha meghallgatod a meséit, akkor úgy érezheted, hogy te is részt veszsz a történetben.

Ismeritek egy kedves kisfiút? Ez az a kisfiú, aki a gyerekeknek meséket mesél. A gyerekek nagyon szeretik, mert a mesékben mindig van valami szép és jó. A kisfiú meséi mindig olyanok, mint a csodák. Ha meghallgatod a meséit, akkor úgy érezheted, hogy te is részt veszsz a történetben. A kisfiú meséi mindig olyanok, mint a csodák. Ha meghallgatod a meséit, akkor úgy érezheted, hogy te is részt veszsz a történetben.

Ismeritek egy kedves kisfiút? Ez az a kisfiú, aki a gyerekeknek meséket mesél. A gyerekek nagyon szeretik, mert a mesékben mindig van valami szép és jó. A kisfiú meséi mindig olyanok, mint a csodák. Ha meghallgatod a meséit, akkor úgy érezheted, hogy te is részt veszsz a történetben. A kisfiú meséi mindig olyanok, mint a csodák. Ha meghallgatod a meséit, akkor úgy érezheted, hogy te is részt veszsz a történetben.

Nemrég egy iskolában jártam. Éppen szünet volt. A gyermekek nem mehettek le az udvarba, mert rossz idő volt, hanem a folyosón csoportokban álltak és társalogtak. Meglehetősen hangosan. Csak az egyik csoport volt csendben. Nagyon érdekelt, ugyan mit csinálnak, hogy olyan nagyon csendben vannak. Odamentem – és nem bántam meg. Egy kis pionír, akinek a karján szakaszparancsnoki jelzés volt, gyönyörű szép mesét mesélt a többieknek. Én is élvezettel hallgattam végig. Amikor befejezte, megkérdeztem: „Kitől hallottad kisfiam, ezt a csodás mesét?” A körülálló nem hagyta szóhozjutni, mind egyszerre beszélt: „Tud ő még többet is, szebbet is!” – Most még jobban elcsodálkoztam: „Igazán! hát honnét tudod őket?” – kérdeztem. „Könyvekből, meséskönyvekből” – felelt mosolyogva. „De ezt a mesét nem könyvből olvastam, hanem a szerb pionírújságból fordította le nekem a hatodikos gimnazista bátyám. Csak az a baj, hogy neki sok tanulnivalója van, és nem nagyon ér rá, fordítani nekem – hej, pedig de sok szép olvasmány, mese, kép meg más is van ebben az újságban” – sóhajtott fel nagy szomorúan a kis mesemondó pionír. „De jó lenne, ha lenne magyar pionírújság is, amit mindannyian olvashatnánk!” – kiáltott fel az egyik gyerek. „Jó bizony” – csillant fel a többiek szeme is – „mindannyian olvasnánk!” Én csak mosolyogtam magamban, mert tudtam, hogy újra már meg is jelenik a magyar pionírújság első száma, hisz a Népfront régen terbevette és már készítik is. Nem akartam elárulni a nagy titkot, hadd maradjon meg újvá ajándéknak, amit majd Téliapó ad a gyerekeknek a karácsonyfa alatt, az újvá ünnepeken. Ezért nem is szóltam róla, hanem megkérdeztem: „Hát aztán miről szeretnétek, hogy írjon a ti pionírújságotok?”

Lett erre ismét hangzavar, mert már a többi csoportból is hozták csatlakoztak, és mindegyik gyermek meg akarta mondani, hogy ő mit szeretne olvasni a pionírújságban. „Szót kérjete!” kiáltotta el magát az egyik fegyelmezett kis pionír. Erre elhallgattak, szépen felnyújtották az ujjukat és én sorban kikérdeztem őket: „Én meséket szeretnék, sok szép mesét” – szól az egyik kisleány. „De képek is legyenek melléjük, színes képek” – szól hozzá a másik. „Tanulni is szeretnék belőle” – mondta egy komoly tekintetű kisfiú – „például: melyik a leggyorsabb gépkocsi, hogy keletkezett az írás, hogy élt az ősember és hasonlók.” „Igen, ez mind nagyon

Kedves pionírok!

érdekel bennünket, feltétlenül legyen benne ilyesmi” – hagyták jóvá a többiek, „de szép új játékok is kellenének – de egész újak, mert már meguntuk a régieket” – kiáltott egy pirosarcú leányka, akiről látszott, hogy sokat szeret a levegőn lenni. Bizony jó lenne – mert már a tanítóink meg édesanyaink is többször figyelmeztettek bennünket, hogy ne „rablózzunk” meg „kovbojazzunk”, nem illik az pionírhoz és csak ruháinkat, meg cipőinket szakítjuk vele és eldurvulunk tőle.

Most egy izmos, egészséges, mosolygó arcú kisfiú állt elém: „A sportról is legyen benne – hisz mi is tudunk futni, futballozni, pingpongozni – versenyezni is szoktunk egymással. Még jobban iparkodnánk, ha az eredményeket is kiírnák.” „Bizony jó lenne, ha rólunk, pionírokról is írnának, abban az újságban – de nemcsak arról, hogy a sportban milyen eredményeket értünk el, hanem a tanulásban, technikában is!” – mondta nagy komolyan a szakaszparancsnok jelzésű kis pionír, majd így folytatta: „A felnőttek újságjában mindig benne van, ki a rohamunkás – így kellene rólunk is megírni: ki a legjobb tanuló, melyik a legjobb iskola, hol a legszorgalmasabbak a pionírok – hisz mi is részt veszünk az ország újjáépítésében.” „De a képünk is benne legyen!” – hallatszott a csoportból. „Benne ám!” – hagyták rá a többiek. „Látjátok, ezt nektek magatoknak kellene megírni, hisz ti tudjátok legjobban, mit csináltok egész héten!” – vetettem közbe. „Megírjuk mi! – felelt egyszerre – hisz faliújságjainkban is magunk szoktunk kiírni mindent, ami velünk történik.” „Akkor rendben van – feleltem titokzatosan – csak legyen aki majd kinyomtatja.”

„Szép dalok is legyenek benne”, olyanok, amelyekre szépen lehet menetelni, mikor kirándulásra megyünk.” – „De tánc is legyen benne” – toldotta meg egy kecses kislány. „Meg színdarab is, szavaltat, amit pionír előadásokon előadhatunk!”

„Jaj, de sok kívánság – van-e még?” – kérdeztem nevetve. „Van – van, találja ki!” kiáltották innen-onnan a gyerekek. „Mi az, fejtörő adtok fel?” – kérdeztem. Lett erre nevetés, csak én csodálkoztam: „Majdnem kitalálta” – mondogatták nevetve. „Ki is mondta!” – árulta el magát valaki. „Na megálljatok kis huncutok! Ki is mondtam?... Mi volt az? – Most törhetem a fejem!” – sópáncodtam. „Mi is azt szeretnénk” – árulták el most már végképp a gyerekek. „Á, fejtörő is akartok, ugye – találtam ki.” „Igen, igen – hagyták rá a gyerekek –, olyan érdekes dolog megfejtetni a fejtörőt, és még versenyezni is lehet vele, ki tudja hamarabb!”

„Nagyon sok kívánságotok van, gyerekek, attól félek, majd elfelejttem valamelyiket közülük!” – „Csak lenne nekünk pionírújságunk, majd megíránk mi neki mindig a mi kívánságunkat. Csak legyen aki teljesítse!” mondták a gyerekek. „Tehát még gyermekposta is legyen benne!” – nevettem el magam. „Igen, az is, az is” – hagyták jóvá a gyerekek.

„No jól van, gyerekek, majd ha jók lesztek, jól tanultok és szépen viselkedtek – pionírokhöz méltón – meglátjuk. Téliapó majd teljesíti ezt a sok, sok kívánságot – úgy mint azt a mesebeli tündér szokta. – Hopp, de az csak három kívánságot szokott teljesíteni – jutott eszembe.

Egy pillanatig csend lett – majd a kis mesemondó pionír hirtelen felszólt: „Igen ám, de igazából, ez csak egy kívánság!” „Hogy-hogy?” – kérdeztem meglepődve. „Hát csak az, hogy legyen magyar pionírújság!” vágta ki nagybúszkén. Mindannyian fellelegeztünk – mégis kívágták magukat. – „Igazatok van, győztetek! De már sietnem is kell, hogy elérjem Téliapót, ha azt akarjuk, hogy újra benne legyen tarsolyában a pionírújság és meglegyen a jó pionírok újvá öröme.”

Nem késtem el – látjátok, kezetekben van az újság. Olvassátok szorgalmasan, írjátok meg, hogy tetszik és köszönjétek meg az újságot annak, aki gondolt rátok és adott pionírújságot a magyar gyermekeknek is – mit gondoltok kinek? – Tito marsnalnak!

Magda néni
1947. január 1.

Ember – az óriás

A földön egy óriás él.

A keze olyan, hogy nehézség nélkül emel fel mozdonyokat.

A lába olyan, hogy egy nap alatt ezer kilométert is áthalad.

Olyan szárnyai vannak, hogy a felhők felett száll, magasabban minden madárnál.

Olyan úszóhátyái vannak, hogy a vízen és a víz alatt is úszik, jobban minden halnál.

Olyan szeme van, amellyel a láthatatlant is látja és a füle azt is hallja, amit más világrészen beszélnek.

Olyan erős, hogy hegyeket tör át és vízesést állít meg. Kedve szerint alakítja át a földet, erdőt ültet, tengereket köt össze és sivatagot öntöz.

Hát ki ez az óriás?

Ez – az ember!

1947. február 1.

Elindulnak az első nyaralócsoporthok

Itt az iskolai év vége. Rövidesen megkapjátok a bizonyítványokat. A záróünnepély után mindannyian lázasan készülődtek a nyaralásra. A fürdők, a tengerek, a tavak, a folyók, az erdők és a rétek tárt karokkal várnak benneteket. Kedves és felejthetetlen napok következnek. Hazánkat gyönyörű tájakkal, sok-sok természeti szépséggel ajándékozta meg a természet. Adriai tenger, Bléd, Bohiny, Ohridi tó, Plitvicei tavak, Boka, Crkvencia, Szelce – mindezek a helyeken vannak pionírnyaralók. Akik eljuttok valamelyikre a nyáron pihenni, megerősödvé tértek majd vissza, hogy az új iskolai évben új lendülettel fogjatok tanuláshoz. El ne felejtsetek azonban leveletekkel felkeresni a Pionírújságot és megírni, merre jártok, hogyan nyaraltok.

Akik otthon maradnak falujukban, kirándulásokon vesznek majd részt, vagy vendégül látják városi pajtásaikat. Mindannyiótoknak sok élményben lesz részetek. Jó volna, ha ezeket mind leírnátok. Készítsetek egy jó vastag füzetet, amelybe mindent naplószerűen bejegyezték. Írjátok le a tájat, ahol tartózkodtok, az erdőt, a vizet, az embereket.

Írjátok le a vidék népviseletét, rajzoljátok le hímezés- és díszítő mintáikat. Ha azon a vidéken, ahol nyaraltok, harcok folytak az elmúlt háborúban, keressétek fel a harcok színhelyeit. Érdeklődjétek meg a helybellektől, vannak-e arra harcosok, akik kiváltak mint hősök. Beszélgetsetek velük, és írjátok róluk. Természetes, hogy a helybeli pionírokat is felkeresitek.

A nyaralókban foglalkoztatok sokat a testneveléssel. Ne mulasszatok el egy tornaórát sem; de ne feledkezzetek el a gyűjteményekről sem (növény, bogarak, ásványok stb.). Rajzoljátok, sakkozzatok és olvassatok, bővítsétek tudásotokat.

Rövidesen elindulnak az első csoportok. Ilyenkor nagy a sürgés-forgás otthon a csomagolás körül. Sokan így sóhajtotok fel: hogyan csomagoljak, mi a legszükségesebb, amit magammal kell vinnem. Hogy ez ne okozzon olyan nagy fejtörést, a Pionírújság ebben is segítségetekre siet. Tanulmányozzátok át jól a mellékelt rajzot, és még idejében szerezzétek be a szükséges holmikat. Azután intsetek búcsút falutoknak, de ne feledkezzetek meg a Pionírújságról.

1948. június 15.

Levél jött Szlovéniából...

Kedves vajdasági Pionírtársaim!

Örömmel küldjük üdvözlünket Hozzátok és nagyon örülünk, hogy mi is megkaptuk a „Pionírújság”-ot. Eddig csak a szlovénnyelvű Cicibánt és Pionírt és a szerbnyelvű Proletárcot ismertük. Ezeket kicsit nehezen értettük meg.

Egy szép reggel a tanító bácsi hozott részünkre „Pionírújság”-ot. Gondolhattátok, hogyan megörültünk neki. Itt nálunk még a legszegényebb pionírok is akartak belőle venni. Majdnem százán vagyunk iskolánkban, de hatvanan olvassuk.

Ti még nem is tudjátok, hol lakunk, azért szeretnénk megírni. Itt lakunk messze, távol tőletek, Szlovéniában, a szlovén–horvát és a magyar hármashatáron. Dimbes-dombos a vidékünk és nem olyan rónaság, mint a ti Vajdaságtok. Jó borteremő a vidékünk és igen gazdag földgázban és naftában. Ha itt járnátok, láthatnátok a nagy fúrótoronyokat, amelyek segítségével 2.000 méterre is lefúrnak. Ezt úgy csinálják, hogy a földgázt beeresztik nagy kazánokba, ahol fűtenek vele és fejlesztik a gőzt, amely meghajtja a gépeket, ezek meg a nagy fúrórudat.

Ha érdekel benneteket, írjátok meg és mi majd megírjuk, hogyan megy a nafta, petróleum keresése és termelése. Még le is rajzoljuk.

Szeretettel kérünk, levelezzetek velünk. Nagyon szeretnénk, ha valamelyikőtök küldene részünkre magyarnyelvű színdarab-könyvet, amelynek az alapján színdarabot játszhatnánk.

Sokszor üdvözöllek benneteket mindnyájunk nevében.

Dolina, 1948. II. 25.

Horvát Juliska

el. isk. IV. oszt. tanuló

Drž. Osnovna Šola Dolina

p. Dol. Lendava, Slovenija

1948. március 1.

Reggeli induló

Párát
gőzölög a reggel.
Szorgos kezekkel
már fejnek
tejarcú,
lányok...
S a csillogó,
harmatos csendbe
belebámul,
belekábul
sok együgyű
barna borjú...
Villanygép dohog
s traktor
kattog rá
vissza.
Tested
felissza mind a
feszültséget.
Vigyázó tűként,
új háztetőn,
antenna
fogja a hangot,
s a hangszórót
lenn a völgyben

még hallja a
kondás.
Rontás
nem fogja kedvünk.
Van kertünk,
kenyerünk,
földünk –
sok könyvünk,
melyekből
felénk kacag
esténként a tudás...
Ezért, fiúk:
Futás, fussunk
versenyezve, együtt
s meglátjuk,
ki a hős.
Nézzétek:
benn a pusztán –
mert magában van –
haldoklik
az ősz.

Fehér Ferenc
1949. december 10.

Lacika és a „Pionírújság”

Munkából ha délben-este
Vidám szívvel hazamegyek,
Felvidul a házunk tája:
Nyakamban csüng Laci gyerek

Mint kis harang, csilingelnek
Ezüstösen a szavai.
Vén szívemben szertefolynak
Édesen a dalamai

Átöleli a nyakamat,
Csillagfény a szeme néki,
Kis kezével zsebben turkál:
Mi jót hoztam, keresgéli

Mindenből jár annak bőven,
Kit kedvelnek, kit szeretnek:
Játékszerek s kék papírból
Sok cukorkák kinevetnek

Nem mondom, hogy kicsi fiúnk
Nem kedveli a sok szépet,
Ám játéknak, cukorkának
Nem vág olyan derűs képet

Máson derül a kis szíve,
Csillan meg a szeme fénye,
Más az, amit vár repesve,
Házunknak kis emberkéje

Még mielőtt elárulnám
A nagy titkot nektek szépen.
Figyeljétek, hallgassatok
Szép sorjában hadd meséljem

Lacikánk még kicsi gyerek,
A „K” helyett „T”-ét mond szája,
Alig van csak négy-öt éves
Nem jár még az iskolába

De „olvasni” nagyon szeret,
Forgatója az újságnak.
Furcsa újság, mondom nektek:
Betűi tótágast állnak

Az ABC-ét nem ismeri;
Laci mégis lapot olvas.
Jó diák lesz? Jó pionír?
Eldönteni? Nem nagy gond az

S mit gondoltok ezekután,
Mi az, mi Lacinak kedves,
Ami után kicsi szíve
Nyugtalanul mindig repdes?

Mi az, mire Laci vágyik,
Mit gondoltok, kis pajtások?
Elárulom szíve titkát:
A ti „Pionírújságot”

Thurzó Lajos
1948. október 15.

Hogy készül a „Pionírújság”?

Sokezer pionír, elemista és középiskolás olvassa rendszeresen a legfiatalabbak lapját, a „Pionírújságot”. Olvasás közben tanulnak belőle és szórakoztak is. Ezért dolgozunk itt a szerkesztőségben, a nyomdában, azért dolgoznak a postán, a vasúton, hogy nektek idejében és pontosan odaérjen a „Pionírújság”. Hogy jobban értékeljétek lapotokat, leírjuk hogyan készül a „Pionírújság”.

Tudjátok, hogy az a munka a legeredményesebb, amely tervszerű. Ezért mi is készítünk tervet. Megbeszéljük, hogy mit írunk a következő számba. Ehhez azután hozzájön még az, amit a pioníroktól és pionírvezetőktől kapunk.

A legépebb cikkeket, vagy ahogy mi mondjuk „kéziratot” azután elvisszük a nyomdába. Itt szétosztják azoknak a nyomdász-bábszónak, akik a „szedőgépen” dolgoznak. Ezen a gépen majdnem olyan a munka, mint az írógépen. A sorjában elhelyezett gombokat meg kell nyomni. Minden gomb más-más betű, vagy jel (pont, vessző stb.). Ha hozzáérnek ehhez a gombhoz, egy rézlap lecsúszik a tárból. Ebbe bele van vésve az a betű vagy jel, amit a gomb jelent. És ahogy egymásután lecsúsznak azok a rézlapok, megszületik egy sor. De a betűk bele vannak vésve. Ekkor olvasztott ólmot présel a gép ezekbe az üregekbe és az így kapott soron már kifelé domborodnak a betűk. Ezután a gép vaskarja (elevátora) visszaviszi a rézlapokat és mindegyik visszaesik a saját rekeszébe. Ezeket a sorokat azután úgy helyezik el, hogy az újságokban kinéz. Ezt a munkát nevezik „tördelésnek”. Mikor egy oldal készen van, azt egy nagyon erős prés alá teszik és egy kartonpapírra préselik az egész oldalt. A prés olyan erős nyomású, hogy a legkisebb jelek is belevésődnek a kartonba. A kartonon most rajta van az újság egy oldala, és pedig bele van vésve. Ezt a kartont egy hengerformájú gépbe teszik és olvasztott ólmot öntenek rá. Ezután a hengerformájú ólomlemez felszerelik a gépre, amelyen az újságot nyomják.

De a kész újság is még sok kézen megy keresztül, amíg hozzátok ér. Becsomagolják, elviszik az állomásra, vagy a postára és másnap mindannyian megkapjátok.

1949. január 15.

Amint látjátok, igen sokan dolgoznak azért, hogy a magyarnyelvű pionírok is megkapják sajtójukat. Ti is éppen olyanok vagytok, mint országunk bármilyen nyelvű pionírjai. Ezt bizonyítja az is, hogy külön újságotok van. És ezt tekintétek mindig a tiéteknek. Úgy bánjatok vele, mint a sajátotokkal. Ezt lépten-nyomon gyakorolhatjátok is. És ez kötelességek is. Különösen most, amikor jön a „Pionírsajtó hete”.

Hogy mi lesz az, azt már a múltkoriban számban leírtuk. Úgy készítenek rá, mint a pionírszervezet nagy ünnepére. Tartsatok ünnepi összejevetelt, ismertessétek a pionír-sajtó szerepét, fontosságát. Lesz ahol a pionír-sajtó történetét is feldolgozzák. Mert már a felszabadító harc alatt is megjelent néhány szám. És ma már 13 pionírlap van Jugoszláviában. Esetleg előadást is rendezhettek. Ismertessétek a pioníroknak való könyveket is.

Látjátok, hogy milyen sokat dolgoznak a ti sajtótokért. Ezért nektek is részt kell venni a pionír-sajtó terjesztésében. Beszéljétek meg osztálytársaitokkal, hogy milyen formában dolgozzon osztálytok és cél érdekében. Takarékoskodási akciót is indíthattok. Akkor azután nem fordul majd elő, hogy valakinek azért nincs újságja, mert nincs pénze. És a megtakarított pénzen a könyveket is megvehetitek. Szüleitek is örülnek majd ha minden újságért és könyvért nem kértek pénzt.

Esetleg abban is versenyezhettek, hogy kinek lesz meg minden újságja és könyve, amely a pionírokról szól. Az újságokat azután az év végén beküldhetitek. De abban is versenyezhettek, hogy ki szerez több előfizetőt és ki küld több levelet a „Pionírújságnak”. Ezekben a versenyszámokban egy másik osztállyal, iskolával, vagy egy másik falu vagy város iskolájával is versenyezhettek.

A „Pionírsajtó hete” megszervezésében segíteni fog az ifjúsági szervezet és tanítótok is, de a szüleitektől is kérhetek tanácsot.

A „Pionírsajtó héten” szülői értekezlet is lesz, amelyen a tanító előadást tart a sajtó szerepéről.

Amint látjátok mindenki segít, de a „Pionírsajtó hete” csak akkor lesz sikeres, ha a pionír-szervezet komoly munkát végez.

1948. október 15.

Az épülő palicsi állatkertben

De hát ez idő alatt, meg kell néznünk a többi állatot és maradarat is.

A mókus otthon érezheti magát. Nála az a fontos, hogy legyen fa, ahová fölmászhat. Erről gondoskodtak, mert nagy eperfa ágaskodik a mókus ketrec közepén. A mókuspár pedig barackmagot tör a ketrec egyik sarkában. Mindig csodálkoztam, honnan van ereje ennek a kis állatkának, hogy meg bírja törni a barackmagot és a diót. Most láttam, hogy az erőt gyorsasággal pótolja. Olyan ügyesen és gyorsan veri fogaival a héját, hogy elkopik és szét-esik.

Láttjátok, az ilyen apróságot, de azért jelentőset, nem lehet egy könyvből sem megtanulni. Ezért jó, ha van állatkert.

„Kényes büszke pávák, napszédítő tollak” – írja Ady. Olyan szép tolla van a pávának? Így láttuk mi is Palicson. Milyen gyönyörű színű tolla van a pávakakasnak. Sokszínű, fényes, pazar. A nap sugarai „elcsúsznak” rajta.

A sasok ketrece minden oldalról fedett. A szemre békés ragadozó nagy kárt tenne a kert állatai között, ha kiszabadulna. Van itt réti sas, fakókeselyű, parlagi sas és még néhány. Etetéskor is láttam őket. Az egyik egy nagy csontdarabon állt és belevágott a húsbba, utána meg szaggatta a csőrével. Nem szeretném, ha a fejemen végeznék ezt a műveletet.

Az egyik ketrecben két kis rókát láttunk. Ez igen jellemző az épülő palicsi állatkertre. Az állatok mind fiatalok. Na de, majd megnőnek.

Jaj ha láttátok volna a kis farkasokat, amikor vacsoráztak. Varga Pista bácsi, a gondozójuk, amikor bedobta a húst, egyes darabok a földre sem értek, már elkapták őket a farkaskölykök és egy pillanat alatt a gyomrukban voltak. Nem rágják ám a húst, csak nyelik. Nem hiába mondják az éhes emberre, hogy farkasétvágya van.

Láttunk éjjeli madarakat is – füles- és macskabaglyot. Jaj de pislogtak a világosságtól. Napszemüveg kellene nekik!

Nekem legjobban az őzikék tetszettek. Van közöttük egy másfél hónapos őzike is. A lakhelye előtt – természetesen kívülről – ott állt egy kétéves kislány és megosztotta vele a falatot. Együtt ettek. Ezt a gyönyörű szép pillanatot megörökítettük nektek.

Madár is sok található itt. A „tolvajszövetség elnöke és al-elnöke”, a szarka van a sor elején és sok értékes és ritka gázló tölti be a sort. Fekete gólya, meg valamilyen laposcsőrű madár és még vagy 20 madárfajta. Ezekre a legbüszkébb Medákovics Konsztántin bácsi, a kert alapítója és igazgatója, mert ő gyűjtötte őket össze Sztarcsevics Pájó bácsival, a fogóval, a szerémségi obedi ingoványban. Egy állatkertnek sincs ennyi madara. Ezekért kapnak tigrist, oroszlánt, medvét és mást, amelyek egy részének már megvan a ketrece. A többi ketrecet most fejezik be.

Van itt még törpepapagáj, borz, meg nem is jegyeztem meg milyen állat, amilyent még soha életetekben nem láttatok. Ezért minél előbb nézzétek meg az állatkertet. Hiszen itt van nálunk, Vajdaságban. Ezt ismernetek kell, hogy ha találkoztok más vidékről való pionírokkal, elmondhassátok nekik.

A rajzokat a helyszínen készítette Zoli bácsi a rajzolótok, és ezzel is hübb képet kaptok büszkeségünkről.

Amikor legutóbb Palicson voltam, még tél volt. Senki nem volt ott. Azóta elmúlt fél év. Tavasz lett, a tavaszból pedig nyár.

Palics fái zöldbe öltöztek. Ejnye, majd elfelejtettem. Tudjátok-e, mi az a Palics, és hol van? No, ha azt sem tudnátok, elmondom. Egy tó az Szabadka mellett, Vajdaság egyik legnagyobb nyaralója. Ez év végén pedig nemcsak a legnagyobb lesz, de a legszebb is. Sokan most mosolyognak, hogy ilyeneket magyarázok, hiszen ők tudják ezt.

Igen, lehet, hogy ezt tudjátok. De azt már biztosan nem tudjátok, hogy Palicson állatkert épül. Nem is épül. A földből nő ki. Az ősszel még nem volt semmi ezen a helyen, csak poros út és bozót néhány fával. Ma modern állatkertnek az alapja, de már van benne állat is, mégpedig elég sokféle. Nem kell Belgrádba, Zágrábba vagy Lyublyanába utazni, hogy állatkertet lássatok. Helyetekben van és ott egy délután alatt nagyon sokat tanulhattok természetrajzból.

Miután megcsodáltuk a bejárat kaput, amely a szmederevói vár egy-egy bástyájára emlékeztet, beléptünk az állatkertbe. Előtünk hatalmas jávai típusú nádfödeles ház. Amikor megláttam, valahogyan nem éreztem magam Vajdaságban. Egészen más világba csöppentem. Itt él az állatkert két kis kedvence, a jávai majmok. Tudjátok, hogy a majmok mindig csinálnak valamit. Most szilvát kaptak a látogatóktól. Két mellső lábukkal tartják és hámozzák a szilvát. Biztosan savanyú a héja...!

A majmokkal szomszédos ketrecben az amazóni zöld papagáj rikácsol a látogatókra. Egészen zöld a tollazata. Ti eddig biztosan csak tarka-barka papagájt láttatok. Igen gyakran kiáltja, hogy: ko-ko-ko-ko, különleges papagáj-hangon. Ezért elnevezték „Koko”-nak. Már hallgat is a nevére.

1949. augusztus

Hétfejű Sárkány

Bizonyosan hallottatok már a mesék csodálatos szörnyetegéről: a Hétfejű Sárkányról. Azt mondják a mesék, hogy a Hétfejű Sárkány olvastagságú kígyóhoz hasonlít, nagy szárnyai is vannak. Testét csillogó pikkelyek borítják. S ami a legfőbb: hét csúnya feje van, kidülledt szemekkel, hegyes fogakkal.

Egyszer, nagyon régen, én is majdnem találkoztam a Hétfejű Sárkánnyal.

Elmondom nektek, hogyan történt.

Nagyon rossz gyerek voltam. Hároméves koromban felmásztam a kút peremére és onnan köpködtem a vízbe. Nagyanyám elájult ijedtében. Négyéves koromban szivarcsutkát ettem. Alig tudtak megmenteni az orvosok. Ötéves koromban pusztá kézzel megtámadtam a rajzó méheket. Száz fullánkot szedtek ki belőlem.

Hatéves koromban már nem féltsem senkitől és semmitől. Akár este is felmentem a padlásra, vagy le a pincébe. Csak a különleges játékokat szerettem. Színes ceruzával telirajzoltam a szobafalakat. Tüvel átszurkáltam a dunsztosokat. Ollóval vagdostam a szőnyegeket.

Szüleim próbáltak megfenyíteni: szidással, fenyegetéssel, sőt veréssel is.

Nem használt semmit.

Ekkor érkezett hozzánk Matyi, az unokabátyám. Nyári szünidőre jött, hogy kipihenje az érettségi vizsga fáradalmait.

Illó testvéri szeretettel fogadtam Matyit. Csúzlival megcéloztam a kalapját, úgyhogy leesett a fejéről. Ebédnél egy élő békát tettem a tányérja alá.

Úgy látszik, Matyi nagyon szerethette a rendet, mert a béka láttára rámnézett szúrós fekete szemével, és dörgő hangon megszólalt:

– Azonnal kiengedem a Hétfejű Sárkányt!...

Apám felugrott, és látható izgalommal kérlelni kezdte:

– Matyikám, ne engedd ki a Sárkányt, mert mindannyiunkat felfal!

Matyi azonban felugrott és rávert öklével az egyik nagyon régi és nagyon rozoga szekrényünkre. A szekrény úgy dörgött, recsegett, nyöszörgött, hogy én ilyen csúnya hangot nem hallottam soha életemben...

– Már pedig én kiengedem! – kiáltott unokabátyám és rámszögezte szigorú tekintetét.

A szobában csönd lett...

Anyám kérő hangon megszólalt:

– Jaj, Matyikám kedves, ne ereszd ki, mert eltépi a láncokat, s akkor mi lesz velünk.

Anyám szorongó hangja a szívemig hasított. Hát már ő is fél, akire mindig úgy néztem, hogy megvéd minden rossztól, fájdalomtól?...

Matyi még egyszer megropogtatta a szekrényt. Az csak billegett, rázkódott, mintha legalább tíz sárkány hánykolódna benne.

– No jó – mondta Matyi, és ráfordította a kulcsot. Még most az egyszer nem engedem ki!...

Aztán megfogta két vállamat, és megrázott alaposan.

– Jó leszel?!

– I-i-igen... – makogtam félajultan.

És aznap éjszaka a Hétfejű Sárkányról álmodtam. Mind a hét feje kajánul vigyorgott. Fogait vicсорítva, rámöltötte hét hosszú piros nyelvét. Tizennégy orrlyukából tüzet fújtatott.

Borzasztó volt...

Ettől a naptól kezdve megváltoztam. Ha valami csalfafintaságba kezdtem, csak ráverték a szekrényre és elővették a kulcsot...

Ha nem akartam megenni a spenótot, csak ráverték a szekrényre, és én abban a szempillantásban enni kezdtem.

Amikor már iskolába jártam, és nem akartam tanulni, csak ráverték a szekrényre, és én megtanultam a leckét.

Borzasztó volt... A Hétfejű Sárkány zsarnoki erővel uralkodott fölöttem. Életem csupa spenótból és csupa leckéből állott.

Aztán egy napon borzasztó dolog történt...

Édesanyám nyitva felejtette a szekrény ajtaját. És én gyanútlanul beléptem a szobába... Ja, mi lesz most, gondoltam ijedten és behunytam a szememet.

Vártam...

A Sárkány még mindig nem ugrott nekem.

Kissé nekibátorodtam, és – kinyitottam a szemem.

Aztán közelebb léptem. Tárva-nyitva ott állt előttem a Hétfejű Sárkány börtöne.

Ujjongva felkacagtam...

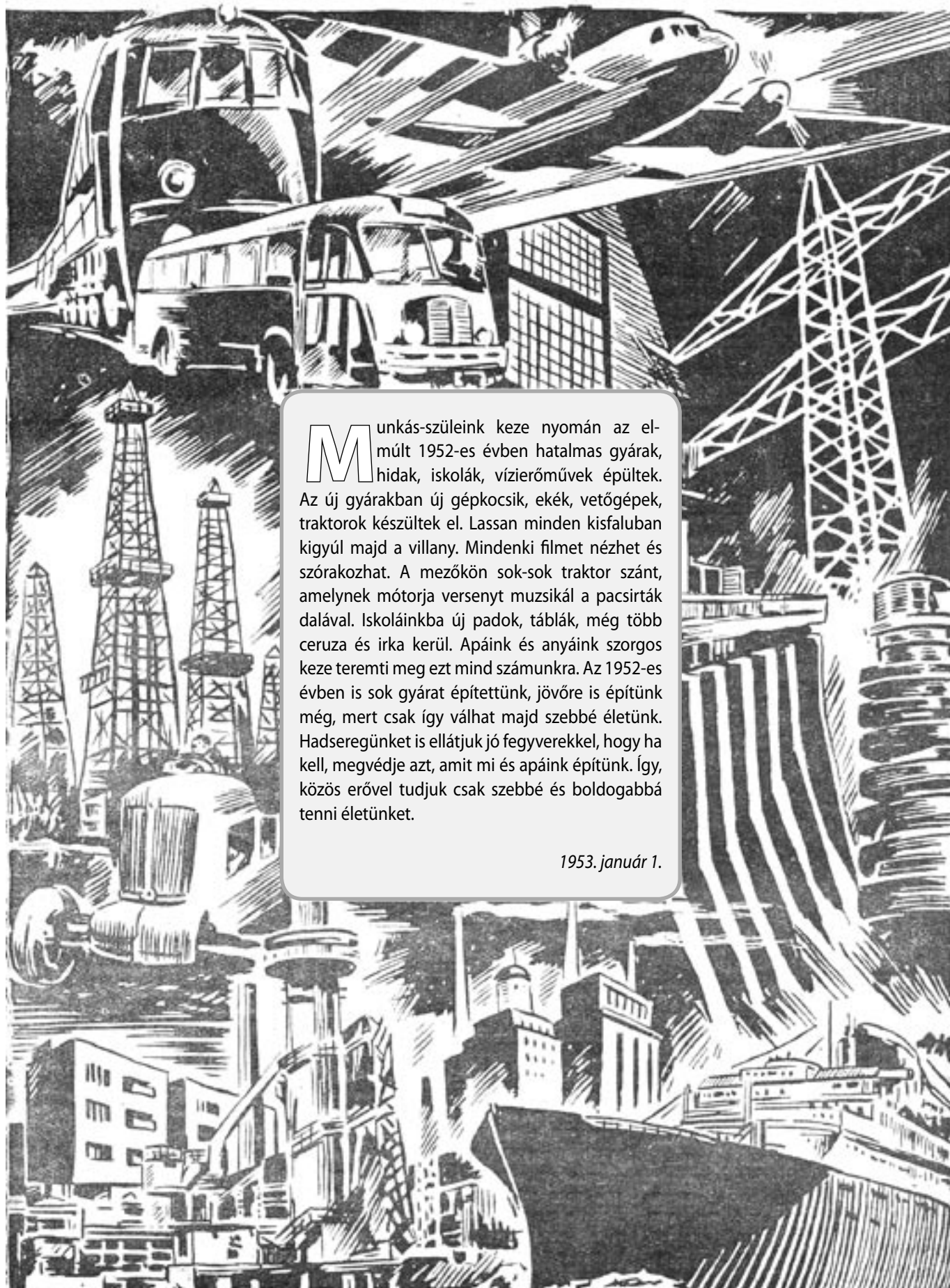
A szekrényben ugyanis családi lomtár volt. Ócska cipők, lyukas harisnyák, zsíros kalapok és mindenféle lim-lom, de a Hétfejű Sárkánynak se híre, se hamva.

A Hétfejű Sárkány varázsa megszűnt.

De én addigra már megjavultam. Otthon is, az iskolában is jó gyereknek, jó tanulóknak számítottam.

Igaz, hogy még komoly gimnazista koromban is nagy tisztelettel néztem a nagy fekete szekrényre, a Hétfejű Sárkány hajdani börtönére.

Bogdánfi Sándor
1950. november 29.

Munkás-szüleink keze nyomán az elmúlt 1952-es évben hatalmas gyárak, hidak, iskolák, vízierőművek épültek. Az új gyárakban új gépkocsik, ekék, vetőgépek, traktorok készültek el. Lassan minden kisfaluban kigyúl majd a villany. Mindenki filmet nézhet és szórakozhat. A mezőkön sok-sok traktor szánt, amelynek motorja versenyt muzsikál a pacsirták dalával. Iskoláinkba új padok, táblák, még több ceruza és irka kerül. Apáink és anyáink szorgos keze teremti meg ezt mind számunkra. Az 1952-es évben is sok gyárat építettünk, jövőre is építünk még, mert csak így válhat majd szebbé életünk. Hadseregünket is ellátjuk jó fegyverekkel, hogy ha kell, megvédje azt, amit mi és apáink építünk. Így, közös erővel tudjuk csak szebbé és boldogabbá tenni életünket.

1953. január 1.

Labdarúgó mérkőzés

Rendetlen volt a kis Tibi
vagy tán feledékeny,
s elvesztett egy teniszlabdát
odakünn a réten.

Nem tudta, hogy hol veszett el,
nem nagyon kereste,
az egerek találták meg
holdvilágos este.

– Ha már ez a labda
itt veszett el nálunk,
akkor holnap labdarúgó-
mérkőzést csinálunk.

Meghívták az erdő népét,
nem volt köztük egy se,
aki ne szeretet volna
eljönni a meccsre.

Beneveztek az egerek,
meg egy csapat szöcske,
a nézők közt ott volt mindnek
apja, bátyja, öccse.

Ide-oda lökdösték a
fehér teniszlabdát,
hol egy egér rúgott bele,
hol a szöcskék kapták.

Bagoly uram szemüvegét
az orrára tolja,
ő a bíró s úgy számolja
kinek hány a gólja.

Féldőben abbahagyták,
de elkezdték újra
s megverték az egereket
12:0-ra.

Beküldte: Tóth Ilonka
1952. április 15.

Jó megfigyelő vagy?

Ha igen, nézd
három percig
ezt a képet,
majd takard le és
válaszolj az alatta
lévő kérdésekre.
De addig ne nézd
meg újra, amíg
minden kérdésre
nem válaszoltál!

1. Előre vagy
hátra néz a
kutya?
2. Hány madár ül
az ágon?
3. Kapa vagy ásó
van a kép jobb
sarkában?
4. Hátral a
dombon két
vagy három fa
látszik?
5. A fiú jobb vagy
bal kezében
van a pálca?
6. A gereblye a fának vagy a kerítésnek
van támasztva?
7. A templomtorony magasabb, mint a
várrom teteje?

8. Van a fiúnak nyakkendője?
9. Összesen hány fa van a képen?

1952. június 1.

Amit nem lehet

Javában áll már a vásár, sietnie kell özvegy Ötvösné Péternének, mert különben nem kel el az a kis portékája, amit a nyirkorgó tragacson tol. Azazhogya nem is ő tolja, hanem a szőke kis Petyi fia, ebben a pillanatban vette át éppen az édesanyja kezéből, hossz- szas könyörgés után. Most aztán tolja is, nekidurálva magát, s csak úgy csapja a gyalogjáró porát kocogó lába. Azt hiszi a gyerek, hogy ha ő tolja azt a tragacsot, akkor előbb érkeznek meg a mézeska- lácsos, sátras, forgatagos vásárba. A por, amit a vásárosok kocsjai, meg a saroglyához kötött szomjasan bőgő, nyerítőző jószágok kavarnak a nyári úton, olykor egészen elfedi őket.

Nagy nap, fontos nap ez a mai özvegy Ötvösné számára. Az apró kertjében megteremtett fohagymából kell egy kis pénzt csinálnia, ahogy azt ő mondja. Pénzt ám, mert az nagy úr a háznál. Petyi is tudja ezt, jaj de nagyon jól megtanulta szegénykém a felnőtték gondját. De hát azért csak gyerek még. Most is, amikor a vásár felé tartanak, egyre az motoszkál a fejében, hogy hátha megvalósul tavalyi vágya és a fohagyma árából megveszi neki édesanyja azt a halnyelű bicskát a bosnyák árustól. Tavaly nem tellett rá, mert nagy volt a szárazság s az ő kertjükben is megégetett mindent. Az idén azonban jobban kedvezett az idő s most a szép koszorúba fűzött hagymák, lám, csak úgy gyönyörködtetik a szemet, ahogy édes- anyja, helyet fogva az árusok között, máris kínálja őket magasba tartva:

– Itt a szép fohagyma, asszonyok!

De bizony, van aki rá sem néz a tömött füzérekre, hanem ócsár- lóan csak úgy odaveti:

– Termett nekem is, annyi van az idén, mint a szemét...

– Nem mindegy ám az, hogy fohagyma meg fohagyma! – vág vissza özvegy Ötvösné, de már bizonytalanabb a hangja s tétován végigsimít kedves hagymáin, mintha meg akarná őket védelmezni.

– Nem mindegy? Tán bizony a maga fohagymája nem olyan bűdös, mint a másé?! – kacag vissza csúfondárosan az egyik alma- arcú menyecske, s olyan egészséges a kacagása, hogy már abból is érezni: no, ennek sincs gondból a feje alá való párnája... El is ál menten Petyi édesanyjának a szava, s az arca fehér, mint otthon a

szobájuk fala. Látja már, hogy más hangon kell beszélnie a vevők- kel, mert nagy a választék. Látja Petyi is, hogy ma sem lesz jó vásár és oda az ő halnyelű kisbicskája meg minden...

– Édesanyám – rántja meg hirtelen az özvegy Ötvösné köténytét a gyerek –, annál a néninél szép círmos alma van eladó, vegyünk egy félkilót.

A gyerekes kívánság elroppen hirtelen, s már nem lehet vissza- szívni. Pedig haj, de jó lenne...

– Almát akarsz, most, amikor még egy dinárt se árultam, te tak- nyos?! – üt feléje özvegy Ötvösné ingerülten, s ez az ütés nagyon fáj most Petyinek. Már nem is hallja édesanyját, aki tovább kínálgatja fohagyma-füzereit elhaló hangon...

Eloldalog, mint az oktan puli. Hova, merre, amikor nincs is valójában mehetnékje, csak úgy az elfacsarodott szíve hajtja előre a vásár nyüzsgésében.

Hirtelen felderül az arca: az, az ott az ördögmalom? Tavaly még nem vették be maguk közé a „csikók”, vagyishogy azok a nagyob- bacská fiúk, akik körbeforgatják a zengő, muzsikáló ördögmalmot. Tavaly még nem mehetett fel közéjük, de talán most...

Fejét félreszegi, mint amikor nagyritkán, csudálatos kedve kere- kedik s máris odarúgta. Ott megtorpan s csak nézi egy pár fűjásnyi ideig azokat a gyerekeket ott fenn az ördögmalom ponyvája alatt, akik a deszkaállványon a rudaknak dőlve hajtják körbe a zöldre meg sárgára festett szekereket és a büszke, sörényes gipszlovakat.

– Fölmehtek-e közétek? – kiáltja feléjük vékony cérnahangján, s tenyeréből tölcserit is kell formálnia, mert a verkliszó erősebb.

– Csak gyere, te tökmag! – kiáltják le amazok végül és Petyi nem látja, hogy összevillan közben cinkosan a szemük. Már fent is van és becsületesen nekifeszül a hajtórúdnak.

Cseng a csengő, szól a harsány verkli, s ő hajtja körbe-körbe az ördögmalmot. Észre sem veszi, hogy nagyocská kamasztársai titokban becsapják, csak sétálnak a rudak után, míg az ő gyenge lábikráján már folyik le az izzadság.

Cseng ismét a csengő, percnyi szünet, amíg a színesszalagos kislányok a mamák segítségével kényesen elfoglalják helyüket a szekerekben s a matrőzgalléros, rövidnadrágos fiúk meg nyergelik a lovakat.

– Most én rajtam a sor! Most én rajtam a sor!... – kiabálják sorra Petyi társai s némelyikük már másodszor, harmadszor megy le kör- beforogni. Egyesegyedül az ő jutalmára nem akar sor kerülni. Nem mer kikezdeni velük. Erősebbek.

– Te nyápic! Dőlj neki jobban annak a rúdnak, ha már felenged- tünk magunk közé! – ordít rá az egyik szeplősarcú, vörös legényke s Petyiben felforr a büszkeség. Nem! Csak azért sem hagyja most már itt őket! És forog körbe, dobban a lába, ki tudja, hányadszor. Fúti s megsokszorozza erejét a felébresztett dac és keserűség.

Egy nőnéző áll meg most az ördögmalom árnyékában. Szemével a sorravaró gyereksereg között kutat. Félkezével köténytét tartja felfogva, tartogat benne valamit, így néz fel most a hajtók közé. Hirtelen megremeg, amint megpillantja közöttük az alig vánszorgó szőke gyereket. Mintha kést mártottak volna a szívébe. Csak áll és nézi a kislány meg-megfeszülő lábait, mintha tekintetével akarná előresegíteni őket. Aztán kisimul az arca, mintha valami nagyon- nagyon szépet gondolt volna s lassan, de határozottan odalép a körbeforgó ördögmalomhoz. Szabadon lévő kezével elkapja az egyik lovacska vasrúdját és lassú trappban szalad már ő is körbe- körbe... Tolja, segíti előre a nénie a malmot, papucsá már le is esett közben a lábáról, de nem bán semmit.

Mindenki dermedten néz. Ilyet még nem láttak. Azt hiszik, eszét vesztette az a szegény asszony. Már a szeplősarcú fiú is le-letekint- get onnan felülről a „csikók” közül, de nem ért semmit az egészből, ezért csak ráül a körbeforgó rúdra és megelégedetten nevetgél.

Petyi nem tud, nem érez semmit abból, ami történik Fejét le- szegve csak kering, szinte átszellemülten valami könnyedségtől.

Csak az ő teste feszül már neki a hajtórúdnak – az övé, meg azé a szegényasszonyé ott lenn, aki épp most elveszti lába alól a talajt, aztán lecsúszik lassan a földre és kötényéből almák gurulnak szerte a vásár porába...

Körülveszik. Már Petyi is letántorgott, odafurakszik az összeverődött tömegbe.

– Édesanyám!

– Kisfiam, az almák... szedd össze őket... Cirmosak...

Petyi nem tud szólni, csak áll, ott egyhelyben és nézi azt a porban elterült nénikét, akit mások segítenek talpra. Mintha most látná először. Aztán átszalad rajta valami nagy melegség s már futtából kiáltja vissza:

– Üljön föl, édesanyám, a hintára, most majd én hajtom egyedül!

Ami ezután történt, azt senki sem felejtí el, aki látta. Én sem felejtettem el, pedig régen történt. Mintha most is látnám azt a szelídarcú nénikét, amint zavartan körülnéz, aztán föl, indításra készen álló fiára, végül puhán, akárcsak ezüst hintóba lépne, fellép az egyik kicsi szekérbe, elrendezi még a szoknyáját is gondosan, haját megigazítja könnyed, nőies mozdulattal, mint valaha lánykorában... És Petyi meglendíti az ördögmalmot. Szépen, tempósan forog körbe avval az egyetlen egy parasztasszonykával a vásár színe előtt. A cirmosalmák ott ülnek a porban puhán, ahova szertegurultak. Senki sem mozdul. Végül észhezkap a kövér malmosné, csöngett szabályosan a madzagra akasztott csengővel s meghajítja a verki karját.

Száll, repül a régi dallam a vásár sátrai, bódéi fölött s Ötvös Petyi úgy érzi, hogy azokon a vattás, fehér felhőcskéken rakja előre mezítelen lábait, amelyek ott fenn a kék magasságokban, a sátor nyílásain túl úsznak valamerre...

Amikor végeszakad a verklmuzsikának, Pety szabályosan megáll, dobban a lába a csengőszóra. Ötvösné óvatosan, szoknyáját felfogva száll le a színes szekérből s Pety látja, hogy zsebkendője után nyúl, amibe a pénzét szokta csomózn.

– Hagyja csak, nénikém, ezt a kört nem kell megfizetni. Ezt nem lehet megfizetni! – tette még hozzá a kövér malmosné, aztán – noha sosem szokta, ezúttal erélyesen elkiáltotta magát:

Fehér Ferenc

A Pionírújság elbeszélés-pályázatának I. díja
1954. október 1.

Óra Jóska

Én vagyok az Óra Jóska,
Kelj fel, Pista, már hét óra.
Kelj fel, Pista, öltözz gyorsan,
Mosakodjál, van víz szappan.

*Iskolából el ne késsél,
Idejében oda éréj!
A leckét is mondd fel szépen,
Palacsinta vár majd délben.*

*Délután meg játszhatsz aztán,
– A leckéd is megtanuld ám! –
Este végre ágyba küldlek,
Ne félj, rezzel felébresztlek.*

Kántor Oszkár
1954. február 1.

Hogyan élünk ötven év múlva

A legtekintélyesebb angol és orosz tudósok érdekes nyilatkozatot adtak arról, milyen lesz az élet 50 év múlva. Nyissunk be hát a jövő ajtaján és nézzük meg, hogyan élnek majd az emberek a huszonegyedik században.

A városokban a házakat hidak kötik össze, a házak tetejére pedig utakat építenek. Ezeken zajlik majd a közlekedés. Az utak két oldalát járdák szegélyezik, amelyek hasonlítanak a nagy házak balkonjára. Ilyen módon majd elkerülük a nagy tolongást és kevesebb lesz a közlekedési szerencsétlenség.

Hogy a városokat megvédjék a rossz időjárástól, átlátszó, plasztikus anyagból készült tetővel és fallal veszik körül, amelyről lefolyik a víz és megvédi a jégtől is.

A gyárakban mindössze néhány ember irányítja a gépeket távoli központokból, villanyáram és rádió segítségével. Tűz esetén a tűzoltók, vagy rendellenességek alkalmával a mechanikusok helikopterrel sietnek a jelzett helyre és néhány perc alatt eloltják a tüzet, kiküszöbölik a hibát.

A lakásokat fénnel és meleggel a nap sugarainak ereje látja el. Villanygökökre és más világító eszközökre nem lesz szükség. Ezeket a világítófalak helyettesítik, amelyek nappali fényt árasztanak. A konyhákban villamoskályhával sütnék-főznek. Még a legkeményebb marhahús is egy perc alatt megsül.

H.
1956. március 15.

Az éneklő homok

Hallottatok már süíteni a szelet és a sugárhajtású repülőgépet, hallottatok a dübörgő lavináról és sziklaomlásokról és ismeretes az erdők zúgása is. Éneklő homokról azonban biztosan nem hallottatok eddig. Pedig ilyen is van. Sőt igen sok helyen ismeretes ez a jelenség. Európába erről két sivatagkutató hozott először hírt.

Ezek Arábián keresztül utaztak kíséretükkel, amikor a hosszú utazás után egy homokdomb tövében telepedtek le. Az egyik kísérről a dombra kezdett mászni. Abban a pillanatban az orgonazúgáshoz hasonló hangok töltötték meg a levegőt. Meglepetten néztek körül és kíváncsian kutatták, hogy honnan jönnek a hangok. Úgy tűnt, hogy a domb belsejéből.

Amikor az arab kísérő lejutott a dombról, a zúgás megszűnt. Most többen másztak fel a dombra és csúszni kezdtek lefelé. A zúgás újra hallatszott, mind erősebb lett és végül is olyan hangossá vált, hogy azoknak akik a domb tövében voltak, hangosan kellett beszélniük, hogy megértsék egymást.

Ez az „éneklő” homok mondták az arabok.

Az „éneklő” homok hangjai különfélék. Néha az orgona hangjaihoz hasonlítanak, máshelyen a fúvóhangszerek hangjára emlékeztetnek, de úgy hangzanak mint a dobpergés, vagy a repülőgép motorja. Dallamos, összhangzású, kellemes hangok ezek.

Nem csoda tehát, hogy a sivatagi lakosság között sok mese kering ezzel kapcsolatban. Egyesek szerint a tengeri szírénekhez hasonló varázslányok ezek, akik víznélküli vidékekre csalogatják az embereket. Mások szerint a sivatagi homokkal eltemetett városok

harangjai, de vannak olyanok is, akik szellemeknek tulajdonítják ezt a jelenséget.

Persze mindez csak mendemonda. És mi az igazság?

A sivatagokban és laboratóriumokban végzett tudományos kísérletek során megállapították, hogy csak az a homok „énekel”, ami tiszta kovaszemcsékből áll, tehát nem tartalmaz agyagot vagy mást. Az ilyen tiszta kovasavas homok is azonban csak akkor énekel, ha meleg és száraz az idő. Reggel amikor a homok hideg és nyirkos, nem ad hangot. Ugyanígy nem énekel a homok eső után sem.

Kínában, Kan-Su tartományban a homok „magától” is énekel, anélkül, hogy ember vagy állat járna rajta. Persze ez sem magától énekel, hanem a szél vagy szél szólatatja meg halkán, a homokszemeket. Ha azonban jár valaki rajta, akkor dübörgés-szerűvé válik az „ének”.

Évszázadok óta ismert Kan-Su tartományban a 150 méter magas „Éneklő homok dombja”. Az ötödik hónap ötödik napján, a „Sárkány ünnepén” férfiak és nők mennek a dombra és gurulnak lefelé égzengéshez hasonló dörgést idézve elő az éneklő homokkal.

Fábri Nándor
1957. május 1.

Szamárfüles könyv

A könyvtáros feltolta homlokára a szemüvegét, aztán éles pillantást vetett az előtte álló Jancsira. Előbb csak őrá, aztán a könyvbe is belelapozott, amelyet a fiú az imént visszahozott.

Olvasásra volt kint nála, Jancsinál a „Tamás bátya kunyhója” – s mi tagadás, alapos szárfülek voltak benne. Nem is egy: volt ott szárfül felül is meg alul is, páratlan és páros oldalon egyaránt. Sőt olyan szárfül is volt egypár, amelyet az érdemes könyvtártag – mármint Jancsi – arra sem tartott érdemesnek, hogy visszasímtsa. Hanem úgy maradt a könyv sarka visszahajtatlanul, talán, hogy így hirdesse: Simán János ötödösztályú tanuló olvasta ezt a könyvet.

– Na ez biztosan tetszett, mert alaposan tele szárfületezted!

– Kérémszépen nem én, ezek a fülek már benne voltak!

– Aztán mért nem hajtottad vissza legalább, akkor elhinném.

Jancsi mélyen elpirult. Mert szó ami szó, ejtett ő csacsifület nem is egyet, azon a szép könyvön. Egyszer ebédelni hívták sürgősen, akkor; más alkalommal egy pajtása jött el hozzá, s hogy tudja, hol állt meg az olvasásban, egyszerűen behajtotta a sarkát. Akkor nem igen ügyelt erre a dologra, de most hogy itt állt a szigorútekintetű könyvtáros előtt, bizony maga is röstellte a dolgot.

– Tetszik tudni az úgy volt, hogy nagyon izgalmas volt a könyv és nem akartam elveszíteni a fonalat...

Ezt olyan hadarva mondta mint az iskolában a felelésnél, ha tudja a leckét. (Ha nem tudta, bizony nehezen jött ki a szó belőle.) Hadarva mondta, hogy hamarabb túlessen ezen a kínos dolgon. Mintha azt mondanák szavai: tessék engem megszidni, aztán gyere tovább, hogy kivehessem az új könyvet.

A könyvtáros azonban nem szidta meg Jancsit. Csak csóválta a fejét, visszarakta a könyvet a helyére, a polcra. „Jaj, hát nem szól, szava sincs hozzám, talán nem is ad új könyvet?” Ott állt esetenlül az asztal szélén a kisdíák, leste hogy most majd mi lesz. Többen is kaptak már könyvet körülötte, ő azonban még mindig ott álldogált... végül egyedül maradtak ketten a könyvtáros meg ő.

– Hát tudod öcsém, én mikor gyerekkor voltam, olyasféle mint te mostan, velem is így volt ez. Én is faltam az érdekes könyveket, engem is sokszor megzavartak az olvasásnál, és hip-hop, már benne is volt a szárfül. Hordtam én is a könyvtárból a könyveket, egyszer egy nap azonban elcsíptek, mint ahogy én most téged. S akkor a könyvtáros, mit gondolsz, mit csinált velem? Nem szidott meg dehogy, csak hátravitt a könyvvállványok mögé, ahol a ládák tele voltak... szárfüles könyvekkel. Csakhogy ezeknél a szárfülek már el is váltak a könyv oldalától, szakadt is volt a könyvek fedele és olyan volt a láda tartalma, éppen olyan, mint a saláta.

– S azt mondta nekem a szakállas könyvtáros – mert akkor még szakállt viseltek a felnőttek közül sokan – hogy könyvgyilkos vagyok én is, pusztítom a könyvvállományt, szárfületezek, nem vigyázok a könyv fedelére, elszóródnak a lapok a könyvből... s most nézzem meg az áldozataimat. S bizony, olyanok voltak a könyvek mind abban a ládában, mint a legyilkolt, szomorú áldozatok. S a szakállas azt mondta: neked én bizony csak ezekből a rongyosakból adok, te mást nem érdemelsz. Mit volt mit tennem, kénytelen voltam mindig a ládákban vinni könyvet. Csakhogy az milyen olvasás volt! Ott ahol a legizgalmasabb volt a könyv, éppen ott hiányzott vagy három oldal. A szárfülek meg elvesztek, éppen a sarka hiányzott a legtöbb könyvnek. Szét is esett sok könyv a ke-

zemben... kínlódás és szenvedés volt részemre akkortól az olvasás. S bizony megtanultam hamar, hogy a könyvet meg kell becsülni. Akarod, hogy én is bevezesselek ide a raktárba, amely tele van ilyen legyilkolt könyvekkel?

Jancsi már a szótól is megborzongott. S bizony megfogadta, nem csinál több szárfület, vigyáz a könyvlapokra, a könyv fedelére. És simogatva vitte már első nap az olvasásra kapott könyvpéldányt. Soha többé nem bánt hebehurgyán a kölcsönkönyvtár könyveivel. De még a sajátjával sem, mert előtte volt mindig a szó, hogy... könyvgyilkos.

Majtényi Mihály
1957. január 1.

Paligó

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy kisfiú, akit Paligónak, hazaz Palinak neveztek. A kis Pali egy nagy füves réten legeltette juhnyáját. A barátságos kis báránykák bégetése közepette sokszor furulyázott.

Egy nap a nyáj körül sétált, míg kis pulikutya húségesen követte. Pali meg-megállva szórakozottan ütögette botjával a földet. Így mendegélve észrevette, hogy a talaj milyen puha és nedves. Megpróbálta a botot a földbe benyomni. A bot nyomán víz buggyant ki. Mind magasabbra tört és csak ömlött szüntelenül. Hiába menekült akkor már Pali, juhnyájával együtt elnyelte a víztömeg, amely azután tóvá alakult. A tavat Paligóról, Paliról Palicsnak nevezték el.

Beküldte: Gombás Gabriella, Szabadka
1957. február 1.

Egy „csoda” a sok közül

Évezredekken keresztül csak álmodoztak róla az emberek, hogy olyan eseményeket is láthassanak, amelyek nem a szemük előtt, hanem a távolban játszódnak le. Egy-egy izgalmas labdarúgó mérkőzést, vagy színházi előadást. A régi görögök adták e vágynak a nevét, amelyet ma is használunk, a távolbalátást jelentő televízió-t.

A múlt század végén 1888-ban született az egyik skóciai faluban John Bert (olvasd: Dzson) a televízió feltalálója. John már gyermekkorában érdeklődött a villamosság iránt. Szülőfalujában abban az időben még kevés ember tudta, hogy mi fán terem a villanyfény. Petróleum lámpákkal világítottak. John kivételt képezett. Dinamó-lámpa és elemek segítségével a lakosok nagy csodálatára áramot fejlesztett. A technika szeretete már fiatal korában elvitte a szülői háztól. Londonba ment, ahol 17 éves korában elvégezte a közép-technikai iskolát, majd az egyetemre iratkozott. Pénze nem volt, és ezért nappal autómekanikusként dolgozott. Este és éjszaka tanult. Később, 1925-ben az egyik londoni kísérleti állomáson (laboratóriumban) dolgozik. Szabadidejében azon fáradozik, hogy egy olyan készüléket szerkesszen, amely a távolban történő események képét vetíti, mint ahogyan a rádióhullámok a hangokat sugározzák. Hosszú évekig dolgozott fáradhatatlanul, amíg 37 éves korában munkáját siker koronázta. Egyik éjjel, mert akkor kísérletezett, készülékének vásznán (ekrán) homályos képeket fedezett fel. Nem akart hinni a szemének, és ezért a szomszédék fiát, Fredet hívta tanúnak, akinek a következőket mondta: „Nem tudom, hogy álmodok-e, de ha te is látod a vásznon, amit én, akkor sikerült!”

Fred ugyan nem tudta, hogy miről van szó, de azért kötélnek állt, hogy „bogaras” öreg barátjának segítségére siessen. John a készülék elé állította, majd a másik szobába ment és egy ércpénzt tartott a televíziós felvevő (kamera) elé.

– Mit látsz a vásznon? – kiáltott át a pék fiának.

– Valami pénz félét! – válaszolt Fred.

Ekkor John maga állt a felvevő elé, és ismét megkérdezte: „És most mit látsz?”

Fred a meglepetéstől felugrott a székről, mert barátját látta a vásznon.

Így született meg sok évi fáradságos munka után a XX. század egyik „csodája” a televízió.

John Bert azok közé a feltalálók közé tartozott, akik személyesen is láthatták munkájuk eredményét, amit az egész világ megcsodált. 1946-ban halt meg, amikor már Amerikában és a Szovjetunióban sok-sok ember a televíziós készülék mellett szurkolta végig kedvenc labdarúgó csapata mérkőzését.

Nemrég hazánkban is megkezdtek a televíziós készülékek gyártását. 1960-ig felépítik a köztársaságaink fővárosait összekötő televíziós hálózatot. Bizonyára ekkor már sok házban nemcsak rádió, hanem televíziós adást is hallgatnak illetve néznek.

1958. március 21.

Szuboticán adták el a 20.000. Pionírújságot

Gombás Géza a nyertes

A Pionírújság múlt száma 20. 000 példányban jelent meg. Ezt jelezte az újság címébe berajzolt „20.000”. Ennyi példányban a Pionírújság csak közvetlen a felszabadulás utáni években jelent meg, amikor még nem volt tankönyv, és a lapból olvastak a tanulók az iskolában. Ma már van elegendő tankönyv és mégis sikerült a lapot húszezer példányban nyomni. Ez azt is jelenti, hogy a pajtások ugyanolyan szeretettel olvassák lapjukat, mint amilyen szeretettel azt a szerkesztőség készíti számukra.

A szerkesztőség elhatározta, hogy azt a pajtást, aki megvásárolja a 20.000. Pionírújságot, megjutalmazza egy „Pionír” fényképezőgéppel. A fényképezőgép Gombás Gézáé, a szuboticei „Dózsa György” nyolcosztályos iskola tanulójaé lett. Ő vásárolta meg a különleges jelzéssel ellátott Pionírújságot, a 20.000.-et. Gombás Géza negyedik osztályba jár. 1954. év óta olvassa a Pionírújságot.

1958. április 18.

Ügyes kertész

Jópajtás

1958. IX. 12.

XII. évf. 1. szám

Ára 10 dinár

Majtényi
Mihály

Talán lesz aki csodálkozik, amikor a lapot, a szeptemberi számot kezébe veszi. Mostantól kezdve új lapfej, új lapcím köszönti a Pionírújság kis olvasóit, ezután Jópajtás címmel jelenik meg. Így kell kérni ezután a pionírújságot, ilyen címmel kell beküldeni a leveleket és közleményeket.

Nagy újság ez egy lap életében, de hadd mondjam el hamar amit ezzel kapcsolatban, a szerkesztőség elgondolt. A Jópajtás – jó pajtásokot kíván lenni továbbra is. Olyan lesz, mint egy idősebb testvér, aki kézenfogva vezet... Várjátok szeretettel a postást a lapkihordót, aki a Jópajtással megjelenik. Szeresétek a Jópajtást éppen úgy, mint eddig a Pionírújságot, legyetek hozzá őszinte bizalommal, olvassátok és terjesszétek.

Az új lapcím egyben program is. Van-e meghittebb és közvetlenebb kapcsolat fiatal életetekben, mint a jó pajtással való együttérzés, együttaladás? Legyen hát minden sóhajototok, örömetek vagy akár szívárványszínű apró könnycseppetek a Jópajtásé! Minden álmotok és törekvésetek, minden, ami emberformáló bennetek. A Jópajtás mindig veletek lesz, veletek marad s ti valamikor sóhajtva lapozzátok majd, ha felnőttök, kis lapotoknak akkor már foszladozó példányait, nagy tanúját annak az igazságnak, hogy ez a kis lap, ez a kis újság mennyire bennetek élt, mennyire Jópajtásokotok volt valóban!

Szálljon hát felétek színes, szép Jópajtás, mindannyiutok felé, először 1958 szeptemberében és azután is szakadatlanul!

1958. szeptember 12.

Újra az iskolában

Ismét előkerülnek a diákoknál. Az iskolások idején ők a tanulók legmeghitebb kísérői. Ezerműt apró örömszörnyek, gondjaitoknak, legféltettebb titkaiknak őrséget állítanak. A mai nappal a könyvek és társaság mellett odabent lapjuk is, amely most a JÓPAJTÁS nevet viseli.

Kérjük, hogy részleg legtöbb pajtásuk, segítők, szórakoztató társuk lesz egész éven át. Szerkesztőségünknek ez a legtöbb célja, és most a tanév kezdetén egyaránt igazi pajtást szeretettel kívánunk olvasóbarátainknak minden régi és új tagját.

Kisorsoltuk a csokoládét

Az „Új nevet keresünk lapunknak” pályázatunk befejeződött. A napról-napra érkező levelekben 800 pajtás küldte be javaslatát. A szerkesztőség tagjainak jelenlétében sorsolás

úttján a következő pajtások nyertek egy-egy kiló csokoládét:

1. Bíró János, Ada
2. Szauerborn Teréz, Zombor
3. Kincses Anna, Topolya
4. Sánta Mária, Kikinda
5. Tóth Terézia, Zrenyanin
6. Pusztai György, Verbász
7. Talló Klára, Novisád
8. Katos Marianna, Bezdán

9. Nemes Irénke és Antal, Odzaci

10. Kovács József, Novisád

A nyolcszáz pajtás összesen 195 névjegyet küldött be. Hamarosan összeül a Pionírújság Tanácsa, és megtárgyalja, hogy a 195 név között van-e olyan, amelyikre meg lehet változtatni a Pionírújság nevét. Amint a Tanács dönt, azonnal közöljük, hogy kié lesz a húszezer dináros betétkönyvecské.

1958. február 21.

Újév küszöbén

Szombaton éjfélkor elalszik a villany és a meleg családi körben, Sbarátok társaságában tiszta szívből kívánunk egymásnak boldog újesztendőt. A rádió készülékhez megyünk, meghallgatjuk Tito elnök újévi üdvözlését, majd újra megszólal a zene, összecsendülnek a poharak, száll az ének, a fiatalok folytatják a táncot. Újév éjszakáján mindenki vidám. A nóta sokszor reggelig tart.

Ilyenkor, újév küszöbén – éppen úgy, mint évfordulók alkalmával szoktuk – egy kis számadást is teszünk. Mit csináltunk az elmúlt évben, mennyit haladtunk, mennyit tettünk azért, hogy a holnap szebb, tartalmasabb, gazdagabb legyen. Mit tettél, hogy társaid, barátaid becsüljenek, szeressenek, hogy hozzátartozóid büszkének legyenek rád, munkádra, viselkedésedre. Osztálytársaid, iskolatársaid aszerint alkotnak Rólad véleményt, ahogyan dolgoztál osztályod, iskolád közös sikeréért.

Nem kis izgalommal várod az újévi ünnepséget, az ajándékot. Tálapod zsákjából előkerül a kis csomag, vidáman nézed végig a műsort, drukkolsz és tapsolsz a színpadon szereplő osztálytársadnak és otthon a fenyő alatt megtalálod szüleid ajándékát. Persze hogy örülsz, teljes szívedből és boldog vagy. Örömedben osztoznak mindazok, akik a műsort és az ajándékot készítették. És most, újév küszöbén jusson eszedbe, hogy több örömet jelent ajándékot adni, mint kapni. Szerezz örömet figyelmességgel azoknak, akiket a legjobban szeretsz.

A pionír szervezet történelmébe piros betűkkel írhatjuk be az elmúlt év sikereit. Elsősorban a diák szövetkezetek és a diákműhelyek felvirágzásának éve volt ez. A kultúr munka és a testnevelés mellett számos új munkaformák állandósultak és a pionírok iskolán kívüli tevékenysége gazdag, szervezett. Éppen

Kupuszinai kis tűzoltók

Kispajtások a tűz színhelyén – Kis tűzoltók egyesülete

Tűz van, tűz van! – rohan végig a falun a félelmetes hír. A falu szélén, egy eldobott cigarettavégtől meggyulladt egy szalmakazal, a szalmakazaltól az istálló, az istállótól a ház...!

A vörös kakas diadalmaskodik...

De nem sokáig!

A tűzoltók teljes felszereléssel azonnal a helyszínen teremnek, gyakorlott mozdulatokkal leszedik a kocsiról a fecskendőket, szerelik a csöveket, és már ömlik is a víz a vörös kakas nyakába.

A tűzoltók mellett egyenruhába öltözött gyerekek szorgoskodnak: a tűznél ott vannak a kupuszinai tűzoltótestület 23 főnyi pionírsapatának ügyeletes tagjai is. Igaz, ők nem oltják a tüzet, de jelen vannak, tanulnak, tapasztalnak. Éber figyelemmel kísérik a felnőttek munkáját, hogy egyszer helyükbe léphessenek. Nehéz a tűzoltó munkája – s hogy valaki a kellő szaktudást elsajátíthassa és eredményesen segíthessen bajba jutott embertársain, bizony sokat kell tanulni, gyakorlatozni.

A kupuszinai kis tűzoltók tudják ezt. Ezért a rendes foglalkozás mellett – csöszerezés, szivattyúkezelés – néhányan, ha alkalom nyílik, a felnőttekkel együtt kivonulnak, a tűz színhelyére is.

A pionírsapat 1956-ban alakult. Eddig a felnőttek egyesületében dolgoztak, és csupán elméleti kérdésekkel foglalkoztak. A közeljövőben azonban megalakítják a pionírok tűzoltó egyesületét, amelyben több csoport működik majd: a műkedvelők, a zenészek és a sportolók szakosztálya. Így sokkal több kispajtást gyűjthetnek maguk köré. Az újoncok kezdetben csak a szakcsoportokban dolgoznak, később fokozatosan bekapcsolják őket a tűzoltó munkába is.

A járás székhelyén Zomborban már március 8-án megtartották a kis tűzoltók egyesületének alakuló közgyűlését. A nagy esemény bizonyára Kupuszinán sem várat már sokat magára.

Farkas László

1959. március 20.

ezért nagy reményekkel lépünk az 1961-es évbe, a forradalom húszéves évfordulójának jubileumi évébe, amelynek tiszteletére megrendezik a pionírok iskolán kívüli tevékenységének országos szemlét.

A Jópajtás tizenötödik évébe lép. Ez alkalommal és a pionírájátékok keretében nagy nyerepméppályázattal igyekszik gazdagabbá tenni a vajdasági pionírok munkáját. Részletesen ismertettük már a Nyomolvasók versenyét. Ezúttal csak egy újdonságot közlünk:

A GYŐZTES CSAPAT AFRIKÁBA UTAZIK!

Huszonötézer példányszámmal, majd ezer levelező tudósítóval kezdjük az új évet. Ezek a legszebb ajándékok a szerkesztőség tagjai részére. A tanítókkal és szülőkkel együttműködve, a sokszáz, levelező pajtás közreműködésével kívánjuk folytatni a munkát, hogy legyen a Jópajtás még jobb és érdekesebb újság és jusson el minden pajtáshoz.

Eredményekben és örömeinkben gazdag újesztendőt kívánunk minden olvasónknak.

Girizd László

1960. december 29.

A gyerekek városa

Látogatás a kosutnyáki pionírvárosban, amelyben évente 100 000 gyerek fordul meg

Játékos kigyóként tekergő út kanyarog hajlékonyágú ostorfák és mézillatú hárs lombok alatt a hegytetőre. A felfelé igyekvő körül hancúrozó lepkék kergetőznek, s az egyre szélesebben vigyorgó nap mosolygóvá simítja a nagyváros zajától fásult, gondterhelt arcokat. A gyerekek városába nem szabad borús kedvvel beállítani!

De nem is lehet szomorú, aki előtt a hegytetőre felérve kitárul a napsugaras pionírváros kapuja.

Hisz amikor belép, úgy érzi, Eldorádóba pottyant! Amíg a szem ellát, selyempuha pázsit zöldell, rajta szétszórta apró, rácsosablakú mesházikók pirosanak. A házikók körül pettyesháncsú fiatal facsemeték állnak őrt, s annyi körülöttük a virág, amennyit csak elképzelni lehet. A csikorgó homokutakon szelid őzek, rókák sétálnak békésen, és az ember szinte várja, mikor lép ki valamelyik mesházából, bokor mögül Hófehérke vagy Piroska.

Ám ne higgyük, hogy a pionírváros minden része ilyen költőien csendes. Távolabbról, a sportpálya környékéről hangos éljenzés és „ohohózás” hallatszik. A kis szurkolók buzdírták ott kézilabdázó társaikat.

A játszótéren is nagy a zivaj. A körhinta égszínkérek repülőgépeiből zsebkendőt lengetnek az elsősök, s miközben a nagy hajóhinta hangos csattanással ér földet, hat kis torokból szakad fel boldogan a „Jaj!” Nem félelemből, inkább csak szokásból jajgatnak, s már lendítik is újra a hinta ormóttalan nagy testét a magasba. „Magasabbra!” – kiabálják. „Égészen a csillagokig!”, „Elég lesz ha az új műholdig értek!” – csúfolódik nevetve egy kis kerékpáros, aki éppen arra karikázik.

– Hol szerezted a biciklit? – fogja körül a gúnyolódót három kislány, akik eddig félrehúzódnak labdázta.

– Honnan? – hát a játékszerraktárból. – Persze ti ma jöttetek ide, nem tudtok róla. Na, gyertek csak velem!

A három kislány némán áll a raktár közepén, s a szemük szinte habzsolja a sok gyönyörűséget. Nem is tudják, mihez nyúljanak először. Az egyik sarokban biciklialmaz, mellette görkorsolyák, troinetek, szánkók, sítalpák. A szekrények telistele vannak társasjátékokkal, sakkkal, fabábukkal, labdákkal.

– Ugye, van itt ezer bicikli is? – kérdi az egyik kislány, de a nagyobb fiú megmosolyogja.

– Annyi nincs, de száz biztosan van!

– Kár, hogy nincs hó! Én legszívesebben szánkóznék... – nyafogja a másik kislány.

– Nektek is mindig az kell, ami nincs! – bosszankodik a fiú, és siet őket lerázni a nyakáról. – Forduljatok az ügyeleteshez, majd az kiadja nektek a játékot. Na, szervusztok!

Piros karszalagos kislány áll meg a faképnél hagyott gyerekek előtt.

– Te volnál az ügyeletes? – csodálkozik a három barátnő. – Azt hittük egy felnőtt az ügyeletes.

– A pionírvárosban gyermekönigazgatás van! Ti csak egy napra

látogatatok ide, mert hát messziről utaztatok ide, a helybeli iskolák tanulói azonban gyakran jönnek hozzánk hosszabb időre is. Egy hétre, két hétre, ki hogy. Ilyenkor aztán választanak maguknak elnököt, alelnököt, vezetőségi tagokat. Nincs is semmi fennakadás se a játszótéren, se a konyhán, se a hálótermekben. Jobban tartanak tőlünk a pajtások, mint a felnőttektől... Kár, hogy nem tölthettek itt hosszabb időt. Most beiratkozhatnátok valamelyik szakcsoportba. Megtanulhatnátok például a motorkerékpárt vezetni, vagy elsajátíthatnátok a fényképezés alapelemeit. Sok csoport működik nálunk. – No, de mindegy, ugye? Az Elveszett ceruzát pergetik a mozinkban.

– Mozitok is van?

– Bizony! Négy száz ülőhely van benne. És távolbalató készülékünk is van. Meg szép sportpályánk. Itt maradtok a délutáni mérkőzésig? – Várjatok csak, mit is mutathatnék még?... Elvihetnélek benneteket a természetrajzi múzeumba. Vagy inkább az őszember települést nézzük meg? Tudjátok milyen hely az! Cölöpházak és kunyhók állnak ott nagy összevisszaságban, híven utánozva a történelem előtti kor faluját. Van olyan házunk is, amit egy fa tetejére építettek. Ha-ha-ha! Az a fiúk legkedvesebb búvóhelye. Gyerünk oda! Meglátjátok, milyen nagyszerű. Attól pedig ne tartatok, hogy ha soká maradtok nálunk, lekésíték a vonatot. Azon is lehet segíteni: 400 személy számára van fekvőhelyünk. Mesházacskáinkban, elhihetitek, külön gyönyörűség az alvás.

Mondanom sem kell, hogy a három kislány nem kérte magát, s aznapra ottmaradtak a pionírvárosban. Jól érezték magukat, mert másnap, miközben – velem együtt – Zenta felé vitte őket a vonat, hallottam, amikor egyikük elégedetten felsóhajtott.

– Gyerekek máskor is le kellene mennünk a Pionírvárosba!

Jódal Rózsa

1961. október 19.

Hogyan, hát többféle Téliapó van?

Ismertem én egy kisfiút, aki a lábát törte a síkos utcán, kórházba szállították, és most akár hiszitek, akár nem, oda a kórházba is kigyalogolt a Télapó. És ajándékot hozott, diót, cukrot, fűgét, még egy kis autót is, igaz, fából volt, de valódi Fiat 600-as, kis Fityó, ahogy mondják. Hogy gurult a takarón! – mert csak úgy a takaróján tudta gurigázni a beteg gyerek. Sebaj, néhány hét múlva levették a lábáról a gipszet, és akkor eljött hozzám és megmutatta a kis autóját.

Rázza a szakállát, sokat beszél, néha szaval és énekel az ilyen házi Télapó, utána elvonul.

Mondom, a Télapóról elmélkedtem így a decembervégi napokon, meghallgattam a házbeli gyerek sok meséjét, megbámultam és megdicsértem az ajándékokat, és akkor eszembe jutott (én magam itt a város közepén lakom egy sokemeletes házban), hogy fel kell keresnem egy embert a külvárosban. Autóbuszon mentem, a végállomásnál leszállva, gyalogoltam sokáig, tűnődve, hogy melyik is az az utca, ahova igyekszem.

Hopp, megvan. Ez az, igen, itt jobb felé kell mennem, alacsony földszintes házak között, hosszú kerítések mellett –, és akkor mit gondoltok, mit láttam?

Egy papírlapot.

Egy nagy rajzpapír kiszögezve a kerítés mellett.

Ejnye, no, mondom, mit hirdetnek? Kiadó szobát talán vagy eladó holmit?

Nem, a rajzpapíron, nagy fekete betűkkel ezt olvashattam:

**A KUTYÁNKAT BURKUSNAK HÍVJÁK
ÉS NEM HARAP!**

Na, gondoltam, ennek a háznak a gyerekei jól bebiztosították magukat, hogy a Téalpó hozzájuk is beforduljon.

Mert a harapós kutya könnyen kiszabja a Télapó nadrágját. Tudom, jól, hiszen egyszer... kölcsönadtam a nadrágomat neki. Télapónak.

[illegible]

NEVETŐ JÓPATA'S

– Palika, ürítsd ki a másik zsebedet is!

– Nem érdemes itt labdázni, mert valaki már betörte az ablakot!

Megfogadtam, hogy...

A napokban történt velem ez az eset. Gondoltam, elmondom nektek, mert ti is tanulhattok belőle.

Csengettek. Nemsokára bejött a biológia tanár.

Beírta az órát, majd kétszer-háromszor átlapozta az osztálykönyvet. Ezen az órán nem egy diák mondta el a múlt órán tanult anyagot, hanem mindnyájan.

Ime hogyan történt:

Tanárunk feltett egy kérdést, de mivel az első felelő nem tudott rá válaszolni, felemtük kezünket.

Itt történt a baj.

Nekem és társaimnak az a rossz szokásunk, hogy amikor valamit tudunk, mindjárt megmondjuk egymásnak, sőt el is döntjük, hogy jó-e a válasz vagy sem.

Így tettem most én is, mert a padtársam kérdően nézett rám.

Megmondtam neki. Úgy vélte, hogy nem jó, amit mondtam. Biztosan tudtam, hogy nekem van igazam, hiszen megtanultam jól a leckét, mégis leengedtem a kezem.

A tanár felszólított.

Zavarban voltam, fölálltam és magam sem tudom, miért nem válaszoltam.

Egyik másik osztálytársam felelt a kérdésre.

Én is ezt súgtam oda a padtársamnak, de már késő volt.

A tanár megkérdezte, hogy tanultam-e én ezt egyáltalán?

Szégyenkezve mondtam, hogy igen, és leültem.

Nem tudtam visszatartani könnyeim, mert szorongatta a torkom a sírás. Őszintén szólva, haragudtam padtársamra, de mindjárt be is láttam, hogy én vagyok a hibás.

Ő nem tudta, nekem meg nem lett volna szabad odasúgnom.

Beláttam, hogy megérdemelt tanárom dorgálását (bár ő erről az egésztől nem tudott semmit), legalább így megtanultam, hogy nem szabad hangosan gondolkodnom.

Megfogadtam magamban, hogy soha többé nem teszek ilyet.

Orosz Ibolya, Novi Kneževac
1965. január 7.

Ember

Rága a csontot és alacsony homlokán kidagadtak az erek; görnyedt hátán csomókba görcsösödtek az izmok és roppant kezével, csonttal a markában legyőzte a természetet... azóta nem sokat változott csak feje lett nagyobb de célja nem lett más: öblös világ, űr, anyag föld, fölötted győzni fogok...

Szalma József, Zrenjanin
Jó Pajtás, 1964. január 16.

A vadkacsák

Gyönyörű reggel volt. Leballagtunk a mocsár szélére. Élvezet volt nézni a nyüzsgő életet. Láttam, amint a mocsár szélén leereszkedett öt-hat vadkacsa, közöttük néhány kisebb is.

– Fogjunk meg egyet – ujjongott társam.

– Fogd meg te – feleltem.

– Szóval gyáva vagy? – csúfolódott társam.

– Gyáva vagy te! – feleltem és nagy mérgesen előrántottam a gumipuskát. Na megállj – gondoltam magamban – nem mondd te többet rólam, hogy gyáva vagyok.

Céloztam és lőttem. Fjumm... – süvített a kavics. Eltaláltam. Megrettentem, de mikor láttam, hogy a többi vadkacsa a kicsivel együtt szárnyrakel, visszanyertem erőmet. Rohantunk a vadkacsák után. Kiértünk a Tisza-partra. Rögtön csónakba szálltunk, követtük őket. Ám egyszer csak nagyot csobbant a víz. Mind a ketten a vízre néztünk. Hát láttuk, hogy a kis kacsa teteme úszik a vízen. Minden hiába volt, a kiskacsát elsodorta az ár. Azóta nem tudok megnyugodni. Ha rágondolok a kiskacsára, mindig könny szökik szemembe.

Tari István, IV. a, Zenta
1963. december 5.

Lesz nekünk is új iskolánk

Lesz nekünk is új iskolánk,
Ott lesz majd csak jó világ!
Tizenkét nagy tantermünk lesz,
Még több szakcsoport működhet.

Lesz két laboratórium,
Még varni is megtanulunk,
Dolgozunk a kiskertünkben,
S tanulunk is nagy örömmel.

Kollár Mária, VI. a, Kanizsa
1963. december 5.

Éjszakába hulló alkonyon

Csendesen kúsznak az árnyak,
Fojtogatva ölelik a fényt,
Míg az görcsösen rángatózva meghal,
Kis falunkra ráborul az éj.
Az ég lankadt bársonyán,
Fáradtan pislognak a csillagok,
A szomszéd háztetőn egy cica szeme
Sárgán fénylik, ragyog.
Ablakom alatt rezzen a bokr,
Kis bogárfiak útrakelnek már,
Kiknek a fénynél szebb is,
Jobb is a homály.
Langyos szellő ringatja a sötét lombokat,
S a fölkelő hold mosolya kíván
A vén földnek szép álmokat.

Szöke Zsuzsa, Kishegyes
1962. október 25.

Egy üveg ringló

Hatodik óra volt. Az utolsó aznap. Valahogy mindig az utolsót a legnehezebb végighallgatni. Akkor is nehéz volt. A tanárnő a házi munkát szedte be tőlünk. Az asztal rogyadozott az édes terhek alatt. Sárga barack, szilva, körte és sok más pompás gyümölcsbefőtt sorakozott az asztalon. A tanárnő ott ült előttünk, és mosolygott, mikor egyre-másra írta be a jó jegyeket.

Ültünk a padokban, a duruzsoló kályha melege elálmósított bennünket. Fáradtan bóbiskoltunk. Egy egész iskolai nap van mögöttünk. Már a rosszalkodásra is fáradtak vagyunk. Gondolataink mindenhol járnak, csak nem az órán. Lehajtott fejjel firkálok, s lopva az órára nézek.

– Te jó ég, még harminc perc!

Nézem a csodaszép barackbefőttet, amelyet éppen akkor vitt ki egy fiú. Láttára kongó ürességet érzek a gyomromban. Vágyakozva megnyalom a szám szélét.

– Hej, ha most ehetnék!

Kinn az udvaron a délutánosok hancúroznak. Ablakunk előtt áll egy kislány, gyönyörű, óriási, piros almát majszol. Mindnyájunk tekintete rá irányul. Valaki meglöki a könyököm.

– Dusi! – csúsztatja kezembe Irénke a papírgombócot.

– Nekem? – kérdelem.

Igent int. Felbontom. Ilona írását ismerem fel.

„Szörnyű éhes vagyok! Le kellene takarni egy kabáttal azokat az ócska befőtteket. Megbolondulok az éhségtől! Az a kis maflinc meg éppen az ablak elé állt almát enni. Rémes! Hány perc van még?”

Alig válaszoltam neki, amikor újabb papírgombóc érkezett. Az írója ismeretlen.

„Srácok! Vicának van egy ringlóbefőttje, nem merete beadni, penészes egy kicsit. Fölbontsuk?”

Vicáké felé néztünk. Valóban: Vica előtt ott kérkedett egy üveg ringló. Szinte mosolygott ránk. Majd kicsurrant a nyálunk láttára.

– Azonnal bontsátok fel! Meghalunk az éhségtől! – sügtük neki nevetve.

A gondolat, hogy eszünk, méghozzá, hogy órán eszünk, tehát tiltott dolgot csinálunk, felvillanyozott bennünket. A fiúk könyörögve sügták:

– Lányok, nekünk is!

Valaki hátul elnevette magát. A tanárnő felnézett egy pillanatra, de az üvegek mögül alig látott bennünket. Azt meg éppenséggel nem látta, hogy Vica óvatosan, zajtalanul leszedte a papírt az üvegről.

– Nekem is! Adjál!

S a nevető, sugdolózó diákok között megindult az üveg. A sarok, ahol éppen állomásozott, rengett a nevetéstől.

– Engedd, én még nem is vettem! Pista, ne szemtelenkedj! Juli, te már a harmadikat eszed! – röpködtek a szavak. Szerencsére a tanárnő csak a nevetést hallotta. Elnézően mosolygott. „Hiába, hatodik óra.” Mi pedig dühösen néztünk hátra:

– Mi lesz már? Ne egyetek annyit! Nekünk is hagyjatok!

Félelmünk nem volt alaptalan. Az üvegben már csak néhány szem ringló szomorkodott. Jaj, csak a tanárnő észre ne vegye!

Bizony, vigyázni kell, a tanárnő egyre sűrűbben néz fel a naplóból. Úgy látszik megérezte, hogy valami tiltott dolog folyik. Végre hozzánk került az üveg.

Előkelő mozdulattal magam elé állítottam, s belenéztem. Négy szem ringló volt csak benne. Hogy vegyem ki? Belenyúljak? Izzadt a kezem. Mialatt ezen gondolkodtam, Mari elkapta előlem. Kicsit ki is lötytyent a leve. Dühösen kaptam utána.

Az osztály utolsó erejével próbálta a felkínálkozó kacagást visszafojtani. Mari dagadt, vörös arccal hajolt a pad tetejére. A tanárnő felállt.

– Az üveget! Dugjátok el – sügta valaki az izgalomtól fojtott hangon.

– Ne, ne dugjátok el, adjátok csak ide! – mondta enyhe rosszallással a tanárnő.

Mindnyájan az ajkunkat harapdáljuk, s a pad fölé hajlunk kétrét görnyedve. Csak kitartás! Mindjárt csönetnek. Addig kibírjuk. De szerencsére a tanárnő sem vette olyan komolyan a dolgot.

Mari kivörösödött arccal nyeldesti a nagy szilvát.

– Jó? – kérdezem.

- Csudát! Egy morzsányi cukor sincs benne.
- Abban a pillanatban hátulról egy becsomagolt ringlót nyomnak a kezembe.
- Egyél! – súgják. A nevetéstől kipirult arccal dugom a padba.
- No, egyél! – biztat a tanárnő. Az osztály felnevet.
- Jaj, ne egyél belőle! Rettenletesen savanyú. Egy szem cukor nem sok, annyi sincs benne.
- Pedig már majdnem megkóstoltam. De így lemondok a javatokra – mondja a tanárnő. Szavai nevetésbe fulladtak.
- Marira nézek, olyan furcsa fintorokat vág, mint amikor citromba harap az ember.
- Úgy látszik, Vica szerelmes – véli egy fiú hátul. – Azért fejejtette ki a cukrot.
- Éljen! – kiáltjuk. De hogy ki éljen? Az üres üveg vagy Vica, vagy a közelgő csengőszó? Nem gondolkodtunk rajta, nem is volt időnk. Az osztályon végighullámozott az eddig elfojtott kacagás. S ezt még a fölcattanó csengőszó sem tudta föltartóztatni.

Danyi Magda, Palics
1964. december 17.

Vizesés

Átlátszó,
Gomolygó,
Tündöklő pompázó
Víz hullámok
Sugársora,
Ívekbe hullik,
Mint láncok
Korallak gyöngysora.

Kontra Ferenc, Laskó, VI. osztály
1971. június 3.

A csillagoshomlokú ház

Ha megjelent az udvarban, azonnal rázendítettünk teli torokkal, hogy:

„Krausz...
Nagyobb a mamusz,
Mint a Krausz!”

Ilyenkor megállt az öreg egy pillanatra, megcsóválta a fejét és megfenyegetett bennünket:

– Rosszak vagytok, kisfiúk! Megmondom a tanítónak. Kicsúfoljátok az öregembert...

Mi annál inkább zengtük a gúnyos kis dalt. Tudtuk, úgyse árul el bennünket a tanítónak. Nem hallottuk még, hogy valaha valakit is beárult volna. Nagyon furcsa öregember volt.

Mikor eltűnt a nehéz ajtó mögött, az ablakhoz futottunk és kapaszkodtunk fel, hogy belessünk: mit csinálhat odabenn? De hiába nyújtogattuk a nyakunkat, csak a mennyezetet tudtuk meglátni s a belső falak felső részét.

Nagyon gyötört már bennünket a kíváncsiság s egyszer elhatároztuk, hogy ha megérkezik az öreg, nem a gúnyversikével fogadjuk, hanem megkérjük, vezessen be bennünket a csillagoshomlokú házba.

Úgy is történt. Jön az öreg, görnyedt háttal, lógó, hosszú karokkal, nagy mamuszaiban, s mikor a nagy, fekete kulcsot a zárba illeszti, körül vesszük nagy alázatosan s kórusban mondjuk:

– Krausz bácsi, szépen kérjük engedjen be bennünket is, szeretnénk megnézni, mi van odabent.

A vénember megfordult s ránkmosolygott. Ekkor láttuk először mosolyogni. Ránkmosolygott tehát jóságosan, kedves volt a mosolya, mint a nap sugar, apró, tiszta szemei fürgén végigfutottak rajtunk s halkan, nevetésgesen vékony hangján csak ennyit mondott:

– Majd egyszer, kisfiúk, majd egyszer... – s mire szóhoz jutottunk volna, már el is tűnt a csillagoshomlokú ház ajtaja mögött.

Látva ezt, elkeseredésünkben rázendítettünk:

„Krausz...
Nagyobb a mamusz,
Mint a Krausz!”

Fújtuk a verset, csak úgy visszhangzott bele az iskolaudvar.

Másnap ismét elébe álltunk kérésünkkel, ő újból mosolygott jóságosan, s megint ezt mondta vékony, lányos hangján:

– Majd egyszer, kisfiúk, majd egyszer...

S mikor újfent bezárta maga után az ajtót, mi még elkeseredettebben s vadabban gyújtottunk rá a kis gúnydalra.

Így ment ez heteken-hónapokon keresztül.

Játék közben úgyszólván semmi más nem érdekelt már bennünket, csak hogy mi van a csillagoshomlokú ház ajtaja mögött s ki ez a furcsa vénember.

Mindennap ott volt előttünk a ház is, az embere is és mégsem tudtunk egyikről se semmit. Hát ez nem hagyta nyugton a képzeletünket.

Egy nap váratlan dolog történt.

Az öreg futva sietett a csillagoshomlokú házba. Láttuk rajta, hogy nagyon izgatott, meglepetésünkben még a gúnydalról is megfeledkeztünk.

– Mi történhetett? – kérdeztük önmagunktól.

Nemsokára az öreg után három idegen ember jött siető léptekkel, félrelökődtek bennünket az útból s egyenest neki a nagy, nehéz ajtónak, ami mögött az öreg eltűnt. Hangosan dörömbölni kezdtek az ajtón. Rázták a kilincset, mintha le akarnák szakítani.

Hirtelen valami furcsa ijedelem költözött belém.

Egyszer aztán föltárl a nagy ajtó s ott áll az öreg, még sápadtabban, mint szokott. Remegve tárta ki kezét.

Iskolánknak szép, nagy udvara volt, hátul, a kerítésnél bodzabokrokkal. Gyönyörű, dús bodzabokrok voltak ezek. Ha bújócskáltunk, elrejtettek bennünket a hunyó szeme elől. Az udvar végében volt egy fészker is, poros, homályos, pókhálós padlással. Ha háborúsdit játszottunk, az volt a várunk. De sem a poros fészkerpadlás, sem a lombos bodzabokrok nem izgatták úgy képzeletünket – hisz ezeknek minden ágát, zegét-zugát ismertük már, – mint az iskolaudvar közepén terpeszkedő hatalmas épület, melynek a homlokára egy hatágú csillag volt bevésve. Ez volt nekünk a mesebeli vár, bár ott állt előttünk magas, fehér falaival az iskolaudvaron. Napjában százszor is körülfutottunk, s ha nem látott bennünket a tanító, felkapaszkodtunk az ablakaiba is és próbáltunk belesni, – falai közé azonban mégsem juthattunk be sohasem.

Ennek a titokzatos épületnek egy éppen olyan titokzatos szolgálja volt, akit szintén napjában láttunk, amint megérkezik s egy nagy fekete kulccsal kizárja a csillagoshomlokú ház nehéz, nyikorgó ajtaját és hirtelen eltűnik az ajtó mögött; vagy pedig amint fürgén kilép az ajtón s már csavarintja is a zárban a nagy kulcsot, – de nem tudtunk ennek az öregembernek közelébe se férközni soha. Márpedig ennek az öreg szolgának a külseje is nagyon érdekes és izgató volt. Hórihorgas termete volt, vékony, görnyedt derékkel; kezeseirai olyan hosszúak voltak, hogy majd a térdét verték, amikor elindult és lóbázni kezdte őket. Arca teljesen szőrtelen volt (még csak egy szál bajsa se volt, s nekünk az kimondhatatlanul nevelésének tűnt – öregember bajusz nélkül! –) s mindig sárga volt, mint a viaszgyertya, szája rancos és fonnyadt, mint az öregasszonyoké (ha nem hordott volna nadrágot és kalapot, hát öregasszonynak gondoltuk volna), de szemei olyan élénkek és tiszták voltak, mint a gyermeké. De a legnevetesegebb volt számunkra hatalmas lábfeje, illetve azok a hatalmas mamuszok, melyektől se télen, se nyáron nem vált meg.

Semmi mást nem tudtunk erről az öregemberről.

Illetve csak a nevét tudtuk, mely ebből a rövid versikéből maradt ránk:

„Krausz...
Nagyobb a mamusz,
Mint a Krausz!”

A három idegen durván megragadta, egyikük bezárta az ajtót s már toloncolták is kifelé az öreget.

Mi ijedten futottunk utánuk, mint a megriasztott fürjek.

– Mi történhetett? – kérdeztük magunktól ismét.

Kinn az utcán egy kis emberszoport állt összebújva, mint az ijedt birkák, azok közé taszították az idegenek Krausz bácsit is. A kis csoportot idegen, szigorú emberek vették körül. Az egyik idegen Krausz bácsi hátára valami festékesdobozból nagy, sárga hatágú csillagot festett – a többien már volt –, éppen olyat, mint ott benn az iskolaudvarban, azon a csillagoshomlokú, titokzatos házon van. Mi jót kacagtunk ezen. Gondoltuk, hogy maskaráskodnak az emberek. Aztán a kis csapatot elkísérték. Megint az a furcsa ijedség lepett meg bennünket.

Tanácsatosan ballagtunk be az iskolába.

Aznapi tanító nagyon szigorú volt, s kérdéseinkre, hogy hová vitték el Krausz bácsit, nem akart válaszolni.

Másnap láttuk, hogy a csillagoshomlokú ház ajtaja és ablakai hosszú szál deszkákkal vannak beszegezve. Most már még csak az ablakokon sem tudtunk belesni.

Krausz bácsit hiába vártuk vissza, hogy megmutassa, mi van ott belül, a beszegezett ajtó mögött...

Sokáig nem tudtuk elfelejteni Krausz bácsit. Olyasmit éreztünk, mintha egy nagy játékunkat lopták volna el, egy izgatón, szép titkunkat, mely még nem is volt a miénk.

K. Németh István
1956. június 1.

Deák Ferenc:

A vendégfiú

A málnabokrok között heverésztünk, Bandi meg én. Vasárnaponként, ha szép idő volt, általában itt bújtunk meg a konyhából jövő parancsok elől. Itt olyan kellemes volt, csak vigyázni kellett, hogy a tuskék ne bántsanak, csak arra kellett vigyázni, és akkor nem volt baj. Így hanyatt fekve a langyos földön, néztük a csodálatosan kék, szeplőtlen eget, melyre a málna csipkés levelei rajzolódtak fel komor feketézöld színnel és mint a rubinok vöröslöttek a málnaszemek amelyekért csak ki kellett nyújtani a kezünket, és mondogattuk is egymásnak: így még a Ciano gróf se él.

És akkor az udvar felől kutyaugatás hallatszott és nagy hangos, egymásba gubancolódo beszéd: öröm, áradozás...

– Valaki jött, hallod-e, valaki jött? – mondta Bandi és felkönyökölt. – Be kellene menni.

– Várjunk egy kicsit, most kell körüljárni a vendégeket... Majd ha leülnek, majd ha egy kicsit elcsendesedik odabenn a helyzet...

Így is volt.

Amikor besomfordáltunk a konyhába meg a hús bespalettázott szobába, hunyorogva nézegettük a vendégeket: egy hatalmas, kétméteres ember, egy mosolygós szőke asszony meg egy nálunknál valamivel idősebb gyerek.

Imre volt a neve.

Vezettük is egy-kettőre a fehér bőrű dundi vendéggyereket az udvarra, vittük a kertbe, a málnabokrok közé, és néztük, majd kiesett a szemünk, néztük a nagyvárosból idepottyant idegent. Vártuk, hogy a tyúkol padlásán berendezett kalózfészek tetszeni fog neki. De ő föl se akart mászni a hágcson.

És így sorban mindent fitymálva, lebecslően nézett. Akkor egyszer csak megkérdezte:

– Öcsi, kérlek, van neked csúzlid?

– Micsoda? – kérdezte Bandi.

– Csúzlí, kérlek. Azt kérdeztem, van-e neked csúzlí? Hát nem érted?

– Ne haragudj, Imre, nem értem... Csúz... mi?

– Az kérlek egy kétágú fa, mindkét ágán egy gumiszalag, a gumiszalagokat a szabad végükön egy bőrdarab köti össze, követi kell beletenni s remekül lehet vele lőni.

– Parittyá!!! – kiáltottunk fel boldogan egyszerre. – Hát hogyné lenne, de ha nincs is, egykettőre lesz.

Bandi egy kést fogott és a kertbe futott, hogy egy megfelelő ágat nyisszantson valamelyik gyümölcsfáról. Most nem volt érvényes az égvilágon semmiféle tilalom. Én meg egy tartalék kerékpárgumit szabtam szét, gumiszalagokká. Aztán egy csizmaszárból „börkosarat” kanyarítottam.

Egy fél óra múlva megvolt a „fegyver”, ott ékeskedett a vendégfiú kezében. Fitymálva nézte:

– Hát kérlek, ez egy olyan rögtönzött izé...

Akkor szép kerek kavicsokat kért.

– De honnan? – vontuk fel vállunkat. – Csak a folyóparton lehet találni...

– Akkor el kell menni oda – szólt ellentmondást nem tűrő hangon a vendégfiú.

Már futottunk is, és egy fél óra múlva kebelünkben, zsebeinkben, válogatott lapos kavicsokkal megrakodva tértünk vissza.

És a vendégfiúval kiballagtunk a kertbe. Figyelmesen célzott s a fáról a sok közül egy veréb máris lezuhant.

Csodálkozva, meglepődve néztük a kis halott madarat.

A következő kavics egy harkályt ejtett el. A madár épp egy öreg diófa hátát kopogtatta nagy buzgón...

És így majd minden kavics egy-egy madarat ért. Eleinte csodálunk a szakértelmét, később azonban borzasztóan elszomorodtunk. Mi is szerettük a parittyát, valamikor nekünk is volt, de mi soha egyetlen verebet nem tudtunk lelőni vele. Nem tudtunk, és nálunk ez volt az igazi: elvéteni, mellélőni a verébnek, a galambnak, a harkálnak. Ez volt a megszokott dolog. A játék...

Gyűlöltük már, nagyon, de nagyon ezt a fehér bőrű dundi vendégfiút, és időközben gyorsan titkon elszórtuk a kavicsokat, hogy ne lőjön tovább, hogy minél előbb menjen, hogy ne garázdálkodjon a mi kertünkben, a mi madaraink között.

Ez volt életemben a leghosszabb vasárnap. A leghosszabb és a legvéresebb.

1968. október 3.

A fekete macska

– Csókolom! – köszöntünk.
 – Jöttünk a macskáért... – mondta Gecő.
 – A macskáért? – csodálkozott a néni. – Nekünk nincs macskánk.
 Gecő nyelt egyet:
 – Jóska... Csáki Jóska hozta... az előbb... Az én macskám...
 Ekkor már ott volt a fekete hajú Mari is.
 – Ellopta. Ahogy kibújt az utcára – folytatta most már kissé bátrabban Gecő –, ellopta, és elhozta Marinak...
 – Adják vissza, Békés néni! – néztem én is a néniire.
 Mari elszaladt és hozta a nyarvógó kismacskát.
 – Tessék! – nyomta Gecő kezébe.
 – Cica, cica, cicuskám! – simogatta Gecő.
 – Köszönjük szépen, Békés néni!
 – Csókolom!
 Még hallottuk, ahogy fojtott hangon Mari odasúgta anyjának:
 – Csak el merjen jönni még egyszer Jóska...!
 Siettünk vissza az eperfához, zsebemben ott hallgatott, pihegett a cica.
 – Ez sikerült – dörzsölte a kezét.
 Én meg csak nevettem, mulattam azon, milyen jól játszotta Gecő a macskatulajdonost, és hogy örült, amikor Mari a kezébe nyomta a cicát.
 Az eperfa alatt kivettem a zsebemből:
 – Szép macska.
 – Szép. Koromfekete.
 – Az.
 Ültünk, mosolyogtunk. Tetszett a játék. Csáki Jóska macskát vitt Békés Marinak. Ezt meg kell, hogy tudja az egész Alvég! Méghozzá lopott macskát!

El is meséltük fűnek-fának, hogy Csáki Jóska lopott macskát vitt aján-dékba Békés Marinak, és a gazdája, Zsóbi Gecő visszakérte.

Nevetett is mindenki a dolgon.

Másnap kint ültünk az árokparton.

– Jön Jóska – súgta Gecő.

– Mit tettetek velem! – fakadt ki. – Elvittétek a macskát Békésétől!

– Ha-ha-ha!

Jóska keze ökölbe szorult.

– Veszekedni akarsz? – kérdeztem.

A fiú prüszkölt, de nem mert ütni. Mi ketten voltunk, elláttuk volna a baját, ha verekedni kezd.

– Adjátok vissza a macskát.

Nevettem.

– Tán Marinak kell? – kérdeztem.

Jóska hallgatott.

– Miért nem virágot viszel? – nézett fel Gecő.

– A nőknek virágot illik vinni, nem macskát.

Jóska lehajtotta a fejét, elfordult. Szólni akart még valamit, de megrázta a fejét, nem mondott semmit, elment.

Hirtelen úgy éreztem, gombóc akadt a torkomban.

– Gecő, vigyük vissza a macskát.

Gecő vállat vont.

– Te add vissza – mondta.

Megint a zsebembe került a cica, és megindultunk a Békésékhez.

A konyhában csak Békés néni találtuk.

– Hoztuk a macskát, Békés néni – szóltam.

Kivettem a nyarvígó cicát, és a néni felé nyújtottam.

– Visszahoztuk.

– Akasztófára valókat vagytok! – mondta a néni. – De azért hát... mégis jó gyerekek vagytok.

Egy-egy almát kaptunk.

– Gecő – szóltam baktató pajtasomhoz –, te, nekem olyan savanyú volt Békés néni almája...

– Nekem is...

Csáki Jóska, ki tudja honnan, egy nyafogó-nyivákoló kismacskát hozott. A kabátzsebébe tette, úgy, hogy a csöpp jószág feje kikan-dikált, és megállt az eperfa alatt.

– Szevasztok – mondta.

Zsóbi Gecő meg én csodálkozva néztük, mit akar ez a macskával. Gecő meg is kérdezte:

– A macska?

– Viszem – válaszolta.

– Szép macska – mondtam.

– Hova viszed?

Jóska felállt:

– Már megyek is.

Ahogy elment, összenéztünk.

– Itt valami nem világos – szóltam.

– Gyere, meglessük.

Lassan surrantunk a sarok felé. Jóska már Petőék előtt járt, messze tőlünk, nem kellett hát félni, hogy meglát bennünket. Egyszer csak eltűnt.

– Te, Gecő – szóltam –, Jóska alighanem bement Békésékhez.

Mire Békésék elé értünk, Jóska kifelé igyekezett.

Hirtelen leugrottunk az árokba, és a kishíd alá húzódtunk.

– Szép macska – hallottuk Békés Mari hangját –, nagyon szép. Köszö-nöm Jóska.

– Hűha! Ez macskát hozott Marinak! – súgtam a lapuló Gecő felé.

– Szíve hölgye! – szólt fojtott hangon Gecő.

Jóska már elment, hallottuk, hogy becsapódik a kiskapu, bement Mari is.

– Gecő, gyere, visszakérjük a macskát.

– Hogyhogy?

– Úgy teszünk, mintha a te kedves kiscicád vitte volna el Jóska, és kér-jük, hogy adják vissza.

A kapu előtt még haboztunk is egy kicsit, rezgett a térdem is, de lehet, egymástól féltünk, nehogy gyávának nézzünk ki. Benyitottam a kiskaput.

– Békés néni! – kiáltottam be.

Békés néni kilépett a konyhából.

Versekről

Fehér Ferenc rovata

Béres-temető

A levegőn túl, négy akác között
lícium védi a kis temetőt.
Márvány nem fénylik benne, semmi jel.
Kötésig erő gazfű veri fel.

Csalán veri fel ezt a temetőt,
mintha a holtak lelke még a föld,
a sír mélyén is rejténé magát,
fortyogna, égne: kinlódna tovább.

Itt nyugszanak az ősök. A magos
gazban az ifjú utas rátapos
néha egy dombra, rajt még a kereszt
azon egy szép név: Énekes Ferenc.

Itt nyugszik minden őse. Légy dönög;
arrébb, a törpe lícium mögött
csorda konog; ritkás kolomp-szava,
mintha egy mély álomból hangzana.

Az ott az élet, tompa, hangtalan.
Ez itt a múlt. Néha egy nyugtalan
tehén betéved a sírok közé.
Szaglász és felbőg a nagy ég felé.

Illyés Gyula

Illyés Gyula 1932-ben írta ezt a versét, joggal hihető hát, hogy a béres-ősök sírdombjai között bolyongó ifjú utasban a fiatal költőre kell gondolnunk. Lehetne más is az a vándor, mégis szívesebben képzeljük el így, mert hisz ezáltal is a róla, költői-emberi hovatartozás érzetéről alkotott kép mélyül el bennünk, kap még több erkölcsi fedezetet. Vannak „korszakosabb”, nagyobb versei is népi hűség, eredet és ősök tisztelésének témájára (például A ház végén ülök, Magyarok, Nem menekülhetsz stb.), a Béres-temető mégis külön megragad egyszerű szépségével, eszméltető képeivel. A pontos közlés, a közelhozó meghatározás igényével jelöli meg a költő a lícium, vagyis hát törpe sövény védte kis temető helyét valahol kint a pusztában. A sírok közt burjánzó csalán gondolatársító kényszerrel csíholja fel benne a szókimondás lángját: a béres-ősök még itt sem lelhetnek igaz nyugodalmat. A szemlélődő fegyelmesség váltja fel a hirtelen lobbanású, számonkérő szenvedélyt – egy régi kereszttről leolvasott, szép paraszti névvel legyint meg az eszmélésre készítő költői meglátás, mintha csak tudná, hogy annak a névnek a hangzása, panaszos zengése is támaszt bennünk olyan lélekrezdüléseket, mint a harsogó szavú számonkérés. A múlt és a jelen határán földmélből felhangzó kolomp-szó, a sírok közé betévedő nyugtalanság, az égre felbőgő jószág záróképeben az évszázados jobbágy múlt hörgését halljuk, az értelemkeresés és a vád zengését...

1970. április 9.

Bönör Pál

Ő a legszebb, ő

Ő a legszebb
az őt ába'.
De mit beszélek,
az egész iskolába!
Vagy az egész világban?
Nem tudom,
oly' messzire
még nem jártam.

1970. április 9.

Brasnyó István

Seregélyek a holdfényben

Holdfény táncol
az ablakomban:
nincs már fekete
cseresznye –

Seregélyek
csivitelnek,
ülnek az ágon
keresztbe.

Az éji lombban
nagyobbat dobban
szívük, míg szólnak:
– Eressz be! –

Holdfény tombol
az ablakomban:
nincs már fekete
cseresznye.

1971. november 11.

Villáminterjú Robot Karcsival

**Lebonyolították az újvidéki tudósítói
értekezlet részvevői**

A mint a lapban olvashatták, mindjárt a tanév kezdetén, itt is, ott is tanácskozást tartunk leghívebb munkatársakkal, a kistudósítókkal, mit hol és hogyan csináljunk, hogy munkánk még eredményesebb legyen.

Az újvidéki tudósítói értekezlet résztvevői éltek az alkalommal, és azon meglehetősen hasznosították a hallottakat: villáminterjút készítettek a közkezdelt Robot Karcsival.

Robot Karcsi a kérdéseket betáplálta elektronagyába, és a perforált szalagról az alábbiakat olvastuk le.

Fenyvesi Attila, Szenttamás: Bíz-e abban, hogy megtalálják a rákbetegség gyógyszerét?

Robot Karcsi: Nemhogy bízom, hanem biztos vagyok benne. Az orvostudomány már ott tart, hogy az idejében felfedezett rákbetegséget biztosan gyógyítja. Persze, még sok kutatómunkára van szükség és – békére. A haditudományok helyett az orvostudományok fejlesztésére kellene fordítani a pénzt.

Dosztán Tibor, Bácsföldvár: Meg tudná-e oldani a halhatatlanság kérdését?

Robot Karcsi: Ami engem illet, nálam meg van oldva! – válaszolta elektronikus kacagással –, időnként egy-két csavart, egy-két elektroncsövet kell kicserélni bennem.

Fehér László, Bácsföldvár: Elutazik-e a Marsra, lesz-e ott is kalandja?

Robot Karcsi: Műszaki akadály a Marsra, de egyelőre nem tervezek világűri kiszállást, megvárom a Marsra küldött szondák, űrlaboratóriumok eredményeinek tudományos kiértékelését.

Horváth Zoltán, Becse: Szeret-e horgászni?

Robot Karcsi: Szokatlan kérdés egy gépember számára, de meglepő lesz a válaszom is: szeretek. Kell nekem is néha egy kis kikapcsolódás, akár a hús-vér embereknek, hogy az legyen a legfontosabb a világon, harap-e vagy nem harap a hal.

Tóth Anikó, Temerin: Mi a véleménye az ember hatodik érzékéről?

Robot Karcsi: Az attól függ, hogy mire gondolunk. Ha például a hatodik érzék azt sugja, hogy ma nem feleltetnek, és azért nem tanulsz, akkor nem bízom benne!

Szabó Rózsa, Temerin: Lesz-e olyan szerkezet, amely a diákok fejébe önti a tudományt?

Robot Karcsi: Sajnos, erre nincs sok remény. Ez csak olyan gépembernél lehetséges, mint én. Tudniillik, Ted Richie nagybácsija, az „édesapám”, aki megszerkesztett, valóban belém öntötte a tudományt. Igen ám, de ő világhírű tudós, sokat tanult, és még most is tanul. Őszintén megvallom, még mindig javít rajtam egyet-mást. Ebben a kérdésben az embernél egészen másképp áll a dolog. Az embernek saját magának kell fejébe önteni a tudományt. Azaz dolgoznia, tanulnia kell, és alaposan megmelegítenie a székét.

Eddig tartott a villáminterjú. Reméljük, Robot Karcsi válaszai kielégítették a pajtásokat. Ha nem, írjátok meg.

A perforált szalagot leolvasta:

Farkas László
1975. szeptember 25.

Tudósítók között

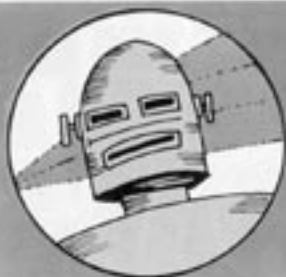
A napokban felkerestem néhány iskolát, és elbeszélgettem lapunk kistudósítóival munkájukról, az időszéri kérdésekről. Kíváncsi voltam, hogy egyes iskolákból miért nem érkeznek szerkesztőségünkbe tudósítások, és hogyan szervezték meg a munkát azok a tudósítócsoportok, akik hetenként értesítenek bennünket az iskolában történetekről, diákéletük apró örömeiről, bánatairól. Így kopogtatam be Bogojevóra, Doroszlóra és Svilojevóra.

BOGOJEVÓRA szünetben érkeztem. A gyerekek kezében ott volt a frissen érkezett Jó Pajtás, és csoportosan vagy egyenként, de mindenki azt böngészte. Meglepődtem, és most még kevésbé értettem, hogy lehet az, hogy ebből az iskolából még egyetlen hír sem érkezett hozzám. Megkerestem Kovács Mátyást, aki egy alkalommal verset küldött, és megkérdeztem tőle, mi a hallgatás oka. Szerinte, sajnos, nem sok esemény történik az iskolában, nincs miről írni. Az talán csak nem érdekes, ha Jancsi rossz fát tesz a tűzre, s a tanár néptárs négy szemközt „beszélget” vele. Két vállalkozó szellemű pajtás, név szerint Buzási Mária és Erdődi Gabriella megígérte, hogy kiköszörülnek a csorbát. Kovács Ilona magyar szakos tanárnő irányításával vállalták a tudósítócsoport megszervezését és a munka megindítását. Hamarosan friss hír is lesz, hisz lassan a tánccsoport is megkezdte munkáját, és összeállítják a november 29-i ünnepély műsorát is.

Más a helyzet DOROSZLÓN, ahol régi ismerősként köszöntötem Király Katica és Szalai Piroska kistudósítókat. Elmondták, hogy csoportjuk az önképzőkörben működik, ők szervezték be Sziittyai Borbála ötödikes és Hakala Katalin hatodikos pajtásokat a tudósítók csoportjába, hogy ha ők maguk középiskolába kerülnek, hát ne maradjon az iskola tudósító nélkül. Megbeszéljük, ki melyik iskolai eseményről ír a Jó Pajtásnak, Katica és Piroska átnézik Bori írásait, tanácsot és útmutatást adnak a kisebbeknek. Így mindannyian értesülhetnek a szorgalmas doroszlói pajtások jó munkájáról.

SVILOJEVÓRA kissé megkésve érkeztem, a délelőtti váltás, a felsős osztályok már hazamentek. Csak a háztartási óra gyakorlói csoportját találtam az iskolában. Csuma Teri, Stamfer Erzszi, Hódi Katica és Volter Vali köztelenben, bekötött fejjel szorgoskodtak az iskola konyháján. Iskolai feladatként töltőtpaprikát főztek. Olyan ínycsiklandozó illat terjengett a konyhában, hogy gondolkodás nélkül ötös osztályzatot adtam volna nekik. Tőlük tudtam meg, hogy most alakult meg iskolájukban az önképzőkör, és ennek egyik alosztálya lesz a tudósítók csoportja. Buják Imre tanár és a négy kis szakács arról biztosítottak, hogy eddigi hallgatásuk nem a közömbösség következménye, hanem a tanév kezdetével járó nehézségek eredménye, és hamarosan jó tudósítást és kishírt is „főznek” a svilojevói iskolában.

Judit néni (Gellér Judit)
1967. november 9.

ROBOT KARCSEI

Telefonhívás

A titokzatos X sugarak

(FOLYTATJUK)

ROBOT KÁRCSI

AZ ELHAGYOTT GYÁRBAN

A titokzatos X sugarak

RÖVIDESEN...

KÖZBEN A GYÁR UDVARÁN...

AZ ELRABOLT PROFESSZOR NEM INGOTT MEG.

(FOLYTATJUK)

A titokzatos X sugarak

ROBOT KARCSEI

A titokzatos X sugarak

Szökés

(FOLYTATJUK)

A titokzatos X sugarak

ROBOT KARCNI

A titokzatos X sugarak

Különös légvédelem

(FOLYTATJUK)

A titokzatos X sugarak

ROBOT KARCSEI

A titokzatos X sugarak

Diadal

1976. február 12-étől április 1-jéig

Séta a Tisza-parton

Technikai órán a fényképezést tanuljuk. A járókelők többször láthatják az utcán, amint egy-egy gyermekcsoport fényképezőgéppel a kezében sétál, alkalmas helyet keresve a fényképezésre.

Legutóbb a Tisza-parton tettünk egy sétát. Ragyogóan süttött a nap, aranykeretbe foglalta a folyó megannyi apró hullámfodrocckáját. Kétoldalt a parton megsárgult levelű fák, bokrok bámulták kíváncsian minden mozdulatunkat. Nyugodt volt a folyó, a táj. Csak néha cirógatta végig arcunkat egy kis szellő. A Tisza-kertben telepedtünk le, és a várnál fényképeztünk. Utána a fürdőházhoz mentünk.

Ködmön Emese, Mohol
1967. november 29–30.

„Fölszállott a páva”

Iskolanap az Ady Endre elemiben

Többször elhangzott ez a Kodály Zoltán által megzenésített költemény 1968. május 18-án énekarunk előadásában.

Azon a napon nagy ünnep volt az Ady Endre Elemi Iskolában. Iskolanap. Megemlékeztünk iskolánk névadójáról, a nagy magyar költőről. Elszavaltuk örök szépségű verseit. Mindenki meghatódva állt, amikor két kis első tanuló megkoszorúzta Ady mellszobrát, miközben az énekkar a „Fölszállott a páva” c. dalt énekelte. Földéztük életének legfontosabb állomásait.

Ezek után emlékkiállítás nyílt Ady Endre életéből és munkásságából. Majd minden szakkör bemutatta évi munkájának legjavát.

*„Megállok lihegve, Párizs, Párizs,
Embersűrűs, gigászi vadon.”*

(Ady)

Ez volt a földrajzcsoport műsorának mottója. Majd világvárosokról olvastak, távoli tájakat mutattak be a hallgatóságnak.

*„Szinte sercent, ahogy nőtt a fű,
Zengett a fény, tüzelt a Nap,
Szókkent a lomb, virult a Föld...”*

(Ady)

Ezek a sorok jutottak eszünkbe, amikor végignéztünk a virágkiállításon és iskolánk parkján. Talán olyan szépek is voltak, mint amilyennek Ady látta a májusi zápor után a mezőt.

*„Már szállnak rám a tüzes pernyék,
Dübörög Babel szekere.”*

(Ady)

A technika egyik vívmányát, a vonatot akkor, 1890 körül még ördög-szekérnek is nevezték. Ma már gépmadarak szállnak a légben, sőt: iskolások is készítenek már repülőket, hajókat, motorokat. Nálunk is vannak ilyen gyerekek: a kis technikusok klubjában. Ők is kiállításon mutatták be munkájukat.

A sport ifjú művelői sem tétlenkedtek. Ünnepi kézilabdatornát rendeztek a kanizsai és a martonosi iskolák csapatainak részvételével. Öröm volt nézni, hogy szurkoltak övéiknek a nézők.

Az önképzőkör ünnepi ülésen dupla vagy semmi alapon Ki mit tud Adyról versenyt rendezett.

A műsor egyik része volt a 7 Nap gyermekpályázatának sorsolása. Vali néni vezetésével húzták ki a nyertesek nevét.

Mi, tanulók jól szórakoztunk. Reméljük vendégeink is.

Purger Tibor, Kanizsa
1968. június 6.

Eltévedtünk

Osztálytársaimmal a nyár folyamán csodálatos körúton voltunk. Többek között Bohinjban is töltöttünk néhány napot. Itt történt meg velünk, hogy eltévedtünk.

A szállodánk gyönyörű helyen állt. Erdőben, magas hegyekkel körülvéve. Vacsoráig sétálhattunk, amerre akartunk. Otti barátnőm és én az erdőt választottuk. Egy keskeny ösvényen mentünk be az erdőbe. Zöld fű simult a talpunk alá, mellettünk barátságosan bólogattak a fák. Kíváncsiak voltunk az erdő rejtelmére, és mind beljebb merészkedtünk a sűrűbe. A látnivalók lekötötték figyelmünket, és nem vettük észre, hogy a virágszegeletes út itt is, ott is több ágra szakad.

– Jó lenne visszamenni – mondtam Ottinak.

Megálltunk. Merre is kell visszamenni? Melyik a helyes út? – kavarogtak agyunkban a gondolatok.

– Menjünk előre, arra mintha ritkulna az erdő – tanácsolta Otti.

Elindultunk, és nemsokára kiértünk egy kövesútra. Hogy onnan merre vezet az út, azt egyikünk sem tudta. De azért elindultunk az orrunk után. Mentünk, mendegéltünk, mint a mesebeli vándorok, de bizony a mi szállodánk csak nem bukkant elő. Amikor már azt hittük, legyalogolunk a térképről, három asszonnyal találkoztunk. Tőlük kértünk útbaigazítást, és elindultunk az általuk megadott irányba. Egy bal kanyar után megláttuk a szállodánkat.

– Hurrá! Ott van! – kiáltással futottunk társaink felé. A szívünket szorongató félelem nyomtalanul eltűnt. Társainknak vidáman meséltük kalandunkat.

Tóth Lívia, Csóka
1976. szeptember 23.

Kragujevacon jártak a becsei pajtások

A becsei Petőfi Sándor iskola kirándulást rendezett a nyolcadikosok számára. A kirándulásnak mindenki megörült, ötvenketten indultunk útra.

Utunk első állomása Kragujevac volt. Megnéztük a várost és történelemórát tartottunk abban az osztályban, ahonnan kivégzésre hurcolták el a diákokat. Megnéztük az emlékművet is. Megrendülően álltunk a gyönyörű alkotásnál.

Innen Oplenaca utaztunk. Megnéztük a csodálatos kolostort, melynek falain a mozaik a szívrágy minden színében pompázott. Vezetőnk elmondta, hogy a munkások sokasága hét éven át rakta a mozaikot, amíg a díszítés elkészült. Mindannyian képeslapokat vásároltunk, hogy odahaza szüleinknek legalább a képek beszéljenek a kolostor szépségéről.

Oplenac után a Bukulja hegység lábánál fekvő, ásványvizéről híres Arandelovacra vitt bennünket a busz. A Šumadija szállóban aludtunk, majd reggel, a városnézés után, feldöcögünk a hegytetőre. Ott volt egy kis szabadidőnk. Volt, aki az erdő szépségében gyönyörködött, mások páfrányt, száraz leveleket szedtek. A barangolások után visszatértünk Arandelovacra és megnéztük a híres parkot.

Délután buszunk Becse felé vette az irányt...

Horváth Regina, Becse
Petőfi Sándor iskola, VIII. o.
1973. november 8.

Nádihegedű

– No, kapjátok a lábatok közé és nyergeljétek meg. No, no... mi az, meggémberedtetek? Egy, kettő, lovagolni!

Ahogy mondta, úgy tettünk. Nagyokat neveltünk azon, hogy a nádparipa olyan, mint édesanyánk pókhálózó söprűje. Igaz, vékonyabb a dereka és ferdére van vágva a vége, hogy olyan legyen, mintha a ló feje lenne.

– Most pedig megmutatom, hogyan kell csinálni a nádihegedűt.

Kiválasztott egy közepes vastagságú, egyenes növéssű szép nádszálat.

– A növénygyűrűknél úgy kell el metszeni, hogy a vékony szálat fel lehessen vágni, de egyik vége se szakadjon el. A szálat alá a nád hegyének vékony kerek részét dugjátok. A felhasításnál arra ügyeljétek, hogy maradjon meg a hártya, akkor szebben szól...

Elővette a bicskát és szemünk láttára csinált egy nádihegedűt. Muzsikált is rajta. Bizony, szépen szólt. Nekiláttunk a nádihegedű készítéséhez.

Elek bácsi pedig azt mondta:

– Csináljatok annyi hegedűt, hogy valamelyiketek öreganyja még a piacon is árulhasson... Akad rá vevő bizonyára. Most pedig én bemegyek a nádasba, megnézem milyen a jég. Lehet-e ünnepek után nádat vágni. Ti ne mozduljatok. Ha időközben nyulat láttok, takarjátok le a subával... Ha róka jönne? Vágjátok fejbe valamelyik nádparipával...

Magunkra maradtunk. Egy ideig még hallottuk, hogy merre tart Elek bácsi a nádasban, de aztán félelmetes csend lett körülöttünk. Valaki azt kérdezte:

– Mit tegyünk, ha farkast látunk? Tényleg, Elek bácsi ezt nem mondta...

– Farkas!

Szaladt ki a szánkón a felkiáltás, és máris mindannyian a szánkóhoz futottunk és felültünk a szalmazsákokra. Lent maradtak a nádparipák is meg az egyetlen nádihegedű is, amit Elek bácsi készített. Hallgattunk. Figyeltük a nádat. A farkasok a nádasban szottak tanyázní.

– Mi lesz, ha Elek bácsi alatt leszakad a jég és estélig sem tér vissza?

– Szaladunk hazáig...

– És Pejko meg a szánkó?...

– Én nem megyek sehova, amíg apó nem jön – sírta el magát Fercsi, Elek bácsi unokája.

– Szedjük össze a nádparipákat meg a...

– Mozog a nádas! Talán csak nem farkas!

– Úgy csörtet, mintha az volna.

Feszülten figyeltünk. Olyan csönd volt, hogy egészen közélről hallatszott a nád mozgása. Féltünk.

– No, gyerekek, ha készen vagytok, mehetünk. Holnapután nád-vágás. Miért ültök mindannyian a szánkón? – kérdezte Elek bácsi.

Leugráltunk a szánkóról, összeszedtük a nádparipákat, az egyetlen nádihegedűt odaadtuk Fercsinek.

Már befordultunk az utcánkba, amikor Elek bácsi megkérdezte:

– No, gyerekek jut nádihegedű a piacra? Mi lesz az ára?

Hallgattunk, szégyelltük bevallani, hogy nem tudtunk nádihegedűt csinálni. Hazudni pedig senki sem akart közülünk.

1970. december 24.

Nagyon szerettük Elek bácsit. Mindig kitalált valamit, ami másnak soha eszébe nem jutott volna. Itt van ez az eset is.

Ált a kapuban és nézett bennünket, hogy bukdácsolunk a hóban. Megkérdezte:

– Ki jön velem a nádasba?

Kórusba kiabáltuk:

– Megyünk! Megyünk!

– Gyerünk, de tudjátok-e, minek megyünk ilyenkor oda?

Körülálltuk Elek bácsit és hallgattunk. Nem tudtunk mit mondani arra, hogy minek is megyünk télen a nádasba.

– Van bicskátok?

– Van. Nincs. Otthon van... – kiabáltunk össze-vissza.

– No, hozzátok a bicskát, én pedig majd befogom a Pejkót a szánkóba és megyünk.

Röpült velünk a szánkó. Elhagytuk a falut, kint jártunk a nádas-hoz vezető dűlőúton, amikor Elek bácsi megkérdezte:

– Tudjátok-e, mi az a nádi hegedű?

– Igen... Nem – beszélünk össze-vissza.

– Hát, majd most megtudjátok. Oda megyünk, ahol terem. Látatok-e már nádparipát?

Hallgattunk, éreztük, hogy nemsokára megint valami szokatlan történik velünk.

– Nem láttatok még, ugye? No, majd megalkudunk a nádiveréb-bel és haza viszünk néhányat.

Megérkeztünk. Elek bácsi eloldotta Pejko istrángját, nekünk meg azt mondta:

– Vegyétek elő a bicskákat. Először is nádparipára van szükségünk. Ha jönnek a farkasok, csak felpattanunk rá és máris száguldunk haza...

Elővette a nádvágót és kivágott egy nyaláb nádat. Aztán ahányan voltunk, annyi nádsöprűt kötött össze dróttal.

Népek keresztútján

Ahogy az ember elnézi ezt a színes bácskai világot a gombosiak között, legszívesebben maga is itt maradna akár örökre, olyan marasztaló a falu és a népe. Miért, mi baja lenne? Kijárogatna horgászni a Dunára, bekalandozná csónakon az egész környéket, télen meg lógó fülű vizslával cserkészgetne a vízimadarak szálláshelye körül. És máma már nem úgy van, hogy aki falun él, az az isten háta mögé került! Pláne Gomboson, illetve Bogoján, amely a népeknek keresztútja lett, s az egész Bácskaság átvonulási helye. Eszék vagy Zágráb felé, s azon túl Münchenbe, Párizsba, Londonba erre visz a vasút. Szabadkáról leereszkedik a vonat Dél-Nyugatra, s mire a népek megúnják az utazást és kinéznek az ablakon, már meg is csapja orrukát a halpaprikás meg a rántott ponty illata a gombosi csárda felől. És ez egyben a búcsú a hazai tájtól, az otthoni ételizektől, sőt a magyar nyelvtől is, hiszen távolabb már „néma gyermek minden kismagyar, s a Nagyvilág nem érti a szavát” – ahogy Kosztolányi írta. S tán épp ezért száll oly magasra, és utoljára még, szín és illat, szó és dal zengedelve itt, hogy el ne felejsük szülőföldünket, a hazai tájat és azzal együtt mindent, ami a mienk!

De régente még vonatra se kellett szállni, hogy a falu határán túl máris egy kis Babel fogadja a gombosi magyart. Mindenekelőtt német szó ütötte meg a fülét, ahogy fehérharisnyás fettekek tárgyalnak egymással nagy komolyan egy-egy falu főterén, mert ahol jó földek voltak, oda németeket telepített a karcsú királynő, Mária Terézia, akiért a magyar főurak kardot rántottak, s úgy kiáltották: Életünket és vérünket! Persze, a jobbágy meg a zsellér, szóval a szegényember életére és vérére gondoltak.

Lejebb, Vajszka körül már tarka szöttesbe öltözött, ingvállukat apró üveggyönggyel kivarrt sokác lányok vitték szapora léptekkel az ebédet a réti földek felé, melyeket – mind a tízezer holdat – egy főispáni stallumokat is viselt, megkésett rablólovag, Szemző Gyuzsi bérelt a karlócai patriárkától. Ha pedig keletre fordul a bogojai ember és túl jutott Hódáságon, ahol az első modern kendergyára született meg Bácskának, még a múlt század második felében, hát máris a dallamosan édeskés, csupa kicsinyítő jelzővel teli szlovák beszédet hallhatja, egy messziről ide került nép nyelvét, akiknek Mórícz Zsigmond írta meg a települési történetét. Azután a kis-oroszok következnek, a rutének, akik gyönyörű magyar neveket mutatkoznak be, ami azonban ne tévesszen meg senkit: a földosztó kormánybiztos keresztelte el annak idején őket, hogy hát hadd szaporítsa a törökdúlásban megfogycsakozott magyarok számát. Ettől ők ugyan nem lettek magyarok, de a példa ragadós volt, nagyban követték máskor is, mások is.

Mivel pedig mégsem az a dolgunk, hogy bekéredzkedjünk a gombosiak közé mindhalálig, hanem az, hogy bejárjuk a hazai tájakat, hát induljunk el északkeletnek, a nyalka betyár, Angyal Bandi útján.

1970. december 24.

Szücs Imre

Hoztam valamit

Még kinn laktunk a tanyán,
mikor csépelni részért járt az apám,
hét falu határán túl,
éhesen, kopottul.
Nehéz szívvel messzire ment,
haza nem írt, nem is izent.
De ha megjött, fürgén szólott: „Gyerekek,
tartsátok a kezetek!
Hoztam nektek valamit,
tisztá búzát, tengerit,
hamvas szilvát, egyebet,
madárláta kenyeret.”
S mi futottunk elébe,
hosszan lógni,
ringatózni,
két aranyló kezébe.

1970. december 24.

Repülj madár, repülj...

Nálunk járt Kányádi Sándor romániai magyar költő

Kányádi Sándor romániai magyar író Nagygálambfalván született 1929-ben. A kolozsvári egyetemen tanári oklevelet szerzett. A Napsugár rovat szerkesztője. 1950 óta ír. Négy verseskötete jelent meg felnőttek és három gyermekek számára. Fordítóként is ismert.

Nyár volt, tikkasztó meleg. Limonádét ittunk, kéziratpapírral legyezgettük magunkat, és összevontuk a szerkesztőség ablakán a vastag zöld posztófüggönyt, nehogy a napsugarak belopakodjanak az amúgy is izzóvá fült helyiségbe. Pedig hát céltalan dolog volt ez ott a napsugarakkal, erre nyomban rájöttem, hiszen a Napsugár nagyon is jelen volt akkor: vendégünk, Kányádi Sándor romániai magyar író, aki éppen velem szemben szürcsölte az üdítő citromszörpöt, az erdélyi Napsugár gyermeklapnak a szerkesztője, és éppen lapjáról mesélt:

– Nagyon szeretek ott dolgozni, főleg, mert sokat vagyunk gyerekek között. Ha egy-egy iskolába meghívunk bennünket, autóba vágjuk magunkat, viszünk egy halom játékot, könyvet, s tanítás után a tanteremben parázs versenyt rendezünk: ki tud több közmondást, találós kérdést, a gyerekek vagy mi. Ha megfognak, labdával vágjuk ki magunkat. Utána felolvassunk. Mi írók és vendéglátóink, a gyerekek. Megbíráljuk egymást, majd engesztelésül elnőtáztatunk.

– Gyermekverset is tulajdonképpen úgy kezdtem írni, hogy – idestova tíz esztendeje lesz – a Napsugárhoz kerültem. Azóta három gyermekvers-kötetemet jelent meg: Kicsi legény – nagy tarisznya, Fényes nap – nyári nap, Három bárány, nemsokára pedig megjelenik egy rimes prózában írt népi fogantatású mesekönyvem. Fából vaskarika lesz a címe, és tulajdonképpen makámákat tartalmaz majd, ami nem más, mint keleti eredetű rimes próza. A makámának nincs kötött szótagszáma és ritmusa, csak itt-ott rímpáirjai és betűrímei, akárcsak Arany János makámájának, A poloskának.

Élvezet hallgatni ízes, gyönyörű beszédét, különösen szép kiejtését. Egy pillanatra sajnálom, hogy nem a Rádió újságírója vagyok, hogy magnóra vehetném és az éterbe sugározhatnám. Gondolatfűzése, tréfára hajló okfejtése mögött ismerőst keresek: Tamási Ábeljának frissességét, régi erdélyi olvasmányaim, az Erdélyről tanultak ízeit, emlékeit.

– Meséimmal, verseimmel nyelvgazdagító, nyelvfantázia növelő szándékom van. Meseírói célkitűzésem, hogy kis olvasóimmal az árnyalati jelentéskülönbségeket is megismertessem (például leül, lehuppan, lecsüccsen) s régi szavakat feltámasszak. Ezért teszem meg például azt, hogy mondjuk egy-egy művemben szándékkal öt magyar népdal szókincsét szerepeltetem. A nem sikerült nóta-vásár például Székelyföldön játszódik, székely népdalok szavaiból, sőt egész összefüggő mondataiból állítottam össze. Az a dal is szerepel benne, hogy Repülj madár, repülj, Menaságra repülj, az én gálambomnak gyöngé vállára ülj. Hiszen ma már, a népköltészet nem él úgy a köztudatban, bizonyos nyelvszűrűlés, nyelvszegényedés tapasztalható. Ráfér a hétköznapi nyelvre egy kis felfrissítés.

Ráfér bizony. Mindenesetre kíváncsian várjuk Kányádi Sándor új mesekönyvét. Igaz-e, pajtások?

Jódal Rózsa

1969. szeptember 18.

Foky István

Őszapó

Cinege sántikált a
sáfrányillatú vadösvényen.

Egy őszapó!

Őszelövel jött, mely tegnap
haladt át erre éppen,
őszi kikirics színében
sárgálló.

Őszapóval jött le a hegyekből
az ősz: Zömök,
rátarti, vad legény!
Zengzetes hangjából
zöngés és zizezés szállt
az almazöld, sík tájra,
s zubogva napfény ömlött át
utolszor a földsánc peremén.

Nézz fel oda, ahol holnapra
az avar világát sejtéd. Hol
most minden sárgálló!
Erzed-e már, hogy dobbantja
szíved a madárka dalát?
Benned is cinez egy őszapó!

1970. október 8.

A külai diákok nagy vállalkozása

Aladár nem számár

Innen-onnan két hete, hogy Kúlán jártam, de még mindig fülemben cseng néhány kedves dallam, amelyeket a színjátszó csoport próbáján hallottam. Ugyanis nagy fába vágták a fejszejüket a Körösi Csoma Sándor iskola tanulói. Komor Gyula: Aladár nem számár című vidám zenés mesejátékával készülnek a színjátszók idei szemléjére. Számtalan dal- és táncbetét van a színdarabban. A szöveg is nagy feladat elé állította a szereplőket, de – amint a próbán meggyőződhettem – jó munkát végeztek.

A színjátszó csoportoknak mindig nagy gondot okoz, mit adjanak elő. Van ugyan néhány gyermekszíndarab, de a legtöbbje már régi, többször is bemutatták és sem a szereplők, sem a közönség nem leli bennük örömét. Hasonló gondokkal küzdöttek a külai színjátszók is. Kerestek, kutattak, s végül is a Suboticei Gyermekszínházhoz fordultak segítségért. Nem hiába. A színház felajánlotta nekik az Aladár nem számár című mesejátékot, amelyet Szilágyi László dolgozott át és az ő rendezésében vitték színpadra a suboticei színészek.

Nemcsak színdarabot, más segítséget is kaptak a küliaiak Suboticáról. Február elején, miután az előadók kiválogatták a 35 tagból álló együttest és a gyerekek megismerték a játék tartalmát, mondanivalóját, meghívták Szilágyi Lászlót, legyen segítségükre a rendezésben. A Suboticei Népszínház neves színésze örömmel tett eleget a kérésnek. Négyszer is elutazott Kúlára, bemutatta a táncbetéteket, mozdulatokat, csiszolgatta a szövegmondást, segédkezett a dalok tanításánál.

Másfél hónapon át tartottak a próbák. Eleinte mindennap, később meg hetenként kétszer, háromszor találkozott a csoport. Március 15-én tartották a bemutatót a művelődési otthon nagyszalonjában – telt ház előtt. Természetesen, a munka azután sem állt le. Vendégszereplésre készült a csoport Sivacra, Doroszlóra – s mint mondták – valószínűleg Novi Sadra és Kishegyesre is ellátogatnak.

Magam is végignéztem egy próbát. Felnőtt szerepek is vannak a darabban, s – őszintén szólva –, eleinte kissé kételkedtem benne, hogy minden szereplő megállja a helyét. Kétségeim azonban hamarosan eloszlottak. Novákov István, akinek legnehezebb a szerepe (Fondort, a Mars-lakók gonosz fejedelmét alakítja), nagyszerűen megállta a helyét. Teljesen otthonosan mozog a színpadon, kitűnő az arcjátéka, s megjelenésével mindig derűt kelt a nézőtérben. Nem marad mögötte Hramis Jelena sem, aki Cigória, a Holdleány gonosz mostohájának szerepében lépett fel. Pécsi Gizella elkényeztetett, zsarnok, de különben gyáva kislányt alakít. Kiegyensúlyozott játékkal ő is hozzájárul a darab sikeréhez. Koppingel Eleonóra, Calbert József és Szabó Sándor a szép szövegmondásért érdemel dicséretet. Szakállas Ottó és Boszándli Valéria a dal- és táncbetétekkel arattak sok tapsot.

Az egész esetet betöltő színdarab nemcsak a harmincöt szereplőt állította nagy feladat elé, hanem úgyszólván az egész iskolát megmozgatta. Szungyi Géza magyarszakos előadó a szöveget, Körmöczy Gizella tanítónő a dal- és táncbetéteket tanította be, Dániel Klára előadó a ruhák és díszletek tervezését irányította. Brauer Zsófia tanítónő a zenekíséretéről gondoskodott. A diákműhely is kivette a részét a munkából. Ugyanis ott készült a színdarab minden díszlete, minden kelléke.

A külai közönség jól szórakozott a bemutatón. Ha a Körösi Csoma Sándor színjátszói Doroszlón, Novi Sadon vagy Kishegyesen vendégszerepelnek, kérjük a vendéglátókat, írják meg ők is róluk a véleményüket.

Nagy Irén
1964. árpilis 16.

Csipkegallér és kelimpárna

Hattagú kézimunka csoport a suboticei Ivo Lola Ribar Elemi Iskolában

Kicsi a bors, de erős – mondja a közmondás. Hadd vonatkoztatom mindjárt a suboticei Ivo Lola Ribar elemi kézimunka csoportjára: kis létszámú (mindössze hat tagja van), de a tagok annál kitartóbbak. Ha esik, ha fúj, két-két órai közös horgolásra minden kedden összejönnek az iskolában. Már csipkegallért horgolnak iskolakötényükre, pedig mint BUCKÓ Ilona tanítónő, a vezetőjük mondja, mikor tavaly megalakult a csoport, kiderült, hogy a legtöbb lány kezében addig még véletlenül se volt horgolótű. Néhány hónapig a láncszemet gyakorolták, utána könnyű csillagmintákat horgoltak.

A csipkegallérok hamarosan elkészülnek, és akkor a kelim titkaiból kapnak ízelítőt. Ha majd belejönnek, mindenki csinál magának egy kelimpárnát. Terv szerint ezt keresztöltéses hímzés követi. Zsúrasztalra való panama terítőket és szalvétákat szeretnének hímezni. Lehet azonban, hogy erre majd csak jövőre kerül sor, hiszen a sikert nem adják ingyen. Sokat kell gyakorolni, s ha hiba csúszik be, néha fél napi munka eredményét is fel kell fejteni és újra kezdeni.

Kár, hogy csak hattagú ez a kézügyességet, szépérzéket egyaránt fejlesztő csoport.

J. R.
1966. március 17.

●● An Independent International Digital Rights Foundation ●●

A csernyei alsósok önképződése

[illegible][illegible][illegible]

development of an urban center. The following report is a survey of Chicago's political environment. It is published in the *Journal of Urban Affairs*, 1970, 4, 1-10.

— The only person available to me

Egyszer
volt,
hó
is volt

And as allusion to oneself
is seldom in modern times, and
of even less, happy metaphor.

[illegible]

1. *Самые большие города России*
 2. *Самые красивые города России*
 3. *Самые интересные города России*
 4. *Самые богатые города России*
 5. *Самые чистые города России*
 6. *Самые зеленые города России*
 7. *Самые безопасные города России*
 8. *Самые удобные города России*
 9. *Самые современные города России*
 10. *Самые гостеприимные города России*

[illegible]

slapshots, backshots, a full-on 10
slap, made straight between my
legs, high into my groin, a ma-
jor bulge, well, damn, definitely
indulging an eager, soft, female
love, not a slapshot, not a slapshot.

vana laipnāt bērna garīgo un
 morālo izglābi. Bērni būs
 pilnīgi ar īpašībām, kas derīgas
 un vajadzīgas, un mums jā
 palīdz, lai tie kļūtu par
 pilnīgiem cilvēkiem.

Die Frage, ob eine Person, die eine andere Person in einem bestimmten Bereich des Lebens (z. B. in der Arbeit) zu unterstützen hat, auch in anderen Bereichen des Lebens (z. B. in der Freizeit) zu unterstützen hat, ist eine Frage, die sich aus der Theorie der sozialen Verantwortung ableiten lässt. Die Theorie der sozialen Verantwortung besagt, dass eine Person, die eine andere Person in einem bestimmten Bereich des Lebens zu unterstützen hat, auch in anderen Bereichen des Lebens zu unterstützen hat. Dies ist die Theorie der sozialen Verantwortung, die in der vorliegenden Studie verwendet wird.

[illegible]

FRANCIS LAM

Mese és játék

A csernyei olvasók önképzőre

Megszoktuk már, hogy amikor az önképzőkör szót halljuk, kizárólag a felsős tanulók irodalmi vagy nyelvművelő szakcsoportjára gondolunk. Nem sok iskolából kaptunk olyan értesítést, hogy az alsós tanulók önképzőkört alakítottak. Nos, ilyen hír érkezett Csernyéről, a Petőfi Sándor iskolából Radics Erzsébet tudósítónktól. Ennek a hírnek a nyomán látogattam el ebbe a bánáti faluba.

Amikor benyitottam az iskolába, a pájtások éppen azt beszéltek meg Hangya Katalin tanítónővel, a csoport vezetőjével, hogyan fogalmazzák meg az aznapi összejövetel jegyzőkönyvét. Havonta három hétfőn tartják összejöveteleiket a harmadikos és a negyedik pájtások, a negyedik hétfő pedig a másodosiskosé.

– Nagyon szeretjük az önképzőkört! – mondják a pajtások. – Mindig csinálunk valami érdekeset, meséket dolgozunk fel, nyelvi játékokat játszunk, de általában minden összefüggés nélkül valamilyen versenyre is sor kerül. Olyankor nagyokat lehet izgulni, egymásnak szurkolni, hogy ki gyűjt össze legtöbb pontot.

Tulajdonképpen az olvasás szeretete ösztönözte ezeket a lányokat és fiúkat, hogy a tanítónő vezetésével megalakítsák az önképzőkört.

– Az év elején meghatároztuk a munkatervet, és most aszerint dolgozunk – mondta nagy komolyan Radics Piroska csoportelnök.

– Először is a jugoszláv népek meséivel foglalkoztunk. Mindenki-
nek el kellett olvasnia legalább egyet, majd utána az összejövetelen
verseny formájában megbeszéltük, miért szép a mese, mi a tanul-
sága, hol találunk benne szép kifejezéseket, és így tovább, egészen
a legapróbb részletekig.

– Ha sok pontot szerettünk volna összegyűjteni – minden jól megfogalmazott, helyes válasz vagy észrevétel három pontot ér –, akkor nagyon figyelmesen kellett olvasnunk. Ez pedig csak haszonnal jár, mert azután így olvastuk a tananyagot is. Először bizony akadt olyan pajtás, aki háromszor-négyszer is végigbőgészte a mesét, de most már úgy megszoktuk a figyelmes olvasást, hogy elég egyszer átrágni magunkat rajta – mondta Nyári Ildikó, az önképzőkör titkára, aki egyben a jegyzőkönyvvezető is.

– De nemcsak meséssel foglalkozunk, hanem izgalmas nyelvi játékokat is játszunk – szolt közbe Szekula Anna. – Nagyon érdekes volt például a szónyújtás. Azt úgy csináltuk, hogy felírtunk a táblára egy betűt, majd elébe és utána írtunk betűket vagy szótagokat úgy, hogy értelmes szót kapjunk. Így alakult ki az „e” betűből az egy, egyszer, egyszerű, leegyszerűsített stb.

– Nekem az a játék tetszett, amikor két mássalhangzó közé magánhangzókat illesztettünk, és új szavakat kaptunk: b – r, azaz bor, bőr, bír stb. – vágott Anna szavába Vajda Tibor.

Ki tudja, talán egész délelőtt ott üldögtünk volna, ha Pozsár Mária nem pillant az órájára.

– Jaj, már majdnem tizenegy óra és délután tanítás! – szólította fel társait az indulásra.

Hangya tanítónő kikísérte a pajtásokat, majd amikor visszatért, vele folytattam a beszélgetést.

– Valóban nagyon szeretnek önképzőkörre járni az alsósok is – mondta a tanítónő. – Ezek az összejövelek megszerettetik velük az anyanyelvet, az olvasást, önálló vélemény kialakításra szoktatják őket, és ha felsős korukban szintén az önképzőkör mellett döntenek, bizonyosan alapos munkát fognak ott is végezni. Év elején, alig pár nappal az iskolakezdés után, már bekopogtattak a tanáriba, hogy megkérdezzék, mikor lesz az első összejövétel.

Tripolszki Zsuzsa
1976. december 23.

Különös gyűjtemény

Vannak, akik lepkét gyűjtenek, akik rovarokat tűznek gombostűre vagy gyógynövényeket, virágokat préselnek papírlapok közé. Olyan különös gyűjtőről azonban, mint BODÓ IMRE titeli pajtás, még nem hallottam.

Más csendre vágyik, ő zajt gyűjt. Hol a hullám csobogását lesi, hol lovat biztat nyerítésre vagy a fűrészharsogását, autók, motorcsónakok zúgását figyeli. Magnetofonszalagon rögzíti a sokféle hangot. Valóságos hangmúzeuma van már. S – amint mondotta – remekül szórakoznak vele esős időben vagy télen, a felderítő összejöveteleken. Úgy játsszák a társasjátékot, hogy aki a legtöbb hang eredetét kitalálja, az a győztes.

Bodó Imre külön hangszalagon gyűjti az osztály, az iskola tanulóinak és tanárainak „aranyköpéseit”, de megőröki a tábortűz mellett előadott műsorokat, dalokat, mókákat, meséket is.

Amíg a vonat Titelre érkezett, elemes kis magnóján leforgatott néhány szalagot. Remekül szórakoztam és a többi utas is érdeklődéssel hallgatta a felvételeket.

1966. március 17.

Jóska meg a kutya

A szünet első napjai még érdekesek voltak. Jól esett reggelenként nagyot nyújtózni az ágyban. hét óra helyett nyolckor kelni. Gondtalanul ugrádozni, játszani az udvaron, s nem kell rettegni, félni, amiatt, hogy nem tanultam meg a verset, vagy nem csináltuk meg a házi feladatot.

Néhány nap múltán azonban ebbe is beleun az ember. Még ha valamirevaló tél volna, hogy az ember szánkózhathatna és korcsolyázhatna! De olyan az időjárás, hogy ha nem volna naptár, nem is tudnánk, hogy tél van.

Jóska nem tudott már mit kezdeni szabadidejével. Egyéb szórakozás híján egy hosszú bottal az udvarban álló vén eperfa törzsét verte egyre nagyobb dühvel.

Egyszer csak az utca felől nagy zsvaj, láрма ütötte meg a fülét. Kirohant.

Három-négy gyerek egy nagy szürke kutyát emelgetett, vonszolt az úttest közepén. Az utca végén még látszott a teherautó, amely elütötte.

– Elgázolta? – kérdezte Jóska.

– Csak elütötte – felelte az egyik fiú. – Még él.

Jóska az állat felé hajolt.

Gyönyörű, 8–10 hónapos farkaskutya volt. Lassanként magához tért. Riadt szemmel nézte a gyerekeket, fájdalmasan szűkölt, majd nagynehezen föltápáskodott. Bal mellső lábára nem tudott rálépni. A fiúk közrefogták és betámogatták Jóska udvarába.

A kutya megjelenése új tartalmat adott a szünetnek.

Föl sem tételezte volna senki, hogy Jóskában és pajtásaiban egy-egy kiváló állatorvos rejtőzik.

Három-négy nap múltán már nem is bicegett a kutya. A gyerekek odahordták neki a legjobb falatokat. Szalámit, húsdarabokat, kolbászvégeket, egyszóval mindent, amit el tudtak csenni hazulról. Kisimult a kutya szőre, ragyogott a tekintete.

Az egész szomszédság kedvence lett. De legjobban Jóskához ragaszkodott. Elkísérte mindenhol, engedelmeskedett minden szavának. Reggel ott várta a lakásajtóban, este pedig csak akkor bújt vackára, amikor Jóska pizsamába öltözve az ablakból búcsút intett, jóéjszakát kívánt neki.

Gyorsan múltak a napok. A kutya és a gyerek szinte egymáshoz nőttek. Reggel együtt mentek téjért meg kenyérért, délelőtt bevásárolni a sarki boltba, vagy ivóvizért a kútra, délután játszottak. Nagyokat birkóztak, a kutya óvatosan bánt kis ellenfelével. Vigyázott rá, pedig hát egy ugrással leteperhette volna Jóskát. Ha kétlábra állt, jóval magasabb volt nála.

Estefelé került sor az idomításra. Jóska türelmesen taníttatta szép szóval, ennivalóval jutalmazta. Hol arra oktatta, hogy visszahozza az eldobott fadarabot, hol meg arra, hogy vezényszóra lefeküdjön, leüljön, kosárral a szájában elmenjen a kapuig és vissza.

– A jövő héten a piacra is együtt megyünk! – újságolta ujjongva édesanyjának. – Majd néznek a gyerekek!

A kutya egészen megotthozosodott. Eleget tett annak a feladatnak is, ami minden becsületes háziorvó ebnek kutyakötelessége. Lelkiismeretesen ügyelt, ki jön be, és ki megy ki a házból. Fokozatosan megismerkedett a házbeliek rokonaival, ismerőseivel. Ha olyasvalaki jött, aki még nem látta a kutyát, Jóska kézen fogta, odavezette a házához, megszagoltatta vele a vendég ruháját, a kezét és közben megmagyarázta, hogy nem szabad bántani, szeretni kell. A kutya figyelmesen hallgatta, fülét hegyezte, meg-megcsóválta a farkát, mintha mindent megértett volna, mindent az emlékezetébe akart volna vésni.

Jóska határozottan állította, hogy a kutya megérti. Mennyi ebből az igazság – az vitatható. Tény azonban, hogy akit egyszer Jóska bemutatott a kutyának, annak a hajszála sem görbült meg.

A postást, a villanyszámolást, a kéményseprőt ki nem állhatta. Általában viszolygott az egyenruhákól. Jóska nem tudta kideríteni, hogy ösztönös idegenkedés, vagy pedig egy régi összetűzés

emléke volt-e az ellenszenv forrása. Ki is kellett írni nagybetűvel a kapura: Vigyázat, harapós kutya!

Természetesen volt Jóskának olyan útja is, ahová nem vihette magával a kutyát. Amíg oda volt, a kutya izgatottan szaladgált az udvarban ugatott, szűkölt, s addig meg nem nyugodott, amíg Jóska vissza nem tért.

– Mi lesz, ha ismét járok iskolába? – morfondírozott magában Jóska. – Veszek neki szájkosarat. Olyan lesz, mint Lassie a filmben. Elkísér majd az iskolába, a tanítás után megmegvár az iskolakapuban. El is nevezem Lassienek! – mondta.

A szünetből már csak négy nap maradt. S akkor, amikor úgy látszott, hogy minden a legnagyobb rendben folyik, megtörtént a baj.

Lassie kedve máról-holnapra rosszra fordult. Nem ugatott, nem evett, a játék sem volt már inyére. Csak feküdt és leírhatatlan szomorúsággal bámult a világba.

Hiába volt minden kísérlet, hasztalan ugrabugrált előtte Jóska, a kutya füle botját sem mozdította. Néha-néha elment a kerítésig, nézte a kétméteres téglafalat, majd visszabújt a házába.

A mondott nap estéjén a szokásos esti búcsú előtt a kutya ékelesen ugatásba kezdett.

Jóska kiszaladt.

A kutya szomorúan nézett rá. Aztán megfordult, futásnak eredt és gyönyörű ívbén átugrott a kerítésen.

Mire Jóska az utcára ért, nem volt sehol.

Hiába várta másnap, hiába várta harmadnap.

A kutya elment. Csavarogni a világba, vagy vissza a régi gazdájához, ki tudja?

Bánatosan indult Jóska az iskolába. Faggatták osztálytársai, mi a baja. Ő meg elkezdte a mesét:

– Volt nekem egy kutyám...

Farkas László
1965. február 25.

Kati a Mini-Dior

Mini-Dior nem Párizsban él és nem tervez méregdrága, extravagáns ruhákat. Mini-Dior egy újvidéki toronyház tizedik emeletén lakik. Kati – Katarina Lazukić 9 éves. A Đorđe Natošević iskola harmadik osztályába jár. Hogyan lett Katiból divattervező?

A belgrádi Bazar című divatlap Az álmok pályázata címmel pályázatot hirdetett, amelyen kizárólag gyermekek vehetnek részt.

Kati kilenc ruhamodellt küldött a pályázatra, és díjat nyert! Rajza szerint megvarrták a piros posztónadrágot, hozzá az aranygombos mellényt, a kék kockás blúzt és a nyakkendőt. Ugyanolyan, mint ahogyan lerajzolta. Örült is Kati nagyon saját művének, éjjel-nappal csak abban járt. Hát nem is csoda, hogy bepiszkolódott. Mikor náluk jártam éppen a tisztítóba vitték a csodamodellt.

Kati hajasbabái is kegyvesztetten ülnek a sarokban.

– Most sokkal érdekesebbek a papírbabák – mondja Kati. – Mindennap legalább tíz ruhát lehet nekik „varmni” papír, festék és olló segítségével.

Egy nagy cipős doboz telis-tele van papírbabákkal és ruhákkal. Mind Kati tervezte. Köztük legtöbb az estélyi ruha! De van ott bunda, bikini és ápolónők részére tervezett egyenruha is. Habár Katinak nagyon tetszik a saját tervezte ajándékmodell, elárulta, hogy mégis jobban szeretett volna egy estélyi ruhát. Hogy miért? Barátnőivel mindig Tündér Ilonát és Hófehérkét játszanak, s azt jól tudjátok, hogy ezek a kedves mesealakok hosszú ruhát viseltek... Kati titokban azt reméli, hogy ő lesz a legfiatalabb jugoszláv divattervező.

Krász Gréta

1969. március 13.

Kukkantó

PAJTÁSOK!

Sok panaszt hallottam a multkorában a doroszlói hatodikosokra. Azt mondják, hogy ebben az osztályban alig van példás tanuló, és sok a gyenge osztályzat a naplóban. A gyerekek nem figyelnek az órákon, örökre csak viaskodnak egymással, és mindig valami turpisságon törnek a fejüket.

Sehogyan sem tudom megérteni, hogyan lehet az, hogy egy osztályban éppen senkit sem érdekel a tanulás. Azt hiszem, hogy a lustaság az oka mindennek. A diákoknak jobban fülük a foguk a játékhöz meg a birkózáshoz, mint a tanuláshoz.

Nem tudom, ti hogyan vagytok vele, de én szégyellném magamat, ha ilyen rossz hírű osztályba kellene járnom. Mindent elkövetnék, hogy osztálytársaim megváltozzanak. Próbáljátok meg ti is kiküszöbölni a csorbát. Fogjatok össze és beszéljétek meg, hogyan lehetne segíteni a bajon. Persze, legeslegelőször lássatok hozzá a tanuláshoz. Javítsátok ki a rossz osztályzatokat és magaviseleti jegyeket. Ha jobban figyeltek az órán, akkor a tananyagot is könnyebben megértitek. Tartsatok pótórákat a gyengébb tanulók számára és rendezetek tanulási versenyeket. A rendetlenkedőket pedig próbáljátok jobb belátásra bírni. Ha nem megy, hívjátok segítségül az osztályfőnököt. Hiszem, hogy ilyen módon rövid idő alatt visszaszerezhetitek az osztály becsületét. Csupán egy kis jóakaratra van szükség!

Ígéretemhez képest, ezúttal válaszolok Józsa Anna verseci pajtás levelére is. Józsa Anna arról tudósított bennünket, hogy

belgrádi kirándulásuk alkalmával egy tanuló szerencsétlenül járt. Persze gondatlanság miatt. A fiúk közül néhányan, noha a tanár is meg a kalauz is figyelmeztette őket, folyton az ajtó körül lebzseltek. Sehogyan sem fértek a bőrükbe. Mindig kieszeltek valami újat: okoskodtak, bravúroskodtak. Egyszer az egyik fiú elhatározta, hogy a robogó vonat egyik lépcsőjéről áтугrik a szomszédos kocsis lépcsőjére. A lépést persze elvétette, és a vonat alá került. A kerek elvágta mind a két lábát. Életét alig tudták megmenteni, mert nagyon sok vért vesztett. Persze, egész életére nyomorék marad.

Gellér Pál Bogojevórol azt írta, hogy a napokban tűz volt a falujukban. Kigyulladt egy szalmakazal. Hiába igyekeztek a falu lakói eloltani a tüzet, nem sikerült elfojtani a lángokat. Szerencse, hogy nem fújt a szél, különben a tűz könnyen belekapott volna a szomszédos házakba is. A tüzet gyufával játszadozó két iskolásgyerek okozta.

A két pajtás valóban nagyon felelőtlen és gondatlan volt. A gyufa nem játékszer! Nem ártana, ha az iskolában megalakítanák a kis tűzoltók csapatát, és áttanulmányoznátok a tűzrendészeti szabályokat. Jó pionír tűzoltócsapat működik Muzslyán, Csókán, Kikindán (Fejős Klára iskolában). Kérjétek tanácsot tőlük, hogyan szervezzétek meg a csapat munkáját. Sok szerencsét!

Baráti szeretettel üdvözöllek benneteket, s várom további leveleiteket.

KUKKANTÓ (V. Mészáros Rózsa)

1967. november 9.

Sportolni szeretnének a skorenovaci pajtások

A múlt héten levelet kapott a Jó Pajtás szerkesztősége a skorenovaci Žarko Zrenjanin Elemi iskola VII. b osztályától.

Kitűnően fölszerelt kézilabda és kosárlabda pályánk van – írják a diákok. Mégsem sportolhatnak mert – a labdát a tanárok kettévágják. Ha a tornatanár elutazik, nem kapják meg az iskola labdját, vagy nem játszhatnak azt, amit akarnak.

Az utam a VII. b-be vezetett. Miután a levelet az osztályelnök felolvasta, feltettem a kérdést: – Ki írta a levelet? Az osztály kórusban válaszolt.

– Mi!

Kezdetét vette egy két órán át tartó, viharos értekezlet, amelyen a pajtások – az osztály minden tagja – elmondták, mi készítette őket a levél megírására. Levelükkel az iskola sportéletét szeretnék föllendíteni.

Röviden közöljük felszólalásaikat.

MRAVJOV ANTAL: – Mi magunk csináltuk a pályákat. Kocsival hordtuk az iskola udvarára a földet, mi simítottuk és hengereltük el az egészet, és most ott áll minden árván.

SEBESTYÉN MÁRIA: – Minek építettük a pályákat? Hiszen ha esik az eső, azért nem engednek rá bennünket, mert behordjuk a sarat, pedig a cipőnket a folyosón hagyjuk. Ha száraz az idő, akkor állítólag felferjük a port. Ha kell, szívesen fel is locsolnánk a pályákat.

GÁSPÁR MIHÁLY: – Egész november elején szép napos idő volt. Megígérték, hogy megtartjuk az iskola őszi kézilabda bajnokságát. Amikor egy vasárnap délelőtt bejöttünk, az altsízt kikergetett bennünket. Most már itt az esős idő és a bajnokságból nem lesz semmi.

FÁBIÁN ERZSÉBET: – Mi is szeretnénk játszani, mint a többi iskola tanulói, de szeptember óta csak tornaórákon engednek bennünket a pályára.

MOLNÁR LÁSZLÓ: – Már azon is gondolkoztunk, hogy építünk egy másik pályát valahol a falu szélén, ahol szabad időnkben játszhatnánk, de nincs megfelelő terület.

ÉLESDI JÁNOS: – Szívesen dolgoztunk az iskola földjén. Az idén is két és fél láncon törtük le a kukoricát. A pénzen új padokat vesznek. Ez is kell, de talán a labdákra is telne a keresetünkből.

SZABÓ ERZSÉBET: – A levelet akkor írtuk meg, amikor a plošicai iskolában a lányok 9:0 arányban kaptak, a fiúk pedig 13:7 arányban győztek a kiskézilabda találkozón. A fiúk győzelmüket Kovačević Dušannak köszönhetik, aki 12 gólt dobott. Most jött Belgrádból és ő az iskola legjobb sportolója.

– Biztosan kárt tettetek, ablakokat törtetek be? – kérdeztem.

BARÁTI ANDRÁS: – Egyszer tornaórán – tehát nem szabad időben – betörtünk egy ablakot, de azonnal meg is csináltattuk. A virágoskertre pedig vigyázunk, hiszen azt is mi ültettük.

BARJAKTÁROV ERZSÉBET: – Tudjuk, hogy az iskolának nincs labdája, ezért hoztunk mi. De hármat is szétvagtak.

– Mit javasoltok?

GÁSPÁR MIHÁLY: – Mindent megtennénk, akár pénzt is összeadnánk a labdákra, csak engedjenek bennünket játszani. Télen át asztalitenisz-, sakk- és szertorna-bajnokságot kellene rendezni. Reméljük tavaszra megengedik, hogy birtokunkba vegyünk saját pályáinkat.

– Remélem a dolgokat úgy mondtátok el, ahogy történtek, nem nagyítottatok el semmit?

– Természetesen – hangzott a közös válasz.

Ezek után Szofrán Tamás igazgatóval és Szabjov István tornatanárral beszélgettem a levélben foglaltakról.

– Valóban így van, a diákokat csak a tornaórán engedjük sportolni. A labdák szétvágásáról eddig nem hallottam, az altsízt azonban én utasítottam, hogy ne engedje a gyerekeket a pályákra. Mivel az iskolaudvarban szűkös a hely, úgy határoztunk, hogy vigyázunk az új sportpályára – mondta Szofrán Tamás.

– Szakvizsgára készültem és így szabad időmben nem foglalkozhattam a gyerekekkel. Talán rájuk lehetett volna bízni a pályák rendben tartását, de ezt még eddig nem kérték határozottan – mondta a tornatanár.

Megértettük, hogy ilyen kérdésben nehéz választ adni, hiszen a gyerekek dicséretet érdemelnek, hogy megcsinálták a pályákat, de azt is meg kell mondani, hogy komoly probléma rendben is tartani. Talán közösen könnyebben megtalálják a középutat.

Reméljük, hogy a skorenovaci pajtások kérése megértésre talál, és tavasszal vígan kergethetik a labdát.

Bada István

1966. november 17.

Átrepültem az Északi-sarkot

Az ember kutató természete évszázadok óta vonzza a felfedezőket az ismeretlen felé. Még az őrkő fagy és jég mostoha világa sem kerülte el a kíváncsi természetű ember figyelmét. Az utóbbi évszázadok számtalan kísérlete közül nemegy végződött tragikusan, az expedíció tagjai a zord és mostoha vidéken lelték halálukat. Végre 1909-ben sikerült meghódítani az Északi-sarkot.

Nos, az elmondottak tükrében érdekes lesz leírni, hogyan juthat el a technika évszázadának mindennapi emberre, ha nem is éppen magára az Északi-sarkra, de legalábbis pontosan föléje. Néhány óra alatt narancsszörpöt szürcsölgetve teheti meg azt, amire évszázadokkal ezelőtt még hosszú, veszélyekkel teli hónapok sem voltak elegendőek.

*

Általában három úton juthat el Európából a repülőgépen utazó a Távoleket rohamosan fejlődő országába, Japánba. Vagy a Szovjetunió légi terében repül, vagy az úgynevezett déli úton halad, azaz az ázsiai földrész déli országait érintve. Az utóbbi út hosszadalmas, fáradságos, a gép útközben kilencszer landol. A harmadik útirány a legújabb – mintegy öt éve járnak erre utasszállító gépek – pontosan az Északi-sark felett vezet. A térképet szemlélő olvasó bizonyára hiába követi majd a gép útját, a térkép vetülete miatt érthetetlennek látszik az útirány. A földgömböt szemlélve azonban minden azonnal világossá válik. Jómagam is számtalanszor forgattam a kartongolyóbit, mielőtt útnak indultam.

Az indulás

Március elején valamivel délután három óra előtt hatalmas gép gördült Koppenhága korszerű repülőtérének 27. kijáratá elé. A cihelődő utasok kíváncsian szemlélgették a váróterem ablakán keresztül. A DC-10-es típusú Haakon Viking nevű, 283 utast szállító óriásgéppel tesszük majd meg a hosszú, de érdekesnek ígérkező utat. Jövendő útítársaimat szemlélgetem. Java részük Európában járt japán turista. Szünet nélkül hadarják érthetetlen beszédjüket, nyakukban egy-egy fényképezőgép, kezükben rengeteg csomag.

A hangosbemondó közben jelzi, hogy a SK 989 járat utasai elfoglalhatják helyüket a gépen. A nem dohányzók részére fenntartott részben telepedtem le, természetesen az ablak mellett, mert a repülőgéppel gyakran utazó számára is feledhetetlen élmény a magasból kémlelni Norvégia kopár hegyeit, Grönlandot, Alaszkát.

Végre nekilendül a gép, és egyre magasabbra kapaszkodik. Hamarosan feltűnnek Norvégia partjai, alattunk Bergen, az ismert kikötőváros, majd a Sogne Fjord kacskaringós partjaiban gyönyörködünk. Kattognak a fényképezőgépek. Egyszerre feszes járással egy fehér sapkás szakács sétál végig a széksorok között, a gép konyhája felől inycsiklandozó illat lopja be magát az utasok közé. Ebédidő! A csinos légikasszonyok fáradhatatlan mosollyal szolgálják fel a háromfogásos, svéd szájíz szerint összeállított ételt. Rák, hal, dán sajt, tej, gyümölcszörp – ki mennyit akar! Kenyér annál kevesebb. Háromnapos skandináv tartózkodásom idején szerencsére volt időm leszokni a kenyérről, így jóízűen költöttem el az élm telt sajátos ízű ételt.

Újabb légikasszony fülhallgatókat kínál, természetesen nem ingyen, két dollárért bérelhetők. A karosszék karjába kell kapcsolni, és az unatkozó utas ízelése szerint tizenkét műsor közül választhat. Egy másik légikasszony újságokat, képeslapokat osztogat. Valahol Grönland felett jár már a gép, amikor a pilóta közli: – Kedves utasaink, hamarosan megtekinthetik legújabb filmünket. A hangot a hatos csatornán hallhatják. Jó szórakozást kívánok!

Az Északi-sark felett

Perceken belül peregni kezd a film a gép törzsére szerelt képernyőn. Szokványos szerelmi történet. Egy ideig nézem, majd kissé feljebb húzom a gép ablakán a redőnyt. Már mintegy három és fél órája repülünk, elhagytuk Grönlandot is, irány az Északi-sark! Kissé hűvös van, a személyzet párnát, takarót osztogat.

S mire happy and-el véget ér a film, ismét a gép kapitánya szól a hangosbemondón. – Kedves utasaink, tekintsenek le az ablakon, az Északi-sark felett járunk! Tizenegyezeröttszáz méter magasan röpdülünk, a hőmérséklet odakint mínusz 58 Celsius-fok.

Lent csodálatos a világ. A hó és a jég dermedt világa. A magasból, amerre csak a szem ellát, mindenütt vakító fehérség. Hol van pontosan az Északi-sark, nem tudjuk, mert ilyen magasból az odaképzelt szél lengette zászló sem látszik. De itt van alattunk, az biztos. És különös érzés lesz úrrá rajtam. Kényelmes karosszékben, halk zenét hallgatva járok ott, ahová évszázadok során hiába igyekeztek elődeim. Ismét kattognak a gépek, habár a havon, jégen kívül semmit sem látni. Mégis feledhetetlen látvány!

Alaszka fagyos világa

A gép azonban nem köröz, tovaszáll. Alattunk a befagyott Északi-tenger, a távolban Alaszka partjai rajzolódnak ki. Egyre többen szenderülnek álomba.

Kint vakító napsütés, az Egyesült Államok 49. államának kopár, hóborította hegyei, kacskaringós folyói felett járunk. Kevesen tudjuk Alaszkáról: területe az USA területének egy ötöde, és mindössze 310 000 lakosa van. Finnországot az ezer tő országának nevezik. Nos, Alaszkának több mint hárommillió tava van!

A gép körözve ereszkedik alá, már látjuk Anchorage-t (enkoridzs). Alaszka legnagyobb városát. Az elmúlt évtized során hihetetlen fejlődésnek indult település házai igazi amerikai módon katonás sorrendben emelkednek a havas tájon. A kikötő jegével néhány hajó küszködik – eredménytelenül.

A leszálló pályát majd húsz centis frissen esett hó borítja, mi tagadás, szorongva várjuk, hogyan ér földet a csúszós talajon az óriási gép. A pilóta gyakorlott keze azonban pontosan vezeti a járművet, simán szállunk le. Az utasok tapssal jutalmazták az ügyes kapitányt.

Egyre álmosabbak vagyunk, főleg az európaiak. Az órát nézem, éjfél múlt 35 perccel. A kilencórás repülőút után viszont a repülőtéren csarnokában az óra délután fél három mutat. Otthon, a jó öreg Európában éjfél van, itt delelőn áll a nap. Az időeltolódás miatt ugyanis korábban érkezünk Alaszkába mint ahogy aznap Európából elindultunk.

Alaszka nemzetközi légitikötője a modern Babel. Japán, kínai, indiai, eszkimó, európai, amerikai és dél-amerikai utasok tolonganak a szörmeke-reszkedésekben, hogy – kihasználva a ritkán adódó alkalmat – potom pénzért vásároljanak a zord tájon elejtett sarki róka szőrmejéből. A gyakorlott személyzet pillanatokon belül számítja át az árat az egyik valutából a másikba, mert itt a világ jóformán minden fizetőeszközét szívesen fogadják.

Horváth Gábor
1976. május 20.

Barátságban élni mindenkivel

Beszélgetés Székely Tibor világlutatóval

Sok pajtásnak volt kedvenc olvasmánya Székely Tibor Találkozásom az állatokkal című írása. Örömmel újságholhatjuk, hogy rövidesen közölni kezdjük Székely Tibor újabb útirajz-sorozatát. S mivel az olvasó szeret minél többet tudni kedvenc írójáról, elbeszélgettünk Székely Tiborral.

A gyerekek annyira beleélik magukat olvasmányaikba, hogy gyakran álmódznak róla: egyszer ők is útra kelnek. Miről álmódzott gyermekkorában a világlutató, aki azóta úgyszólván minden földrészt bejárt?

– Természetesen én is az utazásról ábrándoztam. Már öt éves koromban megtanultam olvasni, legkedvesebb könyvem a földrajzi lexikon volt. Különösen az A betűs címszókat szerettem, mert itt találtam meg Afrika, Amerika, Ausztrália, no meg Ázsia térképeit és a színes képeket a földrészek lakóiról. Mégis más pályára kerültem. Jogot végeztem. Csupán a véletlennek köszönhetem, hogy utazó lett belőlem. Buenos Airesben újságíróskodtam egy időben, és riportot írtam egy hegymászóról. A riport annyira tetszett neki, hogy meghívott, tartsak velük a következő expedícióján. Az Aconcagua csúcsára indultak. Ez az expedíció teremtett számomra lehetőséget a további utazásokra.

– Mi a legvonzóbb az utazásban?

– Az ismeretlen tájak, hegyek, völgyek, szépségének felfedezése. Később az ember kíváncsi lesz másra is. Egyesek növényeket gyűjtenek, másokat az állatvilág foglalkoztatja. Engem elsősorban az emberek érdekelnak. Nagyon szeretem az embereket, bárhol élnek is, bármilyen nyelven beszélnek, bármilyen színű a bőrük. Sok ezer barátom van mindenfelé, amerre csak jártam. Számomra ez a legszebb: barátságban élni mindenkivel.

– Legkedvesebb élménye?

– Egy tibeti zárándokkal való találkozásom. A Himalájában, Nepál és Tibet között ismerkedtem meg vele. Tibeti szokáshoz híven kiöltött nyelvvel üdvözöltük egymást, azután letelepedtünk egy kőre. Beszélgetni nem tudtunk, mert nem értettük egymás nyelvét, csak mosolyogtunk. De sokszor ennyi is elég a barátsághoz. Később elővettem egy halkonzervet és megkínáltam vele. Ő meg tibeti teával vendégtelt meg. Nem valami jó ízű ital, de azért egyszer meg lehet inni. Falatoztunk, ittuk a teát és időnként egymásra nevtünk. A tibetinek ízlett a hal, tehát mielőtt elváltunk volna, átnyújtottam neki egy konzervet. Úgy megörült neki, hogy nekem ajándékozta az imamalmát. (Az imamalom egy henger, amelyre imák vannak írva. A zárándok a hengert forgatva imádkoznak.) Nem akartam elfogadni az ajándékot, mert tudtam, nagy érték számára. De ő csak nevetve elővette a tarisznyájából a tartalék malmot. Így aztán nagy barátságban váltunk el, noha egy szót sem tudtunk egymással váltani.

– A mi olvasóink síkságon élnek. Egyelőre csak álmódhatnak arról, hogy eljutnak a nagyvilágba. De addig? Van-e nekik kutatni valójuk ezen a tájon?

– De még mennyire! Itt van például a Fruška gora. Emlékszem, amikor tizenhét éves voltam, Crna Gorában, Nikšićben jártam iskolába, és osztályunk onnan jött ide, a Fruška gorába táborozni. Tehát még annak is, aki a hegyek között él, van itt mit látnia, felfedeznie. Azt ajánlom a gyerekeknek, hogy ismerjék jól meg Vajdaságot, van itt is sok látnivaló. Utána majd csak eljutnak másfelé is.

– Ahhoz, hogy valaki hosszabb útra induljon, elsősorban mire van szükség?

– A földrajz, történelem és biológia ismeretére. De a nyelvtudást is nagyon fontosnak tartom. Magam is kilenc nyelven beszélek folyékonyan: a szerbhorvát és magyaron kívül franciául, angolul, németül, olaszul, spanyolul, portugálul és eszperantóul. De tudok oroszul, japánul és arabul is, ismerem a dél-amerikai indiánok néhány tájnyelvét is. Különösen hasznosnak tartom az eszperantó tanulását, mert ezzel az ember barátokat szerezhet az egész világon, minden országban, minden városban.

– Tervei?

– Még nem tudom biztosan, de valószínűleg másfél év múlva ismét útra kelek. Az óceániai szigetvilágot szeretném meglátogatni.

Bada István

1971. október 28.

AZ ELEKTRONIKUS TENISZ, LÖVÖLDE ÉS A TÖBBI

Újabb szórakozási lehetőséget kínál a tudomány

Már az évek óta elterjedt, hogy egy morzsányi zsebszámítógép és a tévékészülék segítségével otthon, kényelmes karosszékben ülve is teniszezhetünk, labdázhatunk. Ma már mindez valóság. Elég mélyen kell ugyan még a zsebünkbe nyúlnunk ahhoz, hogy az elmés készüléket magunkénak mondhassuk, de mindenképpen vigasztaló, hogy az eddig csak külföldön gyártott tévéjátékokat már hazai gyárakban is készítik.

De ne vágjunk a dolgok elébe, lássuk csak, mi is tulajdonképpen az elektronikus teniszből, lövöldéből és a többi játékból. Az elektronikus játékok a közönséges otthoni tévékészülékünk képernyőjére a sokfajta játék pályáit, a játékosokat és a labdát. A tévékészülék képernyője tehát, ha a külön megvehető játékelem (de készítenek már a tévékészülékbe beépíthető, sőt azzal együtt gyártott elektronikus játékokat is) kábelét az antenna bemenetelébe csatlakoztatjuk, teke-, jégkorong-, teniszből, labdarúgóból, kézilabdából pályává válik, amelyen egy vagy több játékos vezetheti a színesen megjelenített labdát.

A tévékészülék előtt ülő játékosok a tévéjáték vezérlő egységének egy-egy példányát tartják kezükben, és annak segítségével irányítják a játékosokat, a labda pályáját és sebességét. A találatot nem kell külön feljegyezni, itt is segít az elektronika, mert a készülék pontosan jelzi a pillanatnyi eredményt. A kívánt játékot gombnyomással választjuk ki és rajzoljuk fel a képernyőre.

Újabb lépést jelentett, s ezzel újabb szórakozási lehetőséget nyújtott a fotocellás fénypuskával működő házi céllövölde megalkotása. Ez ma már jóformán minden igényesebb tévéjáték tartozéka. Hogyan is működik az elektronikus lövölde? A képer-

nyőn szabályozható sebességgel táncol a céltárgy – egy fehéren világító, diónyi nagyságú pont. Ha a játékos akkor nyomja le a fénypuska billentyűjét, amikor az pontosan a célpontra irányul, vagyis a puskába épített fotocella érzékelt a fénypontot, a célzás jó volt. A találatot a hangszórón megfelelő hang nyugtázza, és szépen lehet látni, amint a céltárgy leesik. Magától értetődik, hogy színes tévékészülék esetén az eredményt kellemes zöld színű számokkal a mikroprocesszor a képernyő felső részére írja.

A céllövölde, képernyőjén rajzol az elektronikus lövölde.

A céllövölde, képernyőjén rajzol az elektronikus lövölde.

A céllövölde, képernyőjén rajzol az elektronikus lövölde.

Az elektronikus teniszből, lövöldéből és a többi

Újabb szórakozási lehetőséget kínál a tudomány

A legújabb típusú lövöldék még érdekfeszítőbb szórakozást ígérnek. A célpont ugyanis nem táncol állandóan a képernyőn, hanem hol itt, hol ott váratlanul felbukkan, végigsuhan a képernyőn, és ismét eltűnik. Hogy célba találjunk, ehhez már igen éles szem kell, és az igazi vadászat élményét varázsolja a játék otthonunkba.

Merre tart a tévéjátékok fejlődése? A szakemberek véleménye szerint az elkövetkező években számos meglepetésre számíthatunk még a televíziózás terén. Íme néhány a sok lehetőség közül: tetszés szerint színes ábrákat rajzolhatunk a tévékészülék képernyőjére, a sakk egy egyszerűbb változatát játszhatjuk a számítógéppel stb. Egy angol cég futballjátéka a játék szabályait figyelembe véve egyben az elektronikus bírót szerepét is betölti a két játékos között. Szabálytalanságot észlelve megfújja a sípot, és azonnal leállítja a játékot. Az elektronikus bírót – az igazival ellentétben – nem befolyásolható és teljesen süket minden megjegyzésre.

Végezetül pedig még csak annyit, hogy a tavaszi belgrádi műszaki vásáron kétfajta hazai tévéjátékot láttunk. Az egyszerűbb segítségével két játék, mégpedig teniszből és jégkorongból játszható, s ennek kiskereskedelmi ára háromezer dinár körül alakul. Az amerikai szabadság alapján gyártott nagyobb készülék ára eléri a hat-ezer dinárt, de hatféle játékra ad alkalmat, beleértve a fent említett kétfajta lövöldét is.

1977. december 29.

Ez igen!

Többször írtuk már egyik-másik mobilról, hogy „ezt akár a zsebpénzedből is kispórolhatod”.

Ma csupán érdekességként, hogy lásd, mi minden van már egy olyan telcsit mutatunk be, amelyre, sajna, semmiféle zsebpénz nem lenne elég.

De ezt a csodabogarat nem is tiniknek gyártják. Sokkal inkább pénztől duzzadó bukszájú utazóknak, kereskedőknek, mérnököknek.

A Tungsten W ugyanis egy mobiltelefon és egy zsebszámítógép ötvöze.

Ennyit legalább tudni illik róla:

- * Színes képernyője 65 000 színben pompázik.
- * A képernyőn felkínált programok az ujj érintésével indulnak be.
- * A megszokott módon lehet vele mobiltelefonálni.
- * Odahaza rákapcsolható az asztali számítógépre.
- * Jól feltöltött elemekkel 10 óráig babrálható.

2003. november 13.

Elektronikus lövölde

Újabb lépést jelentett, s ezzel újabb szórakozási lehetőséget nyújtott a fotocellás fénypuskával működő házi céllövölde megalkotása. Ez ma már jóformán minden igényesebb tévéjáték tartozéka. Hogyan is működik az elektronikus lövölde? A képer-

Repülőgéppel a világűrbe

Nemsokára új korszak kezdődik a jelenleg még mindössze két évtizedes múltú űrkutatásban: megjelennek az eddig csupán egyszer felhasználható szállítórakétáktól merőben eltérő elven működő többször is felhasználható űrrepülőgépek. Az eddig elvégzett űrkísérletekben alkalmazott rakéták és a velük a világűrbe juttatott hasznos terhek (mesterséges holdak, űrhajók, űrállomások stb.) közös sajátossága és egyben óriási fogyatékosága volt, hogy felhasználásukra csak egyetlen alkalommal kerülhetett sor. A rendkívül nagy költséggel gyártott berendezések menthetetlenül odavesztek. Így például a Holdat is megjárt Apollo űrhajót felemelő Saturnus-V típusú 110 méter magas és 280 millió dolláros költséggel épített hordozórakéta mindössze néhány perces működés után megsemmisült. A jelenleg alkalmazott űrhajózási eszközök tehát – mint látjuk – rendkívül ráfizetések, nem beszélve kedvezőtlen irányíthatóságukról és a Földre visszatérő rész leszállásának bonyodalmaíróiról.

Az űrkomp

A szakadatlanul növekedő űrkísérletek száma arra készítette a tudósokat, hogy elvileg teljesen új – a jelenlegi hátrányoktól teljes egészében mentes – űrhajózási eszközt tervezzenek. Több évi kitarató és költséges kísérleti és tudományos munka eredményeképpen elkészült a Space Shuttle (ejtsd: szpész sátl). Az amerikai űrkutatási hivatal, a NASA tervező mérnökei egy függőlegesen, rakéta módjára felszálló, de repülőgépként betonpályára leereszkedő kozmikus szállítóeszközt készítettek. A más néven űrkompnak is nevezett szerkezet méretei majdnem megegyeznek a jól ismert és népszerű DC-9-es típusú sugárhajtású utasszállító repülőgéppel, személyezte hét fő. A tervek szerint az utasok űrruha nélkül repülnek majd, és nem kell átesniük az eddig elmaradhatatlan, hosszadalmas és fárasztó gyakorlatozásokon. Ezek szerint semmi akadályja annak, hogy a jövőben mérnökök, csillagászok és tudósok emelkedjenek a világűrbe.

A pilótafülke mögött helyezkedik el a majdnem tizenkilenc méter hosszú rakodótér, ide teszik az űrbe szállítandó vagy az onnan visszahozott űrállomásokat, műholdakat stb.

Jól repül a gép

Az űrrepülőgép első kísérleti példánya már elkészült és fel is emelkedett. Igaz, egyelőre még nem önerejéből, egy hatalmas Boeing 747-es típusú gép emeli hátán a magasba. Onnan leválasztva viszont már önállóan teszi meg a leszálló pályáig vezető hosszú utat. Az első jelek szerint a tervező mérnökök hada kifogástalan munkát végeztek, az űrrepülőgép könnyen irányítható, és biztonságosan repül.

A Space Shuttle indító bázisa a kaliforniai Cape Canaveral-i (kép keneverel) űrközpont. Ide tér majd vissza rövidebb-hosszabb űrutazás után a közönséges repülőgépekhez hasonló, csak annál nagyobb méretű betonpályára. A már épülő leszállópálya hossza 4,60 kilométer, szélessége 90 méter. A leszállás során a pilóták munkája egyáltalán nem nehéz, éppúgy irányítják a gépet, mint a korszerű, hangnál sebesebben repülő harci gépek pilótái.

A többször is felhasználható űrrepülőgéppel – a közeljövő új világűri szállítóeszközével – megoldhatók mindazok a feladatok,

amelyek az elkövetkező két évtizedben az űrkutatás előtt állnak. Szinte lehetetlen felsorolni minden előnyét, a következőket azonban nem árt megjegyezni:

- jelentős mértékben csökkenti az űrkutatás költségeit;
- a Föld körül keringő űrállomásokat olcsón lehet karbantartani;
- lehetővé teszi a laboratóriumi kísérleteket számos, az űrben végzett gyártási folyamatok tanulmányozására;
- űrbeli mentőeszközként is használható.

1978. február 9.

– Fiatalember, nem tudja, hogy a tejúton csak öt fényév a megengedett maximális sebesség?

1963. november 28.

Средствата за изследване са предоставени от Фондацията за изследване на науката и изобретенията на Република България.

[illegible]

4. Weniger Subjektivität: Elektronisch geführte Spiele entscheiden sich

A total of seven separate books follow in chronological order:

Jó, jó, ne is mondd, mert úgyis tudom: egyelőre a diák zsebpénzéből nem telik autóra. De jön a nyár, a meleg, a napsütés, a kirándulások ideje. Akkor pedig nem árt legalább a szemet meglegeltetni egy-két fényesre suvickolt bádogszépségen.

Az egyik képsorunkon a német VW bogárhátúja látható, ezúttal nyitott változatban. Amikor napsütésben elindulsz vele, még odahaza leszereled a vászontetőt. Aztán menet közben úgy lobog a hajad, hogy mindenki utánad bámul.

Ezen igazán ne add magad. Amikor megjelenik az első esőfelhő a kéklő égen, csak hanyagul megnyomsz egy gombot a műszerfalon. Erre beindul egy halkán zúgó, rejtett szerkezet, és a szemed láttára borítja a fejed fölé a vászontetőt. Mindez röpké másfél perc alatt meg végbe, s mire az első csepp égi áldás talajt ér, már biztonságban vagy.

Megnézheted a műszerfalát is, meg, mint ilyenkor illik, kívülről is. Citromsárga, tűzpiros, fűzöld és azúrkék színekben kerül a boltokba.

Hoppá! Ebben a másodpercben futott be a hír: összekalapálták a Gingo nyitható tetejű változatát is.

A szakértők szerint, Földünk kőolajkészletei néhány évtizeden belül kimerülnek. Hogy ez pontosan mikor következik be, az elsősorban rajtunk múlik. Ha a közeljövőben ügyesen takarékoskodunk a kőolajszármazékokkal, vagyis a benzinnel, a fűtőolajjal és a Diesel-olajjal, a benzinkorszak jelentősen meghosszabbítható lesz. Az egyre nagyobb méreteket öltő fogyasztás és az egyre szerényebb készletek első következménye a benzin árának világszerte tapasztalható emelkedése. Nem csoda tehát, hogy évtizedünk mérnökeinek egyik fontos feladata olyan közlekedési eszközöket tervezni, amelyek a néhány évtizeddel ezelőtti benzinpazarló gépkocsikhoz képest kevesebb üzemanyaggal is beérik, vagy pedig nem kőolajból származó üzemanyaggal működnek. Nos, a kezdeti eredményekről máris számolhatunk. A gépkocsit tehát még korai volna elsírtni.

Curitiba brazil városban például üzembe helyezték az első alkoholtöltő állomást. A hírek szerint hamarosan minden nagyobb városban üzemelni kezdenek az alkoholtöltő kutak. A brazilok ugyanis úgy képzeli el a benzinnel való takarékoskodást, hogy a vidékükön bőven termő nádcukorból néhány év múlva már 7,6 milliárd tonna alkoholt állítanak elő a gépkocsik üzemanyag-ellátására. Ez a temérdek alkohol nem kevesebb mint négymillió gépkocsi számára biztosít majd olcsó és gazdaságos üzemanyagot.

Sokan a gépkocsi földgázból nyerhető folyékony gázzal való üzemeltetésében látnak kiutat. A gázzal működő gépkocsi előnye az olcsóbb üzemeltetés mellett a jelentősen kisebb környezet-szennyeződés is. Nem megvetendő továbbá az a tény sem, hogy a gázzal működő gépkocsi motorjának élettartama mintegy 40 százalékkal hosszabb. A gépkocsik üzemanyagaként szolgáló gázt hazánk minden nagyobb városában meg lehet venni és a már meglevő motorokon csupán kisebb változtatásokat kell eszközölni.

Rendkívül sokat ígér a villamosautó is, különösképpen a városi közlekedésben. A tervek szerint a jelenlegi benzinkutakon akkumulátor-cserélő állomásokat létesítenek, ezeken a helyeken lehet majd becserélni a már kimerült áramforrásokat. A villamos üzemeltetés előnye nemcsak a benzinnel való takarékoskodás, hanem a teljesen zajtalan működés is. A villamos gépkocsi továbbá égéstermékekkel egyáltalán nem szennyezi a környezetet.

Megfeszített kutatások folynak a napenergiával működtethető személygépkocsikkal is. Az első példányok máris elkészültek, és meglepő, hogy nem csupán napos, hanem felhős időben is közlekedhetnek.

Azzal természetesen tisztában kell lennünk, hogy az újfajta gépkocsik térhódításához még majd egy évtizedet várniuk kell, néhány még teljesen meg nem oldott műszaki akadály miatt. Addig pedig nem marad más hátra, mint jól bevált, benzinnel működő autóinkat minél takarékosabbá tenni. Szerencsére erre is van mód. A francia Citroen gyár például az újonnan tervezett VISA Super-be apró számítógéppel vezérelt, teljesen elektronikus gyújtóberendezést épített be. Hála az elektronika minden vívmányának, beleértve egy mikroprocesszort is, a VISA Super 100 kilométeren nem fogyaszt 5,5 liternél több üzemanyagot. Számunkra különösen öröndetes hír ez, mert a tervek szerint a franciákkal együttműködő koperi Cimos hamarosan szintén gyártja majd a világ pillanatnyilag legtakarékosabb gépkocsiját.

53 Jó Pajtás

Tegyük azonnal hozzá, hogy a csodák ideje már rég elmúlt, a semmiből tehát mégsem lehet energiát nyerni. De azért szerencsére van olcsóbb energia is a villanyáramnál. Mi is ez? Erre az egyre égetőbb kérdésre kerestük a választ nemrég a Belgrádban megtartott nemzetközi Solar '80 elnevezésű rendezvényen.

Tudjátok-e például, hogy mi is az a hőszivattyú? Ettől a roppant egyszerű és olcsó, de annál elmésebb szerkezettől várják a mérnökök, hogy már néhány éven belül számottevően könnyít energiagondjainkon. Bizonyára mindenki észrevette már, hogy milyen langyos télen a pince levegője. Nos, éppen ezt a kihasználatlan, felesleges hőt gyűjti össze és szivattyúzza a megfelelő helyre a szoban forgó találmány. A pincéből, az éléskamrából, a folyosóról, vagy pedig akár az udvarból összegyűjtött hőt vezeti tehát a hőszivattyú egy jól szigetelt víztartályba. Az ingyen energiával felmelegített vízzel aztán kezét moshatunk, fürödhethünk, mosogathatunk, de néhány év múlva akár már fűthetünk is. Hogyan is működik a fura nevű szerkezet? A hőszivattyú valójában a hűtőszekrény fordítottja. A hűtőszekrény ugyanis a zárt térbe helyezett élelmiszerekből hőt von el (magyarán: hűt) és juttat ki a szabadba. Nézzétek csak meg, milyen kellemes meleg áramlik a hűtőszekrény mögül. Nos, a hőszivattyú éppen az ellenkezőjét csinálja, vagyis a környezet felesleges hőjét vonja el, és juttatja be egy jól hőszigetelt víztartályba. Ugye, milyen egyszerű, de nagyszerű ötlet?!

Napenergiából villanyáram?

[illegible]

Végül pedig egy érdekesség. A kragujevaci Crvena Zastava Művekben elkészítették az első hordozható, irattáska nagyságú napkollektort. A kiránduló, vagy pedig a hétvégi házába igyekvő polgár a hóna alá csapja az ötletes szerkezetet, majd a megfelelő helyen felnyitja a táska fedelét, s a napsugárzás hatására két óra elteltével máris 50–60 Celsius-fokra felmelegedett víz áll rendelkezésre, mégpedig mintegy 12 liter. Hogyan is működik a hordozható kollektor? Üzemelés közben az alul elhelyezett, feketére festett csőrendszerben felhevül a víz, s mivel ez könnyebb mint a hideg, felfelé áramlik, a tartályba. Innen, persze, kiszorítja a hideg vizet, amely leáramlik a csőrendszerbe. Ezzel máris beindul a természetes körforgás. Mindaddig meleg víz áll rendelkezésünkre, amíg süt a nap, sőt még jóval később is, mert az összecukott táska hőszigetelése olyan jó, hogy még másnap is langyos a víz!

Horváth Gábor
1980. november 13.

Pista gyerek nagyon szerette a természetet, és mindig ott sündörgött a folyosó végén, amikor a biológiai szertár ajtaja kinyílt. Egy-egy kíváncsi pillantást vethetett ilyenkor a polcon sorakozó kitömött madarakra, csontvázakra, üvegekben őrzött állatokra, a falakon lógó képekre és boldog sóvárgással nézte a beavatott diákokat, akik segíthettek az óra elején és a tanítás végén ki- és behurcolászni a szertári szemléltető anyagot. A tanár fel is figyelt Pistára és behívta a szertárba. Elbeszélgettek, majd Pista felajánlotta segítségét: szívesen eltakarítgatna néha itt, a szertárban, ha megengednék neki. Persze, hogy megengedték. Ezután történt egyszer, hogy a biológia tanára és Pista a szertárban szorgoskodtak, de a tanárt kihívták valamiért. Pista leült és nézegette az állatokat. Várta, hogy visszajöjjön a tanár. A sok nézgelődés közben elszunynyadt, tanára úgy találta őt a szék karjára borulva.

Pista felrezzent álmából, elhézést kért, majd azt mondta, hogy egy érdekes álma volt és ha fel nem ébresztik, hát most lehet, hogy egy mérges bálna hatalmas szájából keresne kiutat. – Talán csak nem? – De, tanár néptárs. Azt álmodtam, hogy egy íróasztal mellett ülök és arcképes igazolványokat készítek az állatok számára. A szoba ajtaja tárva nyitva állt és a hosszú folyosón ott tolongtak azok az állatok, amelyek ki szeretnék volna cserélni eddigi igazolványukat.

– Nekem ebből elég volt! – toppantott egy mérges lótetű mind a három ballábával. A többiek ijedten ugrottak félre. – Mondja, kérem, mi vagyok én valójában: ló? Ugye nem. Tetű. Ugye, az sem. Lótetű sem. Talán lóbogár? Az sem. Legyen szíves cserélje ki az igazolványom, mert unom már ezt a sok csúfolkodást. – Várjon csak, édes barátom, majd megnézzük az anyakönyvet, akarom mondani a rendszertant. Kicsoda is maga valójában. Aha, itt van. De hisz maga valójában tücsök! – Hát persze, hogy az vagyok. Méghozzá hatalmas tücsök, valóságos lőtücsök. – Hi-hi-hi – nevetett fel egy

Igazolja magát!

nünüke. – Ilyen pocakos tücsköt sem láttam még. Mondja, kedves izé, lőtücsök, tud maga ugri? – A lótetű kissé elpirult, potrohára nézett és felelt: – Most nem bírok, de kiskoromban bírtam. – És cirpelni is tudott? – kérdezte egy másik rosszmájú hang. A lótetű kihúzta magát. – Mi az, hogy tudtam! Még most is tudok. – Na jól van – szólott Pisti –, hagyja itt a két fényképet, és jöjjön el egy hét múlva.

– Féltre az útból! Brumm! – hallatszott mint távoli ézengés és a sorbanállók riadtan ugrottak félre. – Jön a bölömbika! – sügtak össze az apróbb állatok. Utat engedtek a jövővénynek, de csodák csodájára, toporzékoló bika helyett egy jókora tyúkhöz hasonló, hosszú nyakú, hosszú csőrű, valami gémféle madár lopakodott elő hosszú lábain. Csőrét az asztal fölé nyújtotta és elrebecgte, hogy ő már befáradt, hogy a fiókáit is csúfolják a nádvilág lakói és valami szép, igazi madárnevet kér. – Milyen szép például, hogy kócsag, daru – mondta meghatva, majd ő is letette fényképeit és hosszú lábaival keresztüllépett a gyülekezeten.

– Jaj, jaj – sírdogált egy vékony hangocska, nem bírom tovább a szegyet. – Hát ez kicsoda? – súgtak össze a várakozók, mert ők sem ismerték ezt a furcsa se uborka, se hurka atyafit. – Tengeri uborkának hívnak – mutatkozott be a kérvényező –, pedig nem is vagyok növény, hanem állat. – Ez állat? – nézett össze a többi állat és undorodva félrehúzódtak. – Az vagyok bizony – mondta a tengeri uborka –, méghozzá a tengeri sün és a tengeri csillag legközelebbi rokona, sőt ha nagyon akarjátok, a gerincesek rokona. Kérem, valami tiszteletreméltóbb nevet szeretnék.

Így sorakoztak a furcsa nevű állatok, és kiderült, hogy a tengeri rózsza nem rózsza, a tengeri kökörcsin és lilium nem virágok, a tengeri sün nem sün; a tengeri malac se nem tengeri, se nem malac, hanem rágcső: a repülő kutya nem kutya, hanem denevér és végül, mikor már hallani sem lehetett a nagy zűrzavarban, valaki a folyosó végén akkorát szusszantott, hogy az egész társaság az asztal alá esett. Egy hatalmas bálna szerette volna bedugni fejét, de bizony sehogy sem sikerült. Csak úgy, kintől tiltakozott. – Milyen jogon merészelnek engem cethalnak nevezni? A halak hozzám képest alacsony fejlettségű társaság! – Biztosan valami csúnyát akart mondani, de mégis meggondolta. – Kérem, én emlős vagyok. – Fénykép? – szólt rá Pista. – Nincs, nem férek rá a papírra – mondta dühösen. Kitérítette száját, de... Pista felébredt... és így megmenekült.

Guelminó János, tanár

1968. május 23.

Szurkolótábor a színházban

A Villanyrendőr IV. nyilvános műsora Topolyán

A verseny győztesei: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor

A társasjátékot Varga Gyula, a temerini Kókai Imre Elemi Iskola tanulója nyerte

Táblás ház volt 19-én a topolyai színházban. Az Április 20. iskola tanulói tapsviharral üdvözölték a már harmadszor ide látogató Villanyrendőrt és régi ismerőseit, Bada Istvánt. Az Április 20. iskola tanulói tömegesen vesznek részt a Villanyrendőr versenyén, 360 pajtás küldi be rendszeresen a pályázati szelvényeket. A Villanyrendőr mostani nyilvános műsora lényegében iskoladöntőnek számított, mivel a versenyben az osztályok legjobbja vett részt. A versenyre sok pajtás jött össze. Akik nem fértek el a földszinten, azok a karzatra húzódtak, s mikor a verseny megkezdődött, a színházterem olyan volt, mint egy lelkes zajos szurkolótábor. A pajtások a verseny kezdete előtt ajándékot nyújtottak át a zsűri tagjainak és a műsorvezetőnek: egy-egy maguk készítette szélmalom-modellt.

Izgalom volt bőven!

A verseny legérdekesebb része a harmadik csoport versenye volt. Először két kérdésre válaszolt minden pajtás, s mikor a bíráló bizottság – Mercel János, Mészáros János és Mernyák László, a topolyai Dinamó Motorosklub tagjai – összegezték a válaszok eredményét, három pajtásnak, Kovács Tibornak, Vas Évának és Tóthugyonka Máriának egyenlő pontszáma volt. A zsűri ekkor pótkérdéseket tett fel a közlekedési jelek ismeretéből. Ekkor már csak két pajtás maradt versenyben, de újra egyenlő pontszámmal! Ez volt a Villanyrendőr topolyai nyilvános műsorának legizgalmasabb pillanata. A pajtások hangos biztatása olyan izgalmassá tette az utolsó fordulót, hogy egy bajnoki labdarúgó mérkőzéssel is vetekedhetett. Ebben a fordulóban már eldőlt: a legjobbnak Kovács Tibor bizonyult, aki öt kérdésre öt helyes választ adott! Vas Évának, aki szintén alaposan felkészült a versenyre, ezúttal nem volt szerencséje: öt kérdésre csak négy helyes választ adott, meg kellett hát elégednie a második hellyel.

Persze a Villanyrendőr más jutalmakat is tartogatott a pajtások számára. A citromevési versenyben Námesztovszki Zoltán, Márkus Zoltán és Kubik János győztek. Elképzelhetitek a közönség derülését, amikor a versenyzők kidüledt szemmel nyelték a savanyú gyümölcsöt!

Kis költők vetélkedője

Szűnni nem akaró kacagás közepette az iskola költői kerültek sorra. Az volt a feladatuk, hogy rövid verset írjanak a Villanyrendőr-ről. A kis költők néhány perc múlva már olvasták is a kész verseket, s a közönség szavazatai alapján Straub Csaba, Kollár Gizella és Zellei Piroska lettek a legjobbak. S hogy lássátok, miért kapták a versíró pajtások a jutalmakat, könyvet és csokoládét, közöljük Kollár Gizella és Zellei Piroska verseinek egy-egy szakaszát:

*Itt van már a Villanyrendőr,
Mindannyian versenyezőnk.
Sári, Panni, gyertek gyorsan,
Beszéljétek csak okosan.*

Szurkolótábor a színházban

● A VILLANY-
RENDŐR IV.
NYILVÁNOS
MŰSORA
TOPOLYÁN

● A verseny győztesei:
SÁNDOR EDIT, VARGA
EMESE ÉS KOVÁCS
TIBOR

● A társasjátékot Varga
Gyula, a temerini Kókai
Imre Elemi Iskola tanulója
nyerte

A győztesek a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

A verseny győztesei a színházban. Balra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Középen: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor. Jobbra: Sándor Edit, Varga Emese és Kovács Tibor.

és a másik:

*Újra itt a Villanyrendőr,
Tanít, oktat bennünket,
Ha nem lenne Villanyrendőr,
Sok lenne a baleset.*

Léggömbfúvás – Jupi-ivás

Sokak számára a léggömbfúvás volt a legérdekesebb pont. Már úgy látszott, hogy az egyik kislány fújja a legnagyobbra a léggömböt, s már vártuk a pukkanást, amikor a léggömb rakétaként süvítve szállt a közönség közé! Erre aztán újra kitört a nevetés. A pajtások még hangosabban biztatták a kékülő-zöldülő versenyzőket. Az első Asztalos Rozália lett, a második Turuc Kató, a harmadik Vukelics György.

Sorra került a Jupi-ivási verseny is, ebben Brasnyó Nelli, Hunyadi Tünde és Holló István győztek.

A két óra hosszát tartó kacagás és izgalom után a zsűri kihirdette az egyes csoportok versenyeredményeit.

I. csoport: 1. Sándor Edit, 2. Tót Csaba, 3. Boja Mihály

II. csoport: 1. Varga Emese, 2. Sztuparity Vera, 3. Bencsik Melinda

III. csoport: 1. Kovács Tibor, 2. Vas Éva, 3. Tóthugyonka Mária

Miután a győztes pajtások átvették a díjakat, Bada István, a műsor vezetője, átadta Boja Erika és Csernik Ferenc topolyai pajtásoknak a közlekedési társasjátékot. Nevüket a Villanyrendőr zombori, illetve szabadkai nyilvános műsorán sorsolták ki. A topolyai pajtások viszont Varga Gyula temerini versenyző nevét húzták ki. A következő közlekedési társasjáték tehát Temerinbe került.

A topolyai pajtások szinte észre sem vették, hogy elröppent a két óra, amíg a műsor tartott, s a végén fergeteges tapsal vettek búcsút a távozó Villanyrendőrtől.

Jung Károly
1970. február 26.

A JÓ PAJTÁS A TESTERAI SUTJESKA- TÁBORBAN

1. A táborban sokan voltak, akik a szántóföldön dolgoztak, s látja, hogyan változik a határ napról napra.

2. Ősszel, betakarítás idején a legnépesebbek a szántóföldek. Az elmúlt ősszel én is sokat segítettem a kukoricatörésben – mondta. – Sokat esett az eső, nagy szükség volt a kézi munkaerőre.

3. A jövő felé próbálom terelni a szót. Endre még csak hatodikos. Pályaválasztás előtt áll, nem döntött még egészen. Csak abban biztos, hogy szereti a traktort, a szántóföldet.

4. Hallotta, hogy az utóbbi időben sokat emlegetik a földművesek társulását. Próbálom neki megmagyarázni, hogy mi ennek a lényege: több földműves összefog, közösen használják, azaz társítják a termeléshez szükséges eszközöket. Nem dolgozhat mindenki csak önmagának.

5. – Ez igaz – jegyzi meg Endre. – Nekünk már eddig is volt kapcsolata a földművesekkel. Ott szerezzük be a műtrágyát, vetőmagot, ott értékesítjük a termést, a hizott állatokat. Igen, hallottam, hogy Budiszaván is foglalkoztatja az embereket a társulás gondolata... Nem lehet rossz dolog...

Endre a traktoron

Bemegyünk a szobába. Az ablak a zöld tájra nyílik. Szép látvány. Endre azt állítja, még szebb annak, aki a szántóföldön dolgozik, s látja, hogyan változik a határ napról napra.

– Ősszel, betakarítás idején a legnépesebbek a szántóföldek. Az elmúlt ősszel én is sokat segítettem a kukoricatörésben – mondta. – Sokat esett az eső, nagy szükség volt a kézi munkaerőre.

A jövő felé próbálom terelni a szót. Endre még csak hatodikos. Pályaválasztás előtt áll, nem döntött még egészen. Csak abban biztos, hogy szereti a traktort, a szántóföldet.

Hallotta, hogy az utóbbi időben sokat emlegetik a földművesek társulását. Próbálom neki megmagyarázni, hogy mi ennek a lényege: több földműves összefog, közösen használják, azaz társítják a termeléshez szükséges eszközöket. Nem dolgozhat mindenki csak önmagának.

– Ez igaz – jegyzi meg Endre. – Nekünk már eddig is volt kapcsolata a földművesekkel. Ott szerezzük be a műtrágyát, vetőmagot, ott értékesítjük a termést, a hizott állatokat. Igen, hallottam, hogy Budiszaván is foglalkoztatja az embereket a társulás gondolata... Nem lehet rossz dolog...

Traktorzúgás hallatszik az udvarról: Endre szülei a határba indulnak. Öccse, aki szintén sokat segít a ház körüli munkában, az imént ment el az iskolába. Endre tehát egyedül marad, rá vár a ház körüli munka. Meg a tanulnivaló is sok holnapra... Nem akarom tovább feltartani.

Elbúcsúzom, s érzem, baráti kézsorításomat egy erős, munkához szokott kéz viszonozza.

Junger Ferenc
1975. április 17.

Drobnyik Endrét kerestem a budiszavai Moša Pijade Általános Iskolában. Azt hallottam róla, hogy sokat segít szüleinek a mezőgazdasági munkában.

Ballagunk az utcán. Nemigen szólunk egymáshoz, nagyokat hallgatunk. Verőfényes tavaszi nap van. A virágzó gyümölcsfák körül méhek döngicsélnek, a gyenge, világoszöld levelek – szinte hallani véljük – magukba isszák a meleg napfényt: az életet.

Endréék háza a falu szélén áll. Az utcát egy sor ház alkotja; az épületek ablakszelei a rónaságot, a szongó zöld mezőt nézik. Mielőtt belépünk a kapun, tekintetem még egyszer bejárja a látóteret: zöld és fekete parcellák váltják egymást. A fekete parcellákba ezután kerül még a kukorica, napraforgó.

Az udvarba lépve hangos csaholással fogad bennünket egy fényes szőrű fekete kutya. Megkerül bennünket, majd kis gazdája mellé szegődve bizalmatlanul pislog felém. Szeretnék megbarátkozni vele, de hát nem ez utam célja. Endre azért hívott meg otthonába, hogy elmesélje, hogyan él, hogyan segít szüleinek a munkában.

Az udvar közepén indulásra készen áll a traktor.

– Második osztályba jártam, amikor eladtuk a lovakat – emlékezik vissza Endre. – Nem sok közöm volt hozzájuk, túl kicsi voltam még akkor, hogy velük dolgozhattam volna. Nem is nagyon tudom elképzelni, hogy lovakkal szántsak. A traktor, az valami más. Ha felülök rá, erősnek érzem magam...

Endre édesapja azzal dicsekszik, hogy rá meri bízni fiára a szántást.

– Pedig nem könnyű dolog – mondja a fiú. – Nagyon vigyázni kell arra, hogy megtartsam az állandó mélységet. Meg azt sem könnyű elérni, hogy egyenes barázdát hasítson az eke. Biztos kézzel kell tartani a kormánykereket. Amikor kiérek a szántóföld végére, visszapillantok. Ha egyenes barázdát látok magam mögött, elégedett vagyok.

Forjúbölgést hallunk.

– Persze, itatni kell – jut eszébe Endrének hirtelen. – Ez mindig az én dolgom.

A karám bejáratánál kinyitja a csapot, veszi a vödört és a gumicsövet. A borjak mohón szüröcsölik a friss hideg vizet.

– Nemcsak ezeknek viselem gondját – mondja itatás közben. A csirkékre és a disznókra is én gondolok. Igaz, ezek körül nem sok dolog akad. Önműködő etető- és itatóberendezésük van. Az ólak tisztántartása sem nehéz: egyszerűen kinyitom a csapot, s a gumicsőből kilövellő vízsugárral tisztára mosom a betont.

Valóban egyszerű.

A Jó Pajtás a testerai Sutjeska-táborban

A testerai Sutjeska-táborban vendégeskedett egy júliusi délután a Jó Pajtás szerkesztősége. A szép erdei tisztáson épült tábor látványa és a barátságos gyereksereg ide-odafutkározása, érdeklődő tekintete, vidám zívaja fogadott bennünket.

Hamarosan összesereglett a pionírtábor valamennyi lakója. Kíváncsiak voltak ránk, milyen a Jó Pajtás, mit csinálunk, s amikor Vlada Botičtól, a táborparancsnoktól azt is megtudták, hogy a lapunk jelenlévő munkatársai vidám játékokat állítottak össze erre a találkozóra, felcsillant a szemük.

Miután ismertettük a játékokat, a szabályokat, a három-három játékosból álló öt csapatnak kisvártatva máris szurkolhatott a közönség. A hazánk különböző tájairól érkezett pajtások 4 csapata és egy külön csapatot alkotva a magyarországi vendégpajtások 3 játékban versenyeztek.

Először egy vízzel telt bögrével igyekeztek stafétszerűen megkerülni a bizonyos távolságra álló csapattársat, majd két pajtás összekötött lábbal hasonlóképpen ügyeskedett elsőnek célba érni, és végül bekötött szemmel próbálták egymást megtalálni az azonos csapatok tagjai. Jaj, micsoda szurkolás folyt, milyen nagy hangzavar támadt s nevetés! S még csak ezután jött a java, mert a zsűri (Farkas Edit, a tábor csapatvezető-helyettese, Mirjana Krstanović, pionírvezető, Boško Boškov sportfelelős, valamint Tripolszki Zsuzsa és Kiss Ildikó, a Jó Pajtás munkatársai) a pontozás alapján megállapította, hogy a két legjobb csapatnak azonos pontszáma van. Pótvjáték következett! A csapat tagjainak egyenként egy könyvvel a fejükön megelőbb célba kellett érni. Ez volt ám verseny a javából, mert ebből a játékból került ki a győztes.

A győztes csapat tagjai hatodikos pajtások voltak: a bilecei Željko Popadić, a kolašini Vujisić Lakić és a bjelovari Dijana Rogulja. Jutalmul a Jó Pajtás ajándéksomagját kapták.

Szerkesztőségünk tagjai ezután a magyarországi pajtásokkal beszélgettek el. A Csongrád-megyei 25 tagú úttörőcsapat két felnőtt kíséretében – Szirbikné Baranyi Éva, Makó városi úttörőelnöke és Mellák Éva pedagógus – vendégeskedett a táborban. Farkas László és Tripolszki Zsuzsa, lapunk szerkesztői a Jó Pajtás célkitűzéseiről, akcióiról, a kistudósítók munkájáról, valamint a magyarországi Pajtással meglévő együttműködésről tájékoztatta a pajtásokat. A magyarországi vendégek közben megismerkedtek a Jó Pajtás különkiadványaival, a Naptárral és a Kabóccával is.

Kiss Ildikó
1985. szeptember 12.

Magyaróra Münchenben

Tessék! Jöjjenek beljebb! Éppen szünet van – nyitott ajtót egy kislány, amikor becsöngettünk a tanteremnek berendezett első emeleti helyiségbe.

Pozder Verona tanítónő fogad bennünket. Ő már két éve tanítja a Münchenben és Augsburgban dolgozó jugoszláv munkások gyermekeit. A kötelező előadásokon kívül hetente egy-egy délután magyarórákat tart mindkét helységben.

Egy ilyen anyanyelvápolási órán vettünk részt a délnémet fővárosban.

Tizenvalahány diák ül a padokban. Fiúk, lányok. Kisebbek, nagyobbak.

– A köztársaság napjának megünneplésére készülődünk – mondja a tanítónő. – Ezért a most következő órán egy dalt tanulunk be. Már az előző órákon is próbálgattuk.

És már zeng is a dal:

*Köztársaság napján díszesek a házak,
utcahosszat végig vidám dalok szállnak...*

Jól tudják már a szép éneket a pajtások. A torok ugyan néha összeszorul, mert a szív diktálja a dalt. A szemek le-lecsukódnak. Talán az otthoni házat akarja a képzelet feldíszíteni vagy idézni. S néha egy-egy pillantás felénk, vendége felé is irányul. Mintha az anyanyelv tudását, a hazaszeretetet igazolná.

*...Ünnepel szép hazánk kicsinye és nagyja
felvirradtál végre már köztársaság napja.*

Érezzük is, hogy többek vagyunk mint vendégek. A szülőföldet, a távoli hazát képviseljük. S nem mindegy, hogy mit mondunk majd Becsén, Moholon, Zentán, Szabadkán, Újvidéken vagy éppen Zomborban, már ahová a nyelvápoló pajtások szíve húz, mivel ott született vagy szüleik odavalók, s ők is oda akarnak visszatérni.

*...Ünnepeljük vígan köztársaságunkat,
hősi harcban szerzett szép szabadságunkat.*

Szól a dal, mi pedig álljuk a ránk szegezett tekinteteket, s szemünk sarkából meleg gyöngyökkel igent ragyogunk.

Meghitt, szép óra volt ez. Nem csak az anyanyelv ápolásának órája. Hanem a hazaszeretet, a szocialista haza, Jugoszlávia szeretetének órája. A kettő kiegészítette egymást. Így vált igazivá. Ezt igazolja a pajtásoknak az óra után írt levele a Jó Pajtáshoz, meg aztán a megérkező édesanyák is.

Valamennyi család vágyik haza. Kik előbb, kik később, de vissza akarnak térni az idegenből. Semmiképpen sem akarnak elszakadni a szülőhazától. Ezért járnak a pajtások ezekre az órákra, s ezért nem sajnálják a szülők a fá-

[illegible]

radtságot, hogy a napi kimerítő munka után, hosszú kilométereket utazva, gyerekeiket hazakísérik.

A hűvös novemberi alkonyatban belekeveredünk a bajor világváros idegen forgatagába. Este, lefekvéskor, most nem zavar az autók zúgása, a fékek csikorgása. A müncheni magyarórán hallott dal altat el:

Köztársaság napján díszesek a házak...

Mucsi József
1978. november 23.

Viszonozták a látogatást

Nyugat-Berlinben járt huszonnyolc palicsi pionír

majd később megvendégelték bennünket. Nagyon megörültünk a vizontlátásnak. Tamara a barátnőm, és szülei, otthonukban fogadtak vendégül. Nagyon kedvesek voltak.

– Vendégfogadóm egy Manuela nevű kislány volt. Eddig is leveleztünk – tájékoztatott bennünket Varga Márta. – Az első napon megnéztük a várost, másnap pedig Nyugat-Berlin nevezetességeit.

– Az én vendéglátóm Kumonić Ljiljana volt – mondta Tünde. – Két tanítási órán vettünk részt az ún. jugoszláv iskolában. Az elsőt hallgattuk, mit tanulnak pajtásaink szerbhorvátul, a másodikon pedig mindannyian fogalmazást írtunk. A negyedik napon sétahajózáson vettünk részt.

– Voltunk a Kelet- és Nyugat-Berlint elválasztó falnál, amit húsz évvel ezelőtt egyetlen éjszaka építettek, 2-3 méter magas. A keleti oldalon aknamezők övezik. Ellátogattunk az állatkertbe is – szölt Tatjana.

- Zorannak hívják a vendégfogadó pajtasomat – kapcsolódott a beszélgetésbe Hinkó.
- Ő kitűnően beszéli a szerbhorvát nyelvet.

Egy napon átmentünk Kelet-Berlinbe. Felmentünk a tévétoronyba. Zorannal egyébként nem sokat leveleztünk, inkább telefonon beszélgettünk.

– Milyenek ismertétek meg az ottani gyerekek életét? – kérdeztem a pajtásokat.

– Szerintem nem olyanok az ottani gyerekek, mint az itteniek. Nem olyan szófogadók. Magatartásukban átvették a németországi szokásokat. No meg aztán rengeteg csokoládét fogyasztanak, mást talán nem is esznek – magyarázta Éva.

Kopoczky Magdolna és Tamási Mária tanítónők elmondták, hogy az utolsó napon az Edvard Kardelj klubban búcsúestet rendeztek, amelyen a nyugat-berlini és a palicsi pajtások is alkalmi műsort adtak.

Hat kellemes napot töltöttek a palicsi pionírok Nyugat-Berlinben. Sok szép élménnyel tértek haza, számtalan baráti kapcsolatot létesítettek.

Búcsú Ottó
1982. október 21.

Talán még emlékeztek rá, a tavasszal megírtuk, hogy a Nyugat-Berlinben dolgozó jugoszláv vendégmunkások gyermekeinek egy csoportja egy hétig Szabadkán, illetve Palicson tartózkodott. A gyerekek a palicsi Vladimir Nazor iskola tanulóinak vendégei voltak. Azért látogattak haza, hogy ismerkedjenek Jugoszláviával, a szülőfölddel, meg hogy alkalmuk nyíljon minél többet beszélni anyanyelvükön.

Szeptember második felében a palicsi pionírok viszonzták a nyugat-berliniek látogatását. Huszonnyolc pajtás, Kopecky Magdolna és Tamási Mária tanítónővel, meg az oktatási érdekközösség két képviselőjével indultak útnak, hogy találkozzanak új barátaikkal. Nagyon szívélyes fogadtatásban részesültek. Barátaik otthonaikban látták őket vendégül, és az ottani jugoszláv kiegészítő iskola révén gazdag programot készítettek számukra. Útjukról, élményeikről, a két tanítónőn kívül, Bata Éva, Dulic Tatjana, Dobó Márta, Szisik Tünde, Jaramazovic Hinko és Varga Márta negyedikes tanulók számoltak be olvasóinknak.

- Amikor megérkeztünk Nyugat-Berlinbe
- újságolta Éva –, a vasútállomásról az Edvard Kardelj nevét viselő jugoszláv klubba mentünk.

A gyerekek, tanítók és szüleik virággal vártak,

*Az Azúrparton
és a Pireneusokon át
Andorráig*

Aix-en-Provencénál északnak kanyarodunk, ha már ezen a vidéken járunk, nem szeretnénk elkerülni Avignont, a pápák városát. A szép tájairól híres Provence vidékén elterülő mintegy 70 000 lakosú Avignon múltja, történelmi és műemlékei révén Dél-Franciaország legérdekesebb, leghangulatosabb városa. Talán azért is, mert a XIV. században hét évtizeden át a Rómából átkö-

A francia-andorrai határon várakozás nélkül, pillanatok alatt átkeltünk, pedig elég nagy itt a forgalom. Már vagy két óraja mászunk-cammogunk fölfelé második sebességben, amikor végre megjelen előttünk a várva várt tábla: Port Denvalira, 2407 m. Utunk legmagasabb pontjára értünk. Körülöttünk hó – június 13-án előttünk a Pireneusok spanyol oldala, kellemes ereszkedővel Andorra la Vella városáig, előbb azonban – ismételt, június közepén – jót hőkölygőztunk a ritka, hegyi levegőn.

58 Jó Pajtás

Ünnepelték a 35 éves Jó Pajtást

Ezenkívül fellépett a vendéglátó iskola tamburazenekara Knežević Franjo zenetanár vezetésével, az alsósok tánccsoportja, Imre Mária tanítónő irányításával, az énekkar Raffa Anna vezénylesével. Loch Ottó, nyugalmazott fenyékpész citerazenéjével bővülte el a közönséget. A kisoroszi papjások szavalókórusa verseket adott elő, a helyi Fejős Klára iskola

Búcsúzáskor szeretettel köszöntött mindenkit Barna József igazgatóhelyettes és Körömczy Dezső tanár, és további jó együttműködést kívántak.

Valent Zsuzsanna
1982. december 30.

59 Jó Pajtás

1972. december 21.

Madártemetés

A horgosi vasút oldalában száraz, nagy öregembert rángat a szél. Mintha vállán lógó ócska szűréből akarná kifordítani. Hóna alól juhászbót kandikál elő, rézkampója csillog a bágyadt napsütésben. Kucsmája hegyesre ütve szúr bele a sziszegő légbe, ami mint láthatatlan hegedűvonó cincogtatja a vasút menti huzalokat. Előtte birkafalka bengész, bele-belebégetve a hervadt füvek közé, mintha az alvó föld fülébe kiáltana tavaszi pázsitért. Egy talpfán fekete puli ül. Hátsó lábával körmöli az álla alját, s szorgos munkájában rá-ráes az öregre, hogy netán hátha kanyarítani kellene. De hát nem kell. Ezen a részen szabad a mező. Itt egy-két nyúlbukfencen kívül alig van belevetve más. Szántás és ugar az egész szemhatár. Tavaszi vetésre pihen a föld. Kell is neki egy kis heverés, hiszen már évszázadok óta gyúrják ezt a homokot, szakadatlanul sajtolják a mindennapi kenyérünket. A csillogó hantokon varjak tötyögnek, mint nagy fekete levelek hullnak le a vasút menti ragácsfák hegyéről, féloldalvást úszva az északi szélben. Leszállnak egész a szántásokig, majd feljebb emelkedve tolja őket a szél a bágyadt csillámú nedves decemberi táj felett. Egy részük leállva a hantok alá kutat, mintha károgásukat dugnák a zsíros fekete homokba.

Az öreg pipát rángat elő a szűr ujjából, s a sallangos zacskóba meríti. Egy darabig billegteti benne, jobb felé kiköp, majd a bajusz alá dugva gyufát lobbant a dohány fölé. A füstöt mohón kapja nyalábjába a szél, átnyargal vele a vasúton keresztül, ahol aztán szétszórja a mező fölött.

– Eridj csak – szól oda az öreg a pulinak, s fejével az egyik elmaradt birka felé int, majd föllép a sínek közé, rádől a bot végére, s belemerül a tájba. A kutya elkocog a birkáért, de nem bántja. Nem is pöröl rá. Anélkül is megijed szegény jószág, s benyargal a többi közé. A messzeségbe kalandozó öreg egy varjú csalja közelebbre önmagához; pár méterre hullik elébe. Beteges, rekedt hangú károgással fölsomfordál a sínek közé, majd a birkák közé veszi az irányt. Az öreg nézi a fekete, vén madarat, s eltűnődik rajta.

– Ki tudja, hogy már hány száz éves lehet ez a madár? Mit érhetett ez meg! Hány háborút, nyári és téli zivatart vészeltetett át? Mennyi mindent láthatott ez már életében? Hány bujdosó fölött kiálthatott kárt-kárt, és hány vándort, betyárt és hajdani költőt kísérhetett a havas pusztaság felett?

Míg így tűnődgetett, észre sem vette, hogy pulija hason csúszva közeledett a madár felé, amely ekkorára egészen a birkák közé keveredett. Egy jól irányított ugrás követte a puli csúszását, utána halálos károgás hasított az öreg fülébe. A birkák szétugrottak, s a varjú megfeszített beggyel lógott a puli szájából.

– Nem teszed le – mordult az öreg a kutya felé. A birkák visszafordulva, ijedten néztek a tragédia színhelyére. A kutya kiejtette szájából a varjút, és büntudattal küszött az öreg lába elé. – Szemtelen disznó – morogta az öreg a kutya felé, s felvette a varjút. Megtört szemében lassan befagyyni készült a téli világ. – Szegény jószág – csóválta a fejét az öreg pásztor, s hosszan elnézte az üvegesedő szemet, amiben ki tudja, hány tájképre és hány esztelenül szép bolondos vidékre, erdőre, mezőre, tavakra és völgyekre csuk koporsófüdelet a végzet. Amíg tartotta a madarat, amelynek csőréből lassan szivárgott a vér, az ő száraz szeme is átnedvesedett, s egy fényes könnycsepp hullott a madár hátára, amelynek a feje átharapott begye alá konyult. Bicskát kaparászott elő zsebéből, s kitérdelve a töltés oldalába, megásta vele a varjú sírját, és beletemette a kóborló ragadozók elől. A puli és a birkák távolról nézték az öreg műveletét. Az erdő felől ködöt göngyöltített a szél, mintha szürke szemfedőt terítene az alvó táj fölé, ahol úgy álltak a ragácsfák, mint a sirató asszonyok; tüskéikről könnycseppek potyogtak a varjú sírja fölé.

1986. szeptember 25.

Helyesírási fejtörő Szándékosan hibáztunk. Javítsd ki!

Pap József:

Érkeznek a gólyák

Csak két fiú olvasta

Megjöttek a fecskék,
Érkeznek a gólyák,
Várják a menyecskéket
slingelik a pólját.

Sok fehér barika
legel a kék réten.
Int nekik Marika
babos kendőjével.

Gólyát ha meglátja,
szeplőcskéit hánnya:
ő lesz az osztálya
legislegszebb lánya.

Pap József

Érkeznek a gólyák

Megjöttek a fecskék,
érkeznek a gólyák,
várják a menyecskéket:
slingelik a pólját.

Sok fehér barika
legel a kék réten.
Int nekik Marika
babos kendőjével.

Gólyát ha meglátja,
szeplőcskéit hánnya:
ő lesz az osztálya
legislegszebb lánya.

2002. április 4.

Fülöp Gábor

Betonudvar

betonudvarunkon
betonjátózótér van
betonbokrokkal
betonhomokkal
betonlabdákkal
és betonötletekkel
a játszótér
teljesen felszerelték
most nagy betonmagányában
várja a betongyerekeket

1984. május 17.

Mirnics Zsuzsa

Tavas

Fiúk – egy lányról

- Láttad az új bohócnadrágját?
- Láttam. Olyan benne, mint egy bohóc.
- Aranyos csat van a derekán és a bokája fölött.
- Persze. Csörög, mint a csörgőkígyó.
- De a haja, különösen ha koszorúba fonja, tán csak tetszik?
- Ugyan! Mint egy bóbítás kutyatej.
- És a pisze orra, azzal az öt szeplővel?...
- Nem öt, csak négy! De akár a pulykatozás.
- Az „ő” matekdolija a legjobb. Tegnap Tibi uzsonnát hozott neki, Gabi ráógumit. Pali letörölte helyette a táblát, Lali meg vitte a táskáját. De ő csak hallgat. Csak árulná el végre, hogy ki tetszik neki.
- A matekdoli csak véletlen. De mit vagytok úgy elkeveredve vele. Egész nap nem lehet veletek értelmesen beszélni. Pedig csak egy magának való, kiállhatatlan, utálatos, beképzelt, ostoba liba!
- Nahát, de odáig vagy! Mi bajod van? Ha nem tetszik, hát nem tetszik...

Lányok – egy fiúról

- Láttad az új nadrágját? Ugye, milyen cuki benne?
- Mintegy görbe lábú zsocké.
- És milyen klassz a mellénye!
- Olyan benne, mint egy kitömött varjú.
- S milyen jól áll neki a kefefrizura!
- Mint a súrolókefének.
- De a hangja! Mint Bora Đorđević, amikor azt énekli: Szabad maradok, nem kötöm le magam...
- Felőlem fel is kötheti magát!
- Mondhatsz, amit akarsz, de a legjobb tornász. És mindenkinek az a véleménye, hogy a legszebb, a legügyesebb, a legmurisabb. Melinda tegnap megkínálta uzsonnával, Csilla magára vállalta helyette a virágcsereptörést, Anikó két utcát került, hogy vele mehessen. De ő hallgat. Csak árulná el végre, hogy ki tetszik neki!
- De odáig vagytok vele! Pedig mondhattok, amit akartok, nagyképű, beképzelt, pökhendi félnótás. Nem tudom, mit esztek annyira rajta.
- Mi bajod van? Bal lábbal keltél fel? Ha nem tetszik, hát nem tetszik...

Ők ketten

- Várjál, Kati! Tied ez a ceruza?
- Az enyém! Add vissza.
- Dehogy adom. Vedd el, ha bírod.
- Adod vissza rögtön!
- Hogyisne! Majd ha utolérsz.
- Vedd tudomásul, hogy nem szaladok utánad. Aki rólam azt mondja, hogy bohóc vagyok, az után én nem futok, mégha odalesz a legkedvesebb ceruzám is.
- Te beszélsz? És ki mondta rólam, hogy görbe lábú zsocké meg kitömött varjú?
- Nézd csak! Még ő adja a sértődöttet! Te kezdted elsőnek, hogy csörgőkígyó meg pulykatozás, meg...
- Az nem éppen úgy volt, mert védtelek is. Hogy nincs annyi szeplőd... De te komolyan mondtad, hogy drótkefe, kelektóya, meg ugorjak a Dunába?
- A Dunáról szó se volt! És nem drótkefe, drótot én ki nem ejtettem a számon. Pedig igazán megérdemelnéd, mert rólam azt mondtad, hogy undok majom vagyok.
- Még hogy majom! Valami egészen mást mondtam, de azt se gondoltam igazán... Nem nehéz a sportszatyrod?
- Nehéznek nehéz. De hova jössz erre?
- Egy kicsit, egykétháromnégy sarkot ugyan kerülök, de ez komoly, amit mondtál, ezt meg kell beszélnünk. Ki hazudta neked a majmot? Kitekerem a nyakát. Becsszó, illet én nem mondtam.

- Hát ami azt illeti, a kelektóyáról én sem tudok semmit. Lehet, hogy mondtam valamit, de az még tegnap volt, nem is tudom, hogy mi lehetett, de kelektóya biztosan nem. És elhiheted, nekem sem volt mindegy, amikor azt hallottam, hogy szerinted én...

– Na látod, ezt okvetlenül meg kell beszélnünk. Ne siess már annyira!

Fiúk, lányok

- Ki megy ott a sarkon? Csak nem Laci?
- Ugyan! Kati! Ki van zárva. Ki nem állják egymást.
- Pedig ő az. Felismerni kefefrizurájáról és kitömött mellényéről.
- Katit meg bohócnadrágjáról.
- Hogy ebből mi lesz! Hiszen utálják egymást.
- Nézzétek csak, meg fogja ütni! Vagy mégsem! Elvette tőle a sportszatyrot. Most meg a táskáját is viszi. Nahát! NAHÁT!

1983. május 19.

A szó nyomában

Szerkeszti: dr. Matijevics Lajos

Madarak a helynevekben

Sas utca
Gím utca
Fecske utca
Gólya utca
Fácán utca

Ezek a régi utcanevek mind Szabadkáról valók. Az utcákat madarakról nevezték el. Ez a névadási mód gyakori volt, s nem csak utcák neveiben szerepelnek

ezek a madárfajták, hanem más földrajzi köznév mellett is megtaláljuk őket meghatározó fogalomként. Pl. Keselyű-dűlő Adán, Bibic-hát Ludason vagy Rigó-mező Zentagunarason. Ha az idősebbektől érdeklődtök, biztosan előkerül a ti szülőfalutokban is néhány ilyen madárnévvel alkotott forma. Gyűjtsétek össze, és küldjétek el a szerkesztőségbe!

1983. április 28.

– Anyukád azt mondja, hogy szétvertél minden újévi ajándékodat. Igaz ez?

– Nem, a kalapács még ép.

*

Ferkó kisütötte, hogy nem megy iskolába. Ezért telefonon felhívta az iskolát és osztályfőnökét kérte a telefonhoz.

– Tanár úr kérem, Feri fiam ma nem mehet iskolába mert beteg.

– Igen kérem – válaszolt az osztályfőnök –, de ki beszél ott.

– Az apukám.

*

– Anyukám, akarod, hogy ilyent játszuk:

– Milyent, Pirikém?

– Hát, hogy én beteg leszek, te pedig veszel nekem csokoládét.

*

– Mondd csak Jancsi, tudja a te tanítód, hogy én csinálom a házi feladatodat?

– Nem hiszem, apukám, mert ma is azt mondta, hogy nem hiszi, hogy ennyi hibát csinálhatok.

*

A tanár az ígérről és az igeidőkről beszél:

– Fürödtem, mondd csak Pista, ez mikor történt?

– Valószínűleg szombaton.

*

– Doktor bácsi, kérem, rettenetesen mélyen alszom, már nem hallok az ébresztőórát sem. Mit csináljak?

– Add el, fiacskám.

Biztos, ami biztos

Jancsi egész délután játszott és megfledkezett a feladat elkészítéséről. Reggel, amikor a tanító bácsi belépett a tanterembe, felnyújtotta a kezét, jelezve azt, hogy mondani akar valamit.

– Tanító bácsi kérem, meglehet büntetni valakit, aki semmit sem csinált?

– Nem, Jancsi, de miért kérde?

– Mert én nem csináltam meg a házi dolgozatot.

Irigység

– Képzeld, komám! Az éjjel azt álmodtam, hogy egy dobostortát kaptam s mindjárt meg is ettem.

– Nekem nem hagyta?

– Még mit nem! Álmodj te is magadnak.

Szünetben

Varga Imrét felelősségre vonja a tanító:

– Imre, miért firkálsz a folyosó falára?

– Tanító bácsi kérem, nem firkáltam, csak a helyesírási hibákat javígtattam – igazolta magát Imre.

Ismételd meg!

Iskolába menet Miska nagyokat csúszkált a jégen. Ám a síkos csúszkán egyszerűen hanyatt esett, de alaposan.

Nagy kacagás kísérte az eseményt.

– Te, Miska – szólalt meg az egyik fiú –, csináld meg még egyszer, roppant tetszett a kisöcsémnek.

A bösz szurkoló

A labdarúgó-mérkőzésnek vége, a szurkolók igyekeznek kifelé a pályáról. Tomi éppen akkor érkezik oda. Megkérdezi az egyik nézőtől:

– Mi az eredmény?

– 0:0

Mire Tomi:

– És az első félidőben?

Élővilágórán

Tanár: – Tibi, sorolj fel néhány állatot!

Tibi: – Tehénke, kutyuska...

Tanár: – Kicsinyító képző nélkül nem tudnád?

Tibi: – De, igen. Macs, fecs, puly, csir.

A kérdés

Matematikaórán megkérdezi a tanár:

– Tíz ember nyolc óra alatt lekaszált a rét fűvét. Hány óra alatt végzi el ugyanezt a munkát 30 ember?

Az egyik fiú felállt:

– Ha az egész fűvet lekaszálták már, akkor miért kell fölöslegesen dolgozni?

A locsogó

Sanyi: – Igaz, hogy Karcsi nagyon szeret locsogni?

Jancsi: – Hát persze! Azért is van tele a feje vízzel.

Beugratás

– Mondd Laci, mi van akkor, ha egy gólya felemeli a lábát?

– Mi volna? Nem tudom.

– Hanyatt esik. Mert a gólya mindig egy lábon áll.

Háromtagú szájharmonika-együttes

– Hagyd azt a körtét, úgy látszik, zöld még!

Még eléri

Fiú: Bácsi kérem, ez a maga legelője?
Földműves: Igen, miért kérde?

Fiú: Megengedné, hogy átvágjak rajta, így hamarabb odaérnék az állomásra, mert a vonatom 8 óra 40 perckor indul.

Földműves: Egész nyugodtan menj, de mivel a bikám szabadon van, úgy gondolom, hogy eléred a 7 óra 20 perces vonatot is.

Fát vagy szenet

Jánoskát édesapja megdorgálta:

– Ejnye, ejnye, ma is rossz fát tettél a tűzre.
– Nem is rossz fát, hanem jó szenet.

Ki miben első?

– Én első vagyok az olvasásban! – szolt az egyik.
– Én a számolásban vagyok első! – mondta a másik.
– Én vagyok az osztály első rajzolója! – bizonygatta a harmadik.
– És a negyedik sem hagyta szó nélkül:
– Én pedig óra végén, csengetés után elsőnek érek le az udvarra!

Karcsi és a postás

A postás egy ház előtt megszólítja az ott ácsorgó Karcsit:

– Mondd fiam, itthon van-e édesapád?
– Igen – válaszol Karcsi.

A postás egy darabig csenget, de amikor senki sem jelentkezik, akkor újból Karcsihoz fordul.

– Azt mondtad, hogy itthon van édesapád...
– Igen, igen – feleli Karcsi –, csak hogy mi nem ebben a házban lakunk.

A titok

Pali: Hallom, mindenkinek azt meséled, hogy milyen buta vagyok.

Peti: Óh, bocsáss meg, nem tudtam, hogy titokban akarod tartani.

Biológiaórán

Tanító: Mit gondolsz, miért jön ki a kis-csirke a tojásból?

Diák: Nem akarja, hogy megfőzzék.

Megbeszélték

Karcsi az iskola előtt búcsúzik barátjától.

– Mondd, hol találkozunk reggel?
– Ahol akarod – válaszolja a barátja.
– És mikor?
– Hát, amikor neked a legmegfelelőbb.
– Na jó, akkor szia, de pontos légy! – köszön el Karcsi.

A babonás

Az iskolabajnokság döntőjének II. félédjében Zoli, a Tigrisek őrvezetője, előreszól a kapuból az egyik hátvédnek:

– Tudod, Zoli, én nem vagyok babonás, de most, hogy a Párducok berúgták a tizenharmadik gólt, arra is kell gondolnom, hogy valószínűleg elveszítjük a bajnokságot.

Gyártási hiba

Földrajzórán a Föld mozgásáról tanultak a gyerekek. Pista nem értette a dolgot. Megkérte a tanárnőt, hogy magyarázza el újra. Amikor a tanárnő befejezte a magyarázatot, megkérdezte: – Most már érted?

Pista egy kis gondolkodás után így felelt:

– Mindent értek, csak azt nem, hogy hány féle mozgást végez egy beatles, éneklés közben.

Nincs különbség

Két barát találkozik az utcán, és az egyik megkérdi:

– Mi a különbség a keserűvíz és az udvarias ember közt?
– Na mi?
– Semmi. Mind a kettő meghajtja magát.

Elveszett

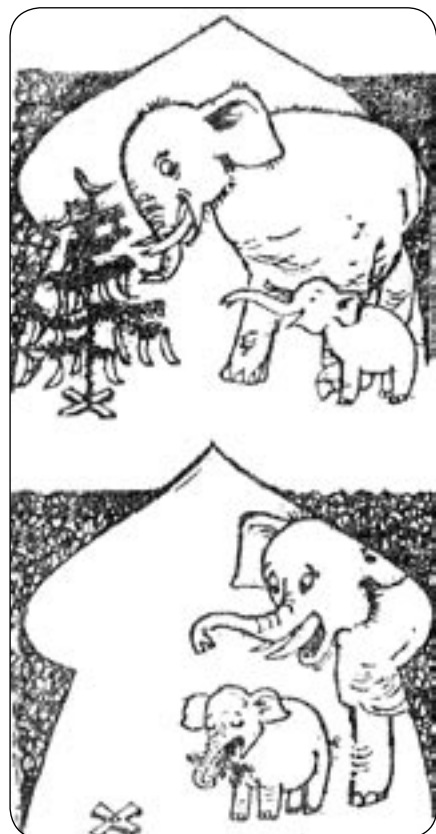
A kis Mancika elvesztette a papáját a városban. Sírva szólít meg minden szembejövőt:

– Kérem szépen, nem láttak véletlenül egy bácsit egy kislány nélkül erre járni?

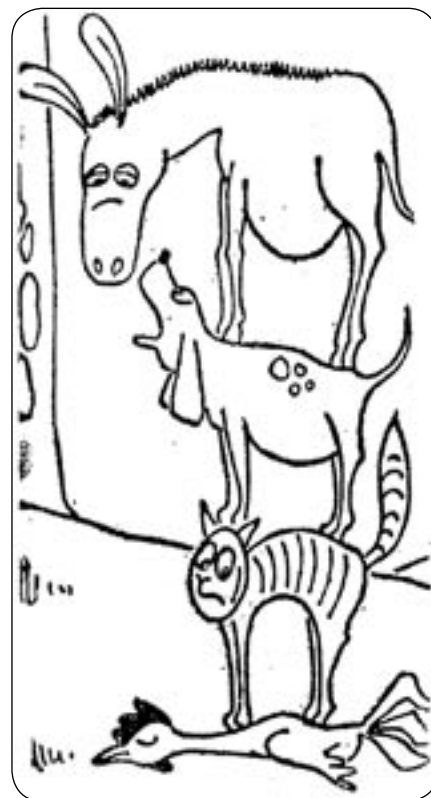
Pontos életkor

Egy nagyobb társaság a múzeumban megcsodál egy múmiát. A társaság egyik tagja odafordul az őrhöz:

– Hány éves lehet ez a múmia?
– 2007 éves – feleli habozás nélkül az őr.
A kérdezősködő elámul:
– Honnét tudja ilyen pontosan?
– Onnét – feleli az őr –, hogy amikor idejöttem, ez a múmia 2000 éves volt, én pedig éppen hét éve vagyok itt...

– Mit tettél, fiam? Csak a banánt kellett volna leszedned!

– Valahol elhibáztuk. A kakas már meg se mukkan...

Tüske Pali

Szevasztok haverok és havernők!

Hogy elmúlt ez a nyár! Illetőleg: Hogy múlt el ez a nyár? Köszönöm a kérdéseket, nekem jól. Két hetet táborozáson, a természet lágy ölén töltötünk – ugye szépen fejeztem ki magam! Hogy mi minden van a természet lágy ölén! Ha rajtam múltna, én bizony javítóintézetbe küldeném a természetet. Mert hiába írtuk ki a bejáratnál, hogy a tábor területére idegeneknek belépni tilos! Egy délután arra ébredtünk, hogy hívatlanul belépett a tábor területére – a Tisza! Máskor meg a dicső természet magát a napiparancsot szegte meg! A napiparancsban az állt, hogy 19.30-kor táború. De az eső nyilván nem tanult fegyelmet, mert pontban fél nyolckor úgy belezörgetett, hogy a tűz meg mi gyerekek is – csak füstölöghettünk.

Másnap hajnalban megint kaptunk egy zuhit. A tábor parancsnoka szólt is Simindri ügyeletesnek, hogy a létszám ma egy órával tovább alhat, mire Szimindri sorra felverte mind a tizen-négy sátrat, és a biztonság kedvéért mindenkinek külön a fülébe kiáltotta, hogy csak aludjon nyugodtan tovább, nem kell felébrednie.

Felszedett sátorfával:

Tüske Pali s. k. (Pintér Lajos)

1975. szeptember 4.

Az új nyelv

Kovácsné bemegy kisfiával az előkelő városi divatáruházba, és vörös posztót akar vásárolni. A segéd levesz az állványról egy nagy vég vörös posztót, és Kovácsné elé rakja a pultra. Kovácsné alaposan szemügyre veszi, aztán megszólal:

– A színe nem megfelelő.

A segéd újabb vég posztót rak a pultra, Kovácsné ezt is megtekinti, és vállvonogatva konstatálja:

– Ez sem felel meg.

A segéd erre az üzlet minden részéből összehordja a vörös posztókat, már egész posztóhegyek tornyosulnak a pulton, mikor Kovácsné rácsap egy vég posztóra:

– Na végre! Ez az a szín, amit keresek.

A segéd arca ragyog a boldogságtól, métert és ollót vesz elő, és udvariasan megkérdezi:

– Mennyit parancsol, asszonyom?

Kovácsné erre a legflegmatikusabb hangon rendelkezik:

– A kisfiam krampuszába szeretnék egy új nyelvet tétetni!

Tévéügy

Egy idősebb londoni hölgy tévékészüléket vásárolt. Az első napon labdarúgó-mérkőzést nézett végig, a következőn pedig rögbiközvetítés volt műsoron. Ezután dühöngve rohant vissza a boltba:

– Kérem szépen, önök nekem hibás készüléket adtak el! – mondta az eladónak.

– Mi a hibája? – érdeklődött udvariasan a kereskedő.

Mire a hölgy:

– Tegnap kerek volt a labda, ma pedig már ovális!...

– Éppen a kezem mosom!

Időérzék

- Hol jártál Pista?
- Későn indultam el hazulról, tanár úr!
- Miért nem indultál el korábban?
- Késő volt már korábban elindulnom.

A kis okos

Andris hosszú idő után újra találkozik barátjával, Bélával, aki közben levélhordó lett. Csak úgy roskad a válla a sok levéltől. Részvétellel kérdi:

- Aztán minden házba bemegy?
- Igen.
- És felmászol minden emeletre?
- Igen.
- És minden lakásba beadod a leveleket?

– Igen.

Andris gondolkozik egy kicsit, aztán megszólal:

- Azt egyszerűbben is lehetne csinálni.
- Hogyan?
- Add fel őket postán.

Tejcsárdában

Peti bemegy a tejcsárdába, és látja, hogy Tibi valami fehéret iszik. Megkérdi:

- Te, mi az?
- Ez joghurt.
- Mi az a joghurt?
- A joghurt nagyszerű tejtermék. Aki issza, az száz évig is élél.

Peti nézi-nézi a joghurtot, aztán megszólal:

- Én nem hiszem, hogy aki ezt issza, az száz évig is élél.
- És miért nem hiszed?
- Mert pont az imént esett bele egy légy, és máris megdöglött.

Gyártási hiba

Kiegészíthető névsor

Az egykori tudósítók, tollforgatók, a különböző pályázatok, versenyek győztesei közül számos pedagógus, újságíró, költő, színész, egyetemi tanár stb. került ki. A következő névsor az elérhetetlen teljesség igénye nélkül készült. Mindenki bővítheti az általa ismert és innen kimaradt nevekkel.

Baranyi (ma: Bályis) Magdolna (tanítónő)
Beer Miksa (újságíró, tanár)
Benák Erzsébet (tanár)
Bence Erika (egyetemi tanársegéd, a Jó Pajtás Gyöngyhalász rovatának szerkesztője)
Bencsik István (újságíró – Szabadkai Rádió)
Both Mihály (újságíró – Magyar Szó)
Bozóki (ma: Rontó Judit) (tanár)
Buda Hajnalka (újságíró – Újvidéki Televízió)
Buzogány Lajos (grafikai szerkesztő)
Cirkli Zsuzsanna (a zombori közművelődés jeles egyénisége)
Csányi Erzsébet (egyetemi tanár)
Cseh Klára (tanár)
Csernik Attila (grafikuskészítő)
Csikos Zsuzsa (újságíró – Újvidéki Rádió)
Csordás Mihály (újságíró)
Dani Zoltán (újságíró – Újvidéki Rádió)
Danyi Magdolna (egyetemi tanár)

Dormán László (fotóművész, a Kossuth Rádió szerkesztője)
Dudás Anikó (a Pázmány Péter Katolikus Egyetem tanára)
Dudás Károly (újságíró, a Hét Nap főszerkesztője)
Dujmovics György (újságíró, a Jó Gazda főszerkesztője)
Farkas László (újságíró, a Jó Pajtás tisztségviselőjének tagja volt haláláig)
Figura Terézia (színész Újvidéken)
Fischer Jenő (újságíró – Magyar Szó)
Friedrich Anna (újságíró – Családi Kör)
Gallusz László (újságíró – Újvidéki Rádió)
Gerold László (egyetemi tanár)
Habram Károly (újságíró – Családi Kör)
Horváth Regina (tanár)
Jakubecz József (újságíró – Temerini Rádió)
Jegercsik Csaba (operaénekes Budapesten)
Jung Károly (egyetemi tanár)
Kabók Erika (Hétféle szerkesztője – Magyar Szó)
Kapitány (ma: Živković) Éva (újságíró)
Kerekes László (képzőművész Berlinben)
Keszég Károly (a Napló főszerkesztője korai haláláig)
Klemm József (újságíró – Újvidéki Rádió)
Kollár Mária (tanár)
Kontra Ferenc (író, a Magyar Szó főszerkesztő-helyettese)
Kovács Frigyes (színész, rendező)
Krizsán Szilvia (színésznő Újvidéken)
Lábadi Károly (újságíró, néprajzkutató, múzeumigazgató)
Ladik Katalin (színésznő, költő)
Letsch Endre (ügyvéd)

Loc Valéria (újságíró – Családi Kör)
Martinek (ma: Grubanov) Emília (tanítónő)
Martinek Imre (tanár)
Miskolci József (újságíró, vállalkozó)
Nánási Anikó (újságíró – Újvidéki Rádió)
Nyári Márta (újságíró)
Orosz Ibolya (újságíró – Hét Nap)
Pausity (ma: Krekity) Olga (újságíró – Hét Nap)
Pertics Péter (újságíró – Magyar Szó)
Pintér Lajos (humorista)
Purger Tibor (újságíró, a Magyar Szó washingtoni tudósítója)
Rézmán Piroska (újságíró – Nagyberek)
Roncsák (ma: Mirnics) Zsuzsa (író, újságíró, a Jó Pajtás korábbi főszerkesztője)
Sok Kornélia (tanár)
Sóti Anna (az Országos Széchényi Könyvtár kutatója)
Sziveri János (költő)
Szőke Zoltán (színész Budapesten)
Sztapár Éva (tanár)
Szűcs Zoltán (költő)
Szűgyi Zoltán (költő)
Takács Magda (újságíró – Újvidéki Rádió)
Tari István (költő, grafikus, politikus)
Toldi Éva (szerkesztő – Tankönyvkiadó)
Tóth Eszter (újságíró – Újvidéki Rádió)
Tóth Livia (újságíró – Hét Nap)
Tóth Loon (színész Veszprémben)
Varga Izabella (színésznő Budapesten)
Verebes Ernő (zeneszerző, költő)
Vicei Natália (színésznő Szabadkán)
...

Versenyek, akciók

A Jó Pajtás és a Mézeskalács nemcsak Agyermeklapok, hanem bizonyos módon intézmény is, hiszen a lapok megjelentetése mellett a szerkesztőség számos versenyt, akciót, pályázatot is meghirdetett, megszervezett az elmúlt 60 évben, s a nagymértékű leépítés ellenére teszi ezt részben a mai napig is. Íme néhány jelentősebb akciónk:

- ◆ Szelenitek előre (1957) – pályázat (rakétamodellezéssel, űrrepüléssel kapcsolatos írások)
- ◆ 55 akadályon át (1957) – pályázat (földrajz, természeti ismeretek, történelem, fizika)
- ◆ Ügyeskedj! – versenypályázat (1958) – logikai feladványok
- ◆ Utazz velünk! – nyerepmézőpályázat (1958) – repülőút Zágrábba
- ◆ A medvék nyomában – meseíró pályázat (1959)

- ◆ Nyomolvasók versenye (1961) – történelmi tárgyú vetélkedő
- ◆ értékes utak: Hollandia, Oroszország, több afrikai ország stb.
- ◆ NYELVMŰVELŐ VERSENYEK (eddig 40 verseny volt)
- ◆ Nyelvművelő táborok (Benák Erzsébet, Mirnics Zsuzsa, Tripolszki Zsuzsa és Kiss-Iván Anna vezették, legutóbb 2005-ben)
- ◆ Később ismét tanulmányutak (Erdély, Magyarország)
- ◆ Sakkverseny 1968 óta – legutóbb 2006 őszén Verbászon
- ◆ Régebben kosárlabda- és asztalitenisz-versenyek is voltak
- ◆ Szünidei Jó Pajtás (egy kísérlet, érdekes nyerepmézővel: Balog Kati Dubrovnikba repült)
- ◆ A legszebb levél a pilótának (1990 – Korsós Éva > Zadar, 1991 – Csúszó Judit > Mostar)

- ◆ Szép hazánk tájain – földrajzi pályázat, éveken át
- ◆ Jó Pajtás – Forum Hobby Klub – JUGYE Bada István vezetésével
- ◆ Együttesen alkotunk – az akkori Jugoszlávia területén különböző nyelveken megjelenő gyermeklapokkal
- ◆ JÓ PAJTÁS – EXPEDÍCIÓK (Deliblati homokpuszta, a kúli csatorna vidéke, Doroszlói nagyerdő, Fruška gora többször)
- ◆ Nyerepmézőjátékok rendszeresen – legutóbb Visnyei Tamás kispiai olvasónk nyert egy komputert karácsonyra

A Jó Pajtás jó néhány különkiadványt is megjelentetett, ilyen volt a Jó Pajtás naptára, a Kabóca, Buli, Aranyfonál, Dilibuli, Zsenikus, Felvételizők kézikönyve, Arany felhő stb.

Magyarázkodás helyett

Erendhagyó Jó Pajtás lapozása közben bizonyára föltűnt, hogy helyesírási igen furcsa dolgok találhatók benne. Nyilván arra is rájöttetek, hogy ez azért van, mert igyekeztünk minden szöveget a megjelenésének pillanatában időszzerű, korhű helyesírással közreadni.

Testvérlapjaink

Legutóbbi hasonló áttekintésünk (Jó Pajtás, 2004/22–23) óta sajnos kettővel kevesebben lettünk: **megszűnt létezni** a Burgenlandban (Ausztria) megjelenő **Hírhozó**, s elbúcsúzott olvasóitól a szegedi **Kincskereső** című irodalmi gyermekfolyóirat is, mindkettő a megoldatlan pénzelés – végső soron a pénzforrások fölött hatalmat gyakorolók érdektelensége – miatt. Nagy veszteség ez, mert amely kisebbségi média, intézmény megszűnik, nehezen indul újra, általában: soha.

A Kárpát-medencében megjelenő magyar gyermeklapok, melyekkel testvérlapi kapcsolatot ápolunk: **Tábortűz**, **Tücsök** (Pozsony, Szlovákia); **Irka** (Beregszász, Ukrajna); **Napsugár**, **Szivárvány**, **Diákrak**, **Génius** (Kolozsvár, Románia); **Szemfüles** (Nagyvárad/Déva, Románia); **Cimbora** (Sepsiszentgyörgy, Románia); **Barkóca** (Eszék, Horvátország); **Ifi** (Lendva, Szlovénia). Állandó együttműködő, koordinációs feladatokat magára vállaló partnerünk a **Szivárvány Gyermekház** (Pécs, Magyarország).

További együttműködő partnereink a Szerbiában megjelenő más nyelvű gyermeklapok: **Zahradka** (rutén, Újvidék); **Zornjička** (szlovák, Petróc); **Neven** és **Mali Neven** (szerb, Újvidék); **Dečje Novine** (szerb, Gornji Milanovac); **Bucuria Copiilor** (román, Pancsova) és **Drugarcse** (bolgár, Dimitrovgrad).

Mindezekkel a felsoroltakkal egy a közös célunk: gyermekeinket anyanyelvi kultúrájuk befogadására és gyakorlására szórakoztatva nevelni, a mindent elárasztó giccsel és igénytelenséggel szemben!

Buzogány Kardos Julianna, Lennert Géza, Fehér Mária, Buzás Mihály, Tripolszki Zsuzsa

Alkalmazottak és külmunkatársak

- **Lennert Géza** főszerkesztő, **Tripolszki Zsuzsa** főszerkesztő-helyettes, **Fehér Mária** gyártásvezető, szerkesztőségi titkár és **Csúzdi István** terjesztő-revizor.
- Állandó külmunkatársak: **Mirnicz Zsuzsa** (Szabadka), **Horváth Gábor** (érdekes oldalak), **Buzás Mihály** (tördelőszerkesztő), **Bence Erika** (irodalom), **Farkas Ilona** (rejtvényoldalak), **Szántó Márta** (Teszt, Horoszkóp), **Bori Mária** (Bizalmas sorok), **Tomán Mária** (Rügyfakadás), **Piszar József** (sakk), **Barácius Zoltán** (film, színház), **Koncz Erzsébet** (iskolai riportok), **Buzogány Kardos Julianna** (lektor);
- A Mézeskalács szerkesztője: **Tripolszki Csilla**.
- Valamint kisriportereink, önképzőköreink, rovataink állandó levelezői, e-mail-ezői és SMS-ezői, s végül, de nem utolsón sorban terjesztőink, akik eljuttatják a lapokat az olvasókhoz.
- Komputeres előkészítés a szerkesztőségben.
- Nyomás: a **Magyar Szó Kft. FORUM nyomdája**, Újvidék.

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad

82+79(02.053.2)

Jó Pajtás : vajdasági magyar gyermeklap / fő- és felelős szerkesztő Lennert Géza. – 1. évf., 1. sz. (1947) – . – Novi Sad : Amicus – Jó Pajtás Kft, 1947–. – Illusz. ; 30 cm

Nedeljno.
ISSN 0350-9141

COBIS.SR-ID 16225794

A Jó Pajtás megjelenését támogatja:

Szülőföld Alap

A határon túl élő magyarok megsegítéséért

Vajdaság AT oktatásügyi,
tájékoztatási, valamint
kisebbségi titkársága

Magyar
Nemzeti
Tanács

TippNet INTERNET

Internet szolgáltatás
Wireless - DialUp
Számítógépek árusítása
kedvező hitelfeltételekkel
Hálózatok telepítése és karbantartása

(024) 555-765 Karadjordje út 2. Szabadka
support@tippnet.co.yu www.tippnet.co.yu

Jó Pajtás
60 ÉVES

Vajdasági magyar gyermeklap

- Megjelenik a tanévben minden csütörtökön ■ Készül a Magyar Nemzeti Tanács támogatásával ■
- Kiadja az **Amicus – Jó Pajtás Kft.**, 21000 Novi Sad, Vojvode Mišića 1/III., Szerbia ■ Igazgató, valamint fő- és felelős szerkesztő: **Lennert Géza** ■
- Szerkesztő: **Tripolszki Zsuzsa** ■ Szabadkai szerkesztő: **Mirnicz Zsuzsa** ■ Tördelés: **Buzás Mihály** ■ Szerkesztőségi titkár: **Fehér Mária** ■
- Folyószámla: **355-1001585-45** ■ Telefon: **021/ 475-400-8** (csak telefon) ■ Telefax: **021/ 475-400-9** (csak fax) ■
- Kéziratokat és képeket nem őrzünk meg és nem küldünk vissza ■ Terjeszti a kiadó ■
- Készül a **Magyar Szó Kft.** (vezérigazgató: **Mihók Rudolf**) **FORUM Nyomdájában**, Újvidéken, a nyomásért felel: **Berta Zoltán** igazgató ■
- Jó Pajtás az interneten: URL: <http://www.jopajtas.info> ■ e-mail: amicus@eunet.yu és amicus@nscable.net ■ **YU ISSN 0350-9141** ■
- Előfizetés egy évre (belföldre) 2800 dinár ■ Előfizetés egy évre külföldre (Európa országaiba) 120 €, (Európán kívüli országokba) 190 \$ ■